Geografia

La població i el sistema urbà

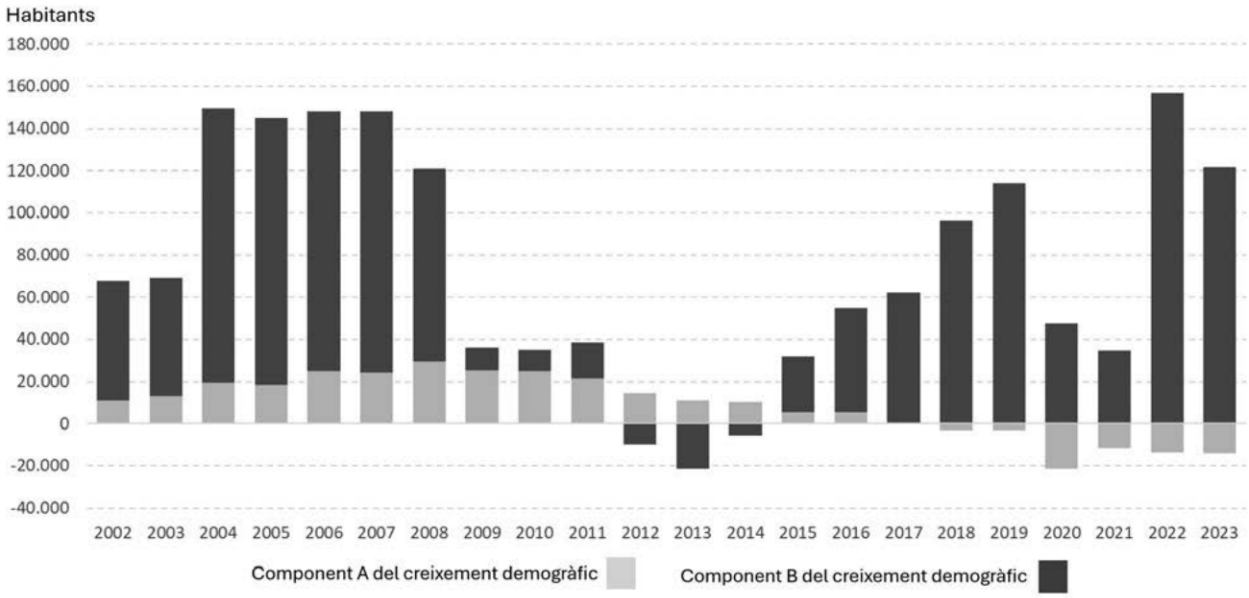
Exercicis · 96 exercicis

Proves d'accés a la universitat (PAU) de Catalunya. Ordenats del més recent al més antic.
Retalls dels exàmens i pautes oficials (selecat.cat / universitats.gencat.cat).

Exercici 2

Observeu el gràfic següent:

Components del creixement demogràfic a Catalunya entre els anys 2002 i 2023

FONT: Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat) [en línia].

2.1. Els components A i B del creixement demogràfic són fonamentals en l'anàlisi de la població.

a) Digueu quins són aquests components i exposeu en què consisteixen.
[0,6 punts]

b) Considereu que hi ha alguna relació en la dinàmica que segueixen els dos components del creixement demogràfic? Raoneu la resposta.
[0,4 punts]

2.2. A partir del que observeu en el gràfic:

a) Esmenteu quin ha estat el motiu principal de creixement de la població durant el conjunt del període observat. Identifiqueu les diferents fases que ha experimentat el creixement de la població.
[1 punt]

b) Esmenteu dues causes que expliquin per què des del 2018 el moviment natural és negatiu.
[0,5 punts]

Exercici 3

[2,5 punts en total: la manca de coherència i cohesió en la redacció, i els errors gramaticals, lèxics i ortogràfics, així com les deficiències en la presentació, poden comportar un descompte de fins a 0,25 punts]

Llegiu el text següent:

El creixement cap a dins de les ciutats: un nou paradigma urbà

Les ciutats fa dècades que creixen cap a fora, ocupant cada vegada més espai i fusionant, en molts casos, els seus límits administratius. En contraposició a aquesta tendència, ha començat a desenvolupar-se'n una altra de ben diferent: el creixement de les urbs cap a dins.

La redensificació busca precisament revertir la dispersió urbana i recuperar el model tradicional de ciutats compactes i sostenibles. Ho fa mitjançant l'augment de l'edificabilitat a les zones urbanitzades, la modificació de la tipologia dels habitatges, la construcció en solars buits o la promoció d'usos mixtos del sòl per a integrar les principals activitats quotidianes en un mateix espai. Davant dels barris dispersos, que obliguen a recórrer llargues distàncies per a anar a comprar o al cinema i disparen l'ús del vehicle privat, la redensificació promou la sostenibilitat mediambiental i la mobilitat activa acostant els serveis necessaris en el nostre dia a dia als llocs de residència. L'evidència per a Espanya ens diu que és a les ciutats amb una major densitat urbana on es realitzen més desplaçaments de proximitat, i els seus habitants viuen més a prop de serveis essencials com ara escoles, centres de salut i supermercats.

FONT: Traducció i adaptació fetes a partir del text de l'Oficina Nacional de Prospectiva y Estrategia del Govern d'Espanya [en línia] (24 març 2024).

3.1. Expliqueu en què consisteix el fenomen de la redensificació urbana i indiqueu dues mesures que permeten impulsar-la.
[0,5 punts]

3.2. El text contraposa dos models de ciutat: la ciutat compacta i la ciutat difusa o dispersa. Exposeu breument les característiques dels dos models de ciutat dins de la taula de sota (indiqueu almenys una característica en cadascun dels requadres).
[1,25 punts]

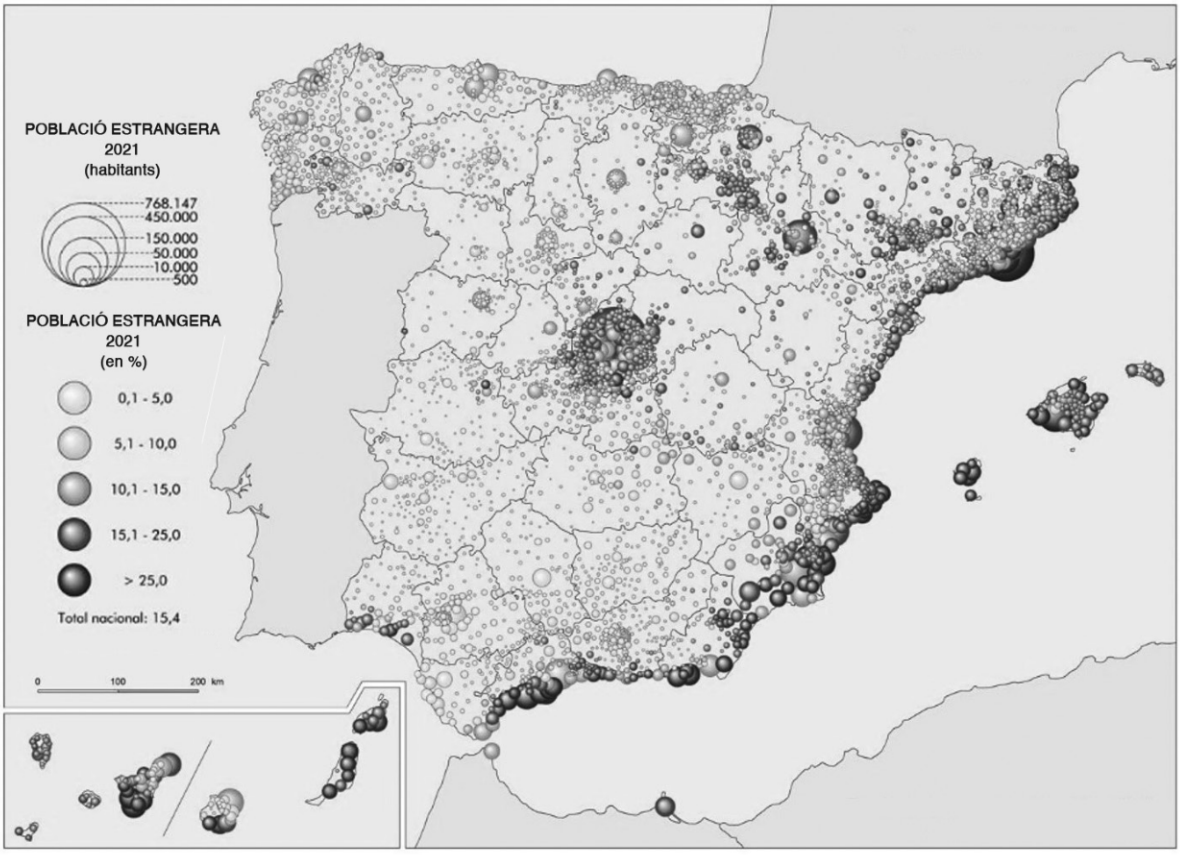
	Ciutat compacta	*Ciutat difusa o dispersa*
Mobilitat dels ciutadans		
Ocupació de l'espai		
Especialització funcional		

3.3. La ciutat on vivim, o la que tenim al nostre entorn proper, pot facilitar o dificultar una forma de vida sostenible. Digueu quin dels dos models de ciutat, compacta o difusa, és més sostenible, indicant tres arguments que ho justifiquin.
[0,75 punts]

Exercici 1

Observeu el mapa següent:

Població estrangera a Espanya (2021)

FONT: Instituto Geográfico Nacional. *Atlas Nacional de España* [en línia].

1.1. A partir de l'observació del mapa, expliqueu el patró de distribució geogràfica de la població estrangera a Espanya i indiqueu tres comunitats autònomes on la presència de població estrangera sigui clarament elevada.
[1 punt]

1.2. Expliqueu quina relació hi ha entre la presència de població estrangera en unes zones i les activitats econòmiques que s'hi duen a terme.
[0,75 punts]

1.3. La immigració s'ha convertit en un factor clau en l'evolució demogràfica i social d'Espanya des de finals del segle XX. L'arribada de població estrangera planteja reptes d'integració, però també oportunitats per al desenvolupament econòmic i territorial.

Trieu UNA de les dues opcions següents (A o B). **Indiqueu a la portada de l'examen l'opció escollida.**

[0,75 punts]

Opció A. Enumereu tres impactes positius de la població estrangera atenent a la seva contribució a frenar el despoblament i a dinamitzar l'economia dels nuclis rurals.

Opció B. Proposeu tres mesures de política pública per a millorar la integració i aprofitar el potencial demogràfic i econòmic de la població estrangera en territoris amb baixa densitat de població.

4. PAU 2025 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 3

Exercici 3

Observeu la imatge següent:

La ciutat i el fet urbà (gratacels a São Paulo)

FONT: *Britannica* [en línia].

3.1. La ciutat és un fet urbà en creixement i transformació constants. Esmenteu, com a mínim, quatre criteris fonamentals que s'utilitzen per a definir què és una ciutat.

[1 punt]

3.2. Responeu a les qüestions següents:

a) Expliqueu a què es refereix l'afirmació següent: «La ciutat s'ha convertit en una mercaderia.»

[0,25 punts]

b) En quin tipus de problemàtiques es manifesta aquesta situació? Esmenteu-ne, com a mínim, tres de lligades amb aquesta manera d'entendre la ciutat i que la fotografia us pot suggerir.
[0,75 punts]

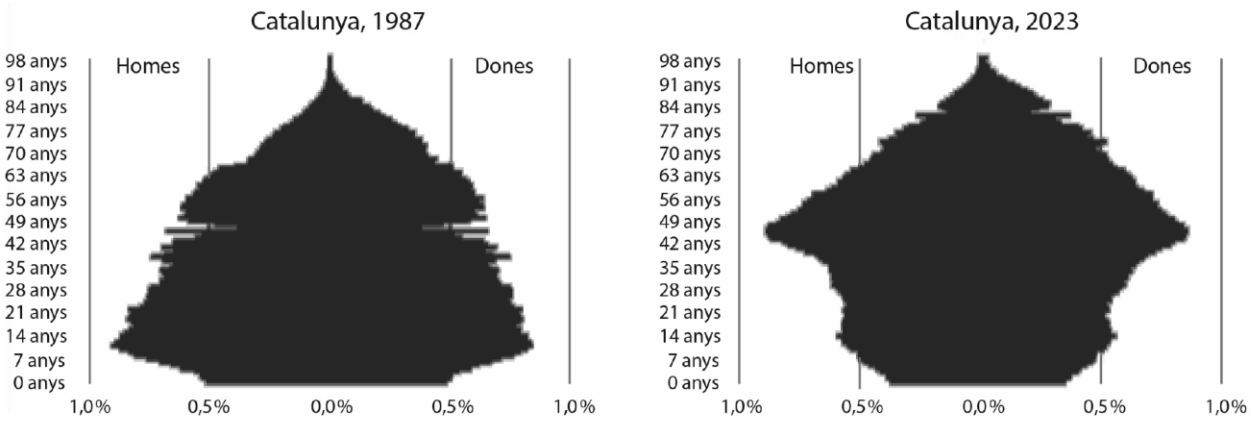
3.3. Proposeu dues possibles iniciatives per a revertir aquestes problemàtiques.
[0,5 punts]

5. PAU 2025 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2

Exercici 2

Observeu les dues piràmides de població següents:

Piràmides de població de Catalunya (1987 i 2023)

FONT: Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat) [en línia].

Catalunya va assolir vuit milions d'habitants a finals de l'any 2023, dos milions més que els que hi havia l'any 1987. Com a persona entesa en dinàmiques demogràfiques, us demanen que responguеu a les qüestions següents relacionades amb l'estructura de les piràmides per sexe i edat, el creixement poblacional i l'esperança de vida.

2.1. ***a)*** Indiqueu, com a mínim, tres canvis que s'observen en l'estructura per edats i la població de cada sexe.
[0,75 punts]

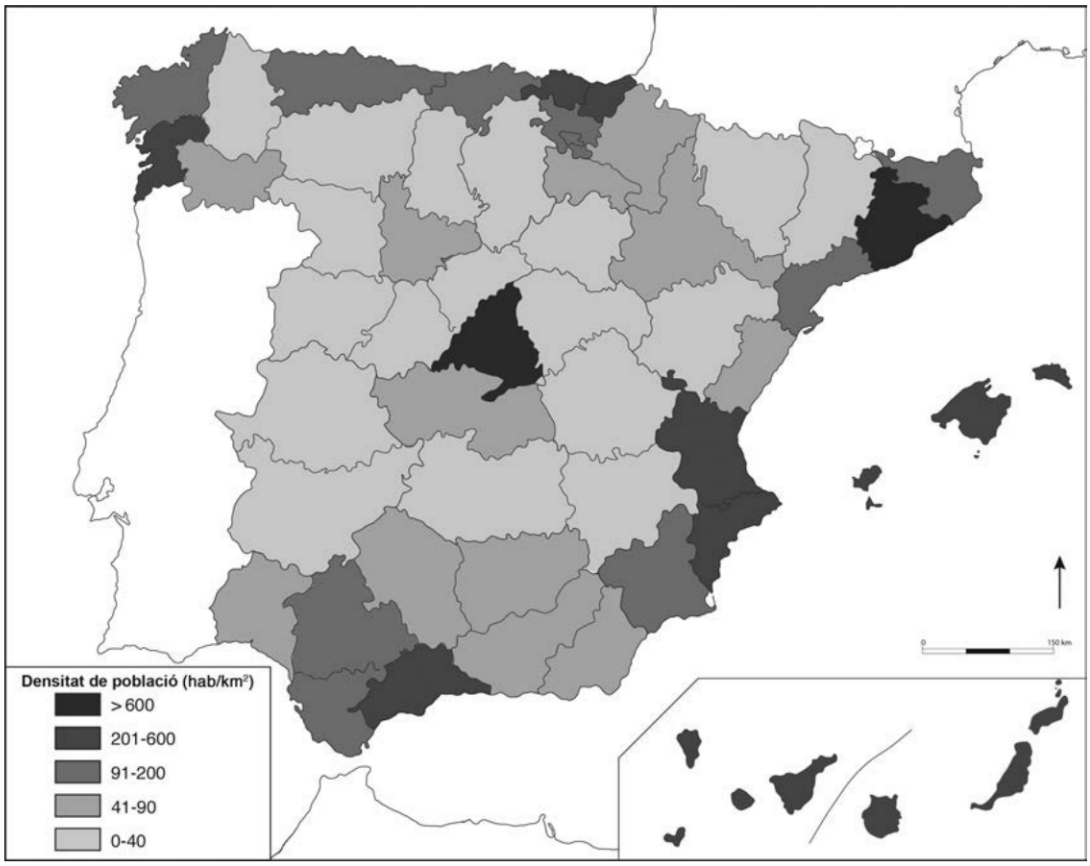
b) Exposeu quins són els factors que expliquen el creixement de la població catalana entre el 1987 i el 2023.
[1 punt]

2.2. L'esperança de vida a Catalunya entre el 1987 i el 2023 ha passat dels 77,2 als 83,6 anys. Esmenteu tres motius que expliquin aquest creixement de l'esperança de vida.
[0,75 punts]

Exercici 1

Observeu el mapa següent:

Densitat de població per províncies (2022)

FONT: Instituto Geográfico Nacional [en línia].

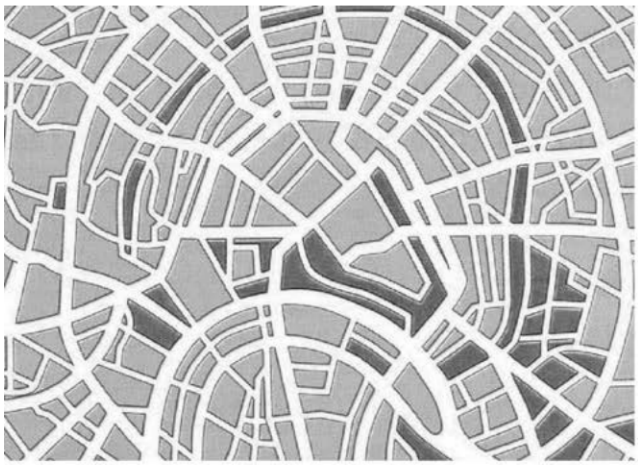
1. La població es distribueix en el territori d'una manera desigual. En el mapa s'observa que es concentra a les províncies litorals i a Madrid, mentre que grans àrees interiors estan molt despoblades. Expliqueu les causes de la distribució desigual de la població.
[1,5 punts]

2. Justifiqueu si l'afirmació següent és vertadera o falsa: «Les províncies amb una densitat de població més baixa tenen una població envellida.»
[1 punt]

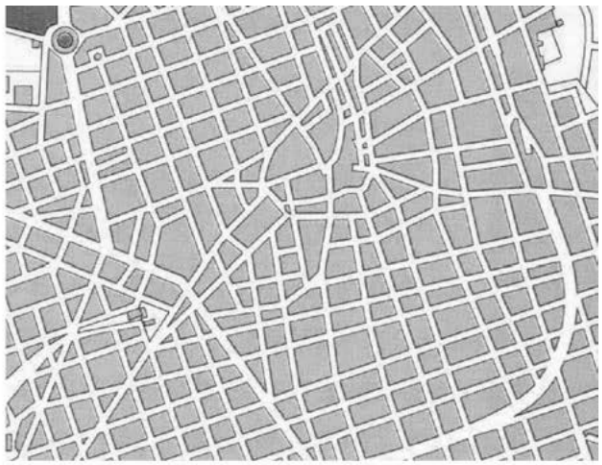
Exercici 3

Observeu la figura següent:

El plànol urbà

Plànol A

Plànol B

FONT: Adaptació d'una figura publicada en el web *https://blogbuxaweb.com*.

1. Observeu els dos tipus de plànol urbà i responeu a les preguntes següents:
[1,5 punts en total]

a) Digueu el nom dels dos tipus de plànol urbà representats en la figura i comenteu-ne les característiques fonamentals.
[1 punt]

b) Esmenteu un exemple de ciutat per a cadascun dels dos plànols reproduïts en la figura.
[0,5 punts]

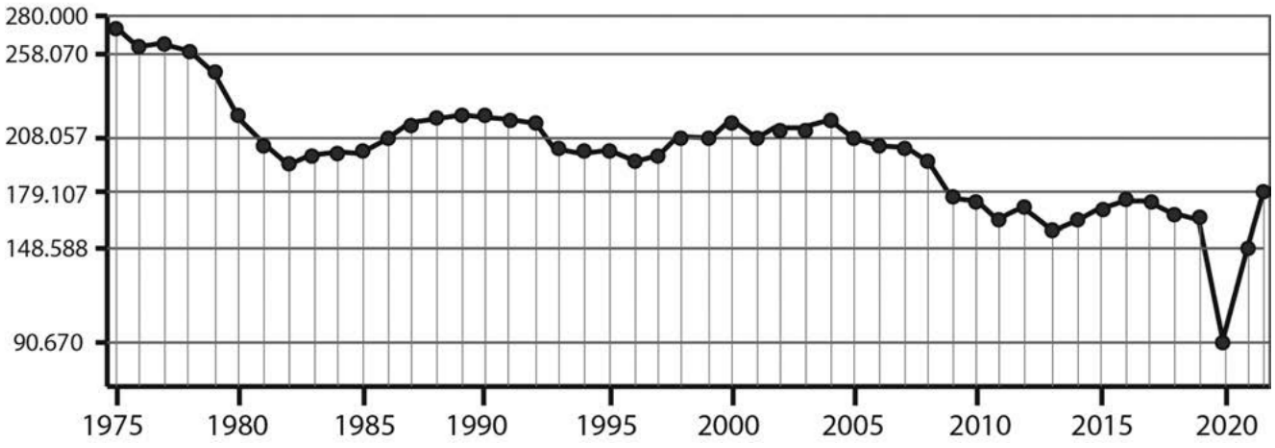
2. Expliqueu com han evolucionat les funcions dels eixamples urbans des dels orígens fins a l'actualitat.
[0,5 punts]

3. En què consisteix la segregació urbana? Esmenteu-ne algun exemple.
[0,5 punts]

Exercici 2

Observeu el gràfic següent:

Evolució del nombre de matrimonis a Espanya (1975-2022)

FONT: Instituto Nacional de Estadística [en línia].

1. Expliqueu les causes de l'evolució de la nupcialitat al llarg del període 1975-2022.
[1 punt]

2. La taxa global de fecunditat a Espanya el 2022 era de 31,4, mentre que l'indicador conjuntural de fecunditat era d'1,16.
[1 punt]

a) Què mesuren aquestes dues taxes?

b) Expliqueu les conseqüències demogràfiques del valor 1,16 de l'indicador conjuntural de fecunditat.

3. Proposeu i justifiqueu dues mesures que es podrien aplicar per a resoldre el problema de la baixa natalitat que hi ha a Espanya.
[0,5 punts]

Exercici 3

Observeu la imatge següent:

Els teixits urbans (barri de Bellvitge, l'Hospitalet de Llobregat)

FONT: Google Earth [en línia]. [Consulta: 29 desembre 2023]

1. Responeu a les preguntes següents.
[1,5 punts en total]

a) D'acord amb la funció que tenen, com es classifiquen els barris com el de Bellvitge?
[0,25 punts]

b) En quines zones urbanes es va construir aquest tipus de barri?
[0,25 punts]

c) En quin període es va construir la majoria de barris d'aquest tipus i quins problemes urbanístics presentaven?
[0,5 punts]

d) Justifiqueu si l'afirmació següent és vertadera o falsa: «A les ciutats existeix una segregació espacial de la població segons el nivell de renda.»
[0,5 punts]

2. Compareu les conseqüències en la mobilitat i l'impacte en el medi ambient d'un tipus de trama urbana com el de la ciutat compacta i el d'una zona suburbana de cases unifamiliars aïllades.
[1 punt]

Exercici 3

Observeu la taula següent:

Principals aglomeracions urbanes del món (2022)

Aglomeració	*País*	*Habitants*
Tòquio-Yokohama	Japó	37.732.000
Jakarta	Indonèsia	33.756.000
Nova Delhi	Índia	32.226.000
Canton-Foshan	Xina	26.940.000
Bombai	Índia	24.973.000
Manila	Filipines	27.922.000
Shanghai	Xina	24.073.000
São Paulo	Brasil	23.086.000
Seül-Incheon	Corea del Sud	23.016.000
Ciutat de Mèxic	Mèxic	21.804.000
Nova York	Estats Units	21.509.000
El Caire	Egipte	20.296.000
Dhaka	Bangladesh	18.627.000
Pequín	Xina	18.522.000
Calcuta	Índia	18.502.000

FONT: Adaptació d'una taula d'*https://www.demographia.com*.

La taula mostra la població de les quinze aglomeracions urbanes més grans del món. Les dades fan referència al continu construït de cada aglomeració, encara que ultrapassi —i de vegades força— el límit administratiu estricte de la ciutat principal.

1. A partir de les dades recollides a la taula contesteu les preguntes següents:
[0,5 punts]

***a*)** Les ciutats i àrees urbanes més poblades actualment són les mateixes que fa cinquanta anys? Justifiqueu la resposta.

***b*)** A quines àrees del món es localitzen les grans aglomeracions urbanes de la taula? Quines són les causes d'aquesta distribució?

2. Totes aquestes aglomeracions articulen grans àrees metropolitanes.
[1 punt]

***a*)** Què és una àrea metropolitana?

***b*)** Quina és la diferència principal entre les funcions urbanes de la ciutat central i les de la resta del territori?

3. L'Àrea Metropolitana de Barcelona està formada per trenta-sis municipis que agrupen en total uns 3,3 milions d'habitants.

[1 punt]

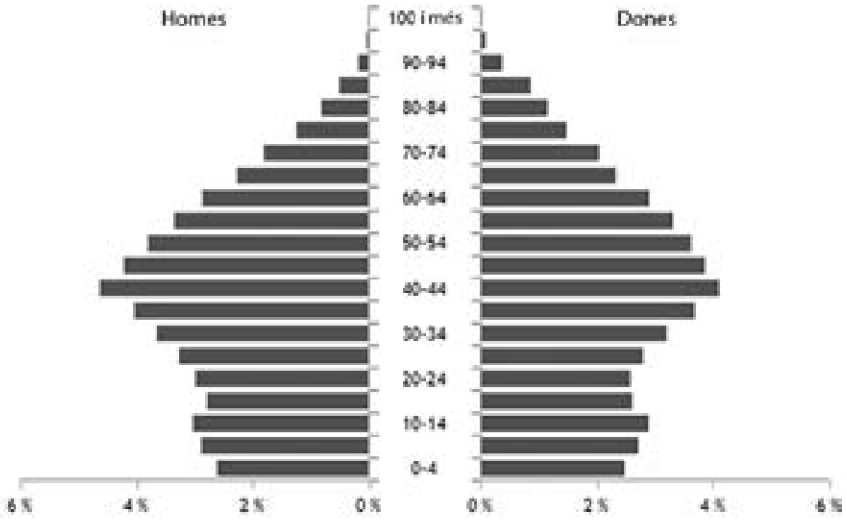
***a*)** Es pot considerar una megalòpolis? Raoneu la resposta.

***b*)** I una conurbació? Raoneu la resposta.

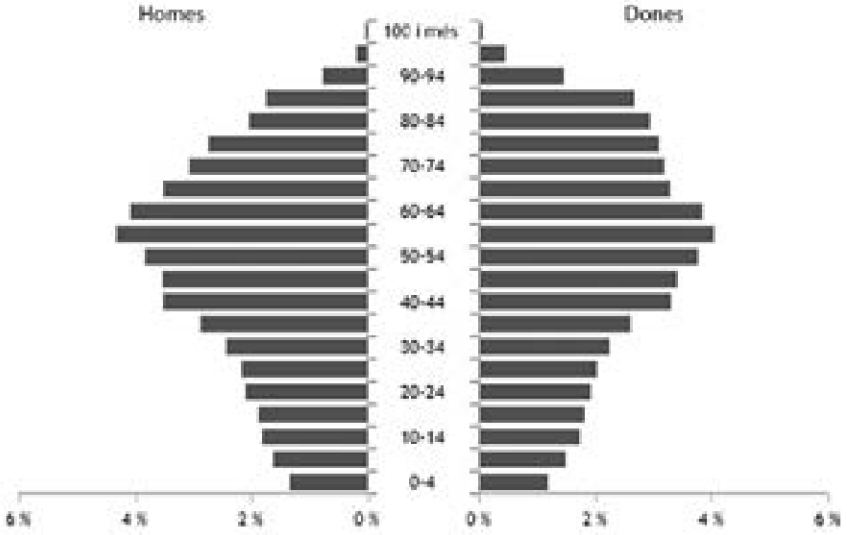
Exercici 1

Observeu les dues piràmides de població següents:

Piràmides de la població empadronada en dues províncies d'Espanya (1 gener 2021)

Piràmide 1. Població total: 731.792 habitants.

Piràmide 2. Població total: 168.725 habitants.

Font: Instituto Nacional de Estadística [en línia].

Les dades de població recollides a les piràmides corresponen a les províncies de Zamora (Castella i Lleó) i Almeria (Andalusia). Una de les dues províncies té la població més envellida d'Espanya i l'altra la més jove.

1. Observeu les dues piràmides i responeu a les qüestions següents:
[1,5 punts en total]

a) Indiqueu a quina província correspon cada piràmide:
[0,5 punts]

— Piràmide 1. Província de:

— Piràmide 2. Província de:

***b*)** Expliqueu quina és l'estructura per edats que s'observa a cada piràmide i quines són les causes d'aquesta configuració.
[1 punt]

2. Espanya és un dels països més envellits del món. L'any 2021, la mitjana d'edat de la població espanyola era de 43,8 anys i un 6,08 % de la població tenia 80 anys o més.
[1 punt]

***a*)** Quines són les causes de l'envelliment de la població espanyola?

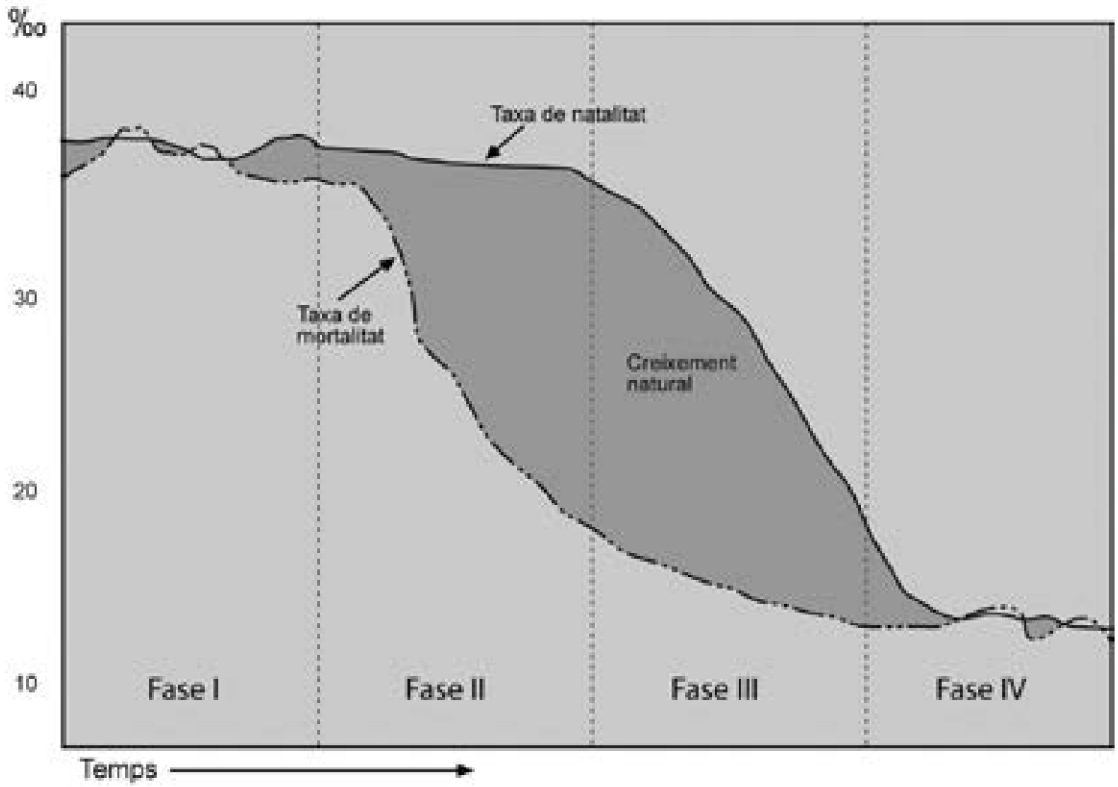
***b*)** Quines conseqüències socials i econòmiques té l'envelliment de la població d'un país?

12. PAU 2023 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 1

Exercici 1

Observeu el gràfic següent:

Model de transició demogràfica

FONT: Gràfic adaptat de *National Geographic*, vol. 28, núm. 1 (2011).

1. Expliqueu l'evolució de les variables demogràfiques en cada fase del model de transició i les conseqüències d'aquesta evolució en el creixement de la població.
[1 punt]

2. Expliqueu la dinàmica de la població catalana responent a les preguntes següents:
[1,5 punts]

***a*)** En quin període es considera que s'acaba a Catalunya el règim demogràfic antic? Quines són les causes del final d'aquest règim?

***b*)** A Catalunya, quan s'entra en la darrera fase del model? Quins són els factors que ho provoquen?

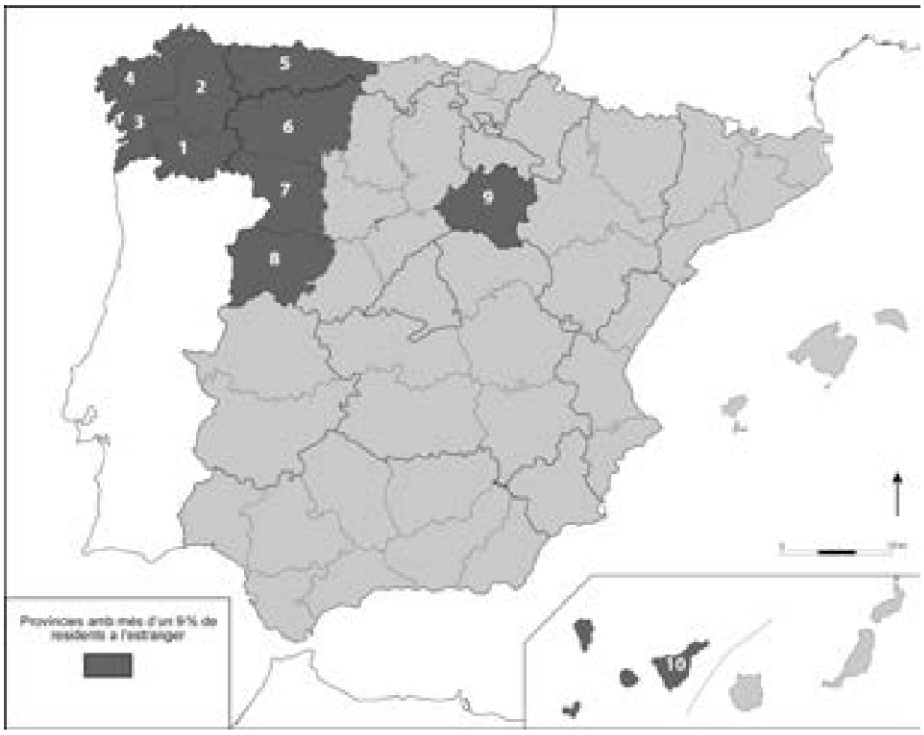
***c*)** Quina influència ha tingut la immigració en l'evolució demogràfica de la població catalana?

13. PAU 2022 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 1

Exercici 1

Observeu el mapa següent:

Les deu províncies amb més d'un 9 % de residents a l'estranger (2020)

FONT: Instituto Nacional de Estadística (INE).

1. El mapa mostra les deu províncies que tenen un percentatge de població emigrada a l'estranger superior al 9 %. Observeu el mapa i contesteu les qüestions següents:
[1,5 punts]

***a*)** Expliqueu per quins motius la població espanyola emigra a l'estranger.

***b*)** Per què les províncies indicades en el mapa són les que tenen un percentatge més alt de població emigrada a l'estranger?

2. Aquest fenomen pot tenir algun efecte en la piràmide d'edats dels habitants d'aquestes províncies? De quin tipus? Raoneu la resposta.
[0,5 punts]

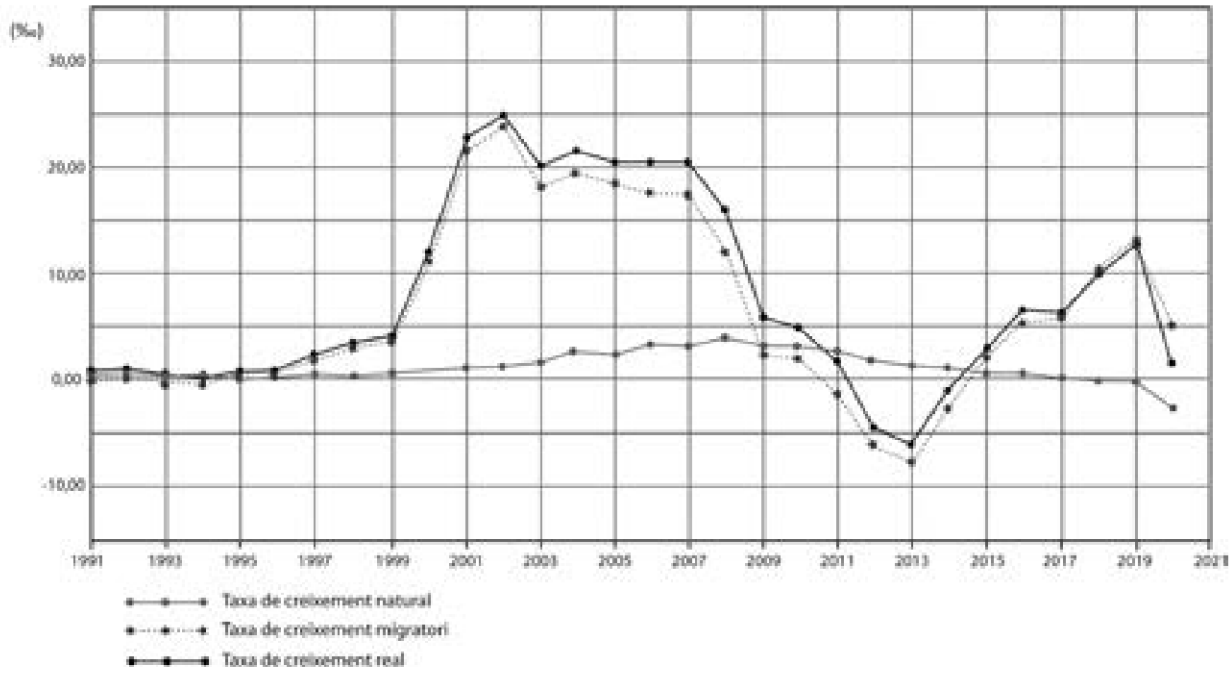
3. Escriviu el nom de cinc de les províncies senyalades al mapa i anoteu el número que les identifica.
[0,5 punts]

14. PAU 2022 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 1

Exercici 1

Observeu el gràfic següent:

Taxes de creixement per mil habitants a Catalunya (1991-2020)

FONT: Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat).

1. Fixeu-vos en l'evolució de la taxa de creixement real que presenta el gràfic i expliqueu quina tendència ha seguit i quines són les causes d'aquesta tendència.
[1,5 punts]

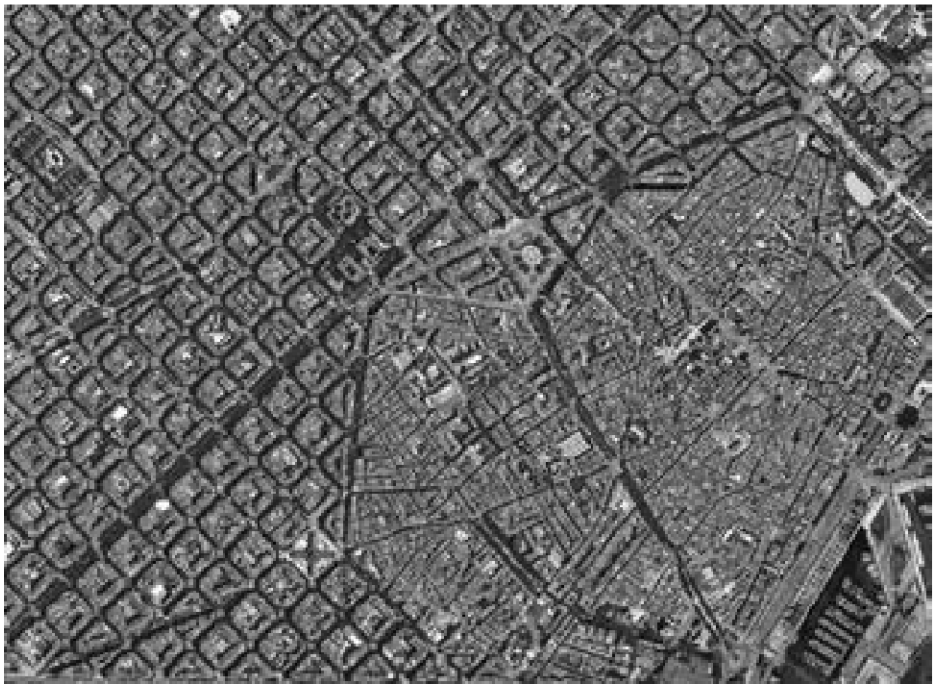
2. Indiqueu en què es diferencien la taxa de creixement natural i la taxa de creixement real.
[0,5 punts]

3. Raoneu fins a quin punt és vertadera o falsa l'afirmació següent: «Una de les característiques de la població catalana és que sempre ha tingut una taxa de natalitat alta.»
[0,5 punts]

Exercici 4

Observeu la fotografia següent:

Ortofotografia de la ciutat de Barcelona (2020)

FONT: Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC).

1. Compareu els dos tipus de trama urbana que es distingeixen a l'ortofotografia i contesteu les preguntes següents:
[1 punt]

***a*)** Quines són les característiques morfològiques de cada trama urbana?

***b*)** En quins moments històrics s'originen aquestes trames urbanes i de quines dinàmiques socials i demogràfiques són conseqüència?

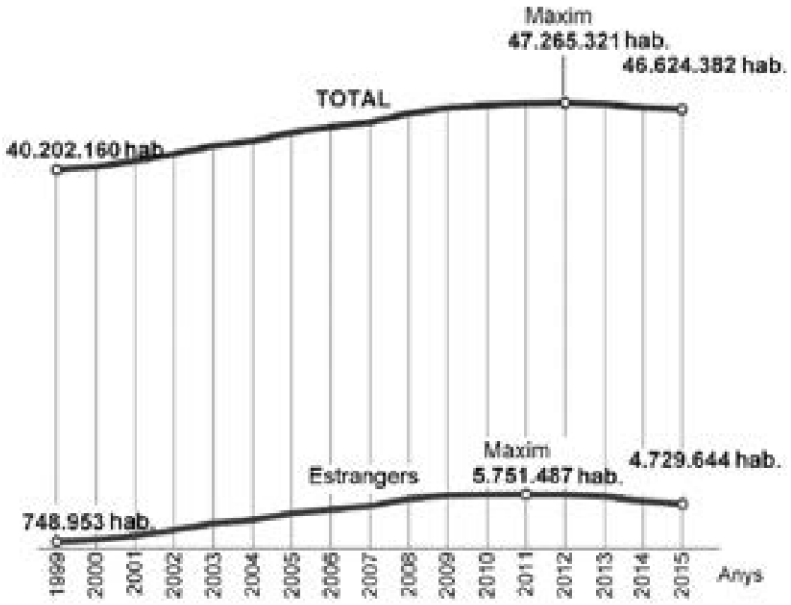
2. Quines són les funcions urbanes principals que es desenvolupen a cadascun dels dos tipus de trama urbana?
[1 punt]

3. Expliqueu les conseqüències que té l'existència d'aquests dos tipus de trama urbana en la mobilitat de dins la ciutat.
[0,5 punts]

Exercici 1

Observeu el gràfic següent:

Evolució de la població espanyola (1999-2015)

FONT: Instituto Nacional de Estadística (INE), 2016.

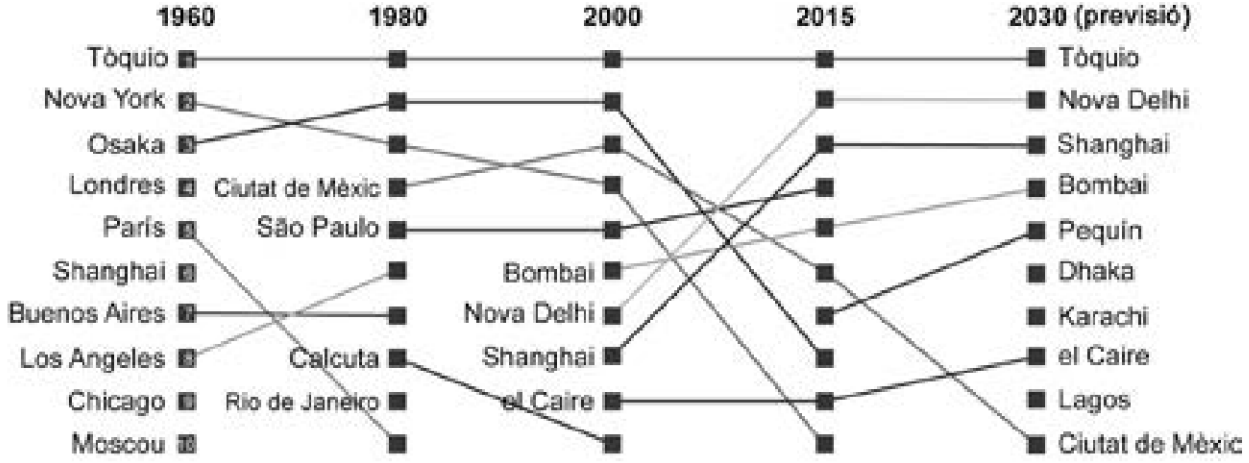
1. A partir de l'evolució de la població a Espanya que mostra el gràfic, expliqueu la influència que hi tenen els fluxos migratoris.
[1 punt]

2. Segons l'informe presentat el gener del 2020 per les Entitats Catalanes d'Acció Social (ECAS), el 54 % dels immigrants no comunitaris estan en risc de pobresa, i aquest percentatge augmenta fins al 57 % en el cas de ser dona. Quines són les causes d'aquest risc?
[1,5 punts]

Exercici 4

Observeu el gràfic següent:

Evolució del rànquing de les ciutats més poblades del món (1960-2030)

FONT: M. RODRÍGUEZ. «Un món urbà». *Ara* (13 març 2018).

1. Segons el gràfic, quins són els grans canvis en el rànquing de les principals ciutats del món entre el 1960 i la previsió per al 2030? Comenteu-ho també per continents.
[1 punt]

2. Escriviu en la taula següent tres exemples de problemes ocasionats pel creixement de les ciutats: un de relacionat amb el transport, un d'ambiental i un de social. Expliqueu-ne les causes i exposeu possibles solucions en cada cas (seguiu l'exemple de la primera fila).
[1 punt]

Problema	*Causa*	*Possible solució*
Problema de proveïment: La necessitat d'aigua potable	Les famílies i les activitats industrials i de serveis necessiten quantitats creixents d'aigua potable. Normalment, l'aigua es troba lluny de la ciutat, i el trasllat n'encareix el preu i pot provocar impactes ambientals importants.	Aplicar polítiques d'estalvi i reutilització de l'aigua.
Problema de transport: _____ _____		
Problema ambiental: _____ _____		
Problema social: _____ _____		

3. El creixement urbà ha comportat processos com l'expansió de la ciutat difusa. Què s'entén per *ciutat difusa*? Per què suposa un problema per a la mobilitat?
[0,5 punts]

18. PAU 2021 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 2

Exercici 2

Observeu la taula següent:

Indicadors sobre l'evolució de l'envelliment i la dependència a Catalunya

	1981	*1990*	*2000*	*2010*	*2019*
Índex d'envelliment	43,9	73,5	124,9	107,4	121,6
Índex de sobreenvelliment	6,0	8,2	10,2	13,7	16,9
Índex de dependència de la gent gran	17,1	20,5	25,1	24,2	28,8

FONT: Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat).

1. Observeu l'evolució dels tres índexs que es mostren en la taula i expliqueu quina tendència segueixen i quines són les causes d'aquesta tendència.
[1,5 punts]

2. Expliqueu les conseqüències demogràfiques, socials i econòmiques que es deriven de l'evolució de l'envelliment i la dependència a Catalunya.
[0,5 punts]

3. Indiqueu en què es diferencien l'índex d'envelliment i l'índex de sobreenvelliment.
[0,5 punts]

Exercici 3

La crida del camp

En els darrers mesos, coincidint amb l'esclat de l'epidèmia de la COVID-19, els portals immobiliaris han detectat un increment de la demanda dels habitatges situats fora dels àmbits urbans més densos. Les consultes relatives a finques rústiques, xalets i cases entre mitgeres augmenten, mentre que l'interès pels pisos disminueix d'una manera evident. Sembla, doncs, que el temor al contagi i l'experiència del confinament han convençut part de la ciutadania dels riscos de l'alta densitat urbana. Els mitjans de comunicació dediquen programes al fenomen i alguns experts vaticinen fins i tot la fi de la ciutat. De fet, el refús a la ciutat en temps d'epidèmia ha estat un tret recurrent al llarg de la història. La literatura n'està plena d'exemples. Això és degut al fet que la densitat, com que propicia el contacte, fa augmentar òbviament el risc de contagi. Ara bé, la relació entre densitat i risc no és pas unívoca, com ho demostra el fet que algunes metròpolis particularment denses, com Seül o Singapur, hagin pogut fer front amb prou èxit a l'epidèmia. La densitat pot propiciar el contagi, però també facilitar la prevenció i la cura. Els hospitals, la recerca, les vacunes i l'estat del benestar són, en bona mesura, creacions urbanes. La densitat pot ser risc i salvació alhora.

Adaptació feta a partir del text
d'Oriol Nel·lo. *Ara* [en línia] (24 juliol 2020)

1. Expliqueu les raons generals del procés d'urbanització i concentració de la població a les ciutats.
[1 punt]

2. Durant els darrers anys, en determinades àrees de la ciutat, els grups socials amb rendes baixes han estat expulsats dels seus habitatges. Digueu com s'anomena aquest fenomen i expliqueu en què consisteix i per què es produeix.
[1 punt]

3. En el text, s'esmenta un fenomen històric que es repeteix en temps d'epidèmia. Quin és i per què es produeix?
[0,5 punts]

Exercici 4

Observeu la fotografia següent:

Paisatge de muntanya mitjana

FONT: Fotografia cedida pel Laboratori d'Anàlisi i Gestió del Paisatge (LAGP), Universitat de Girona.

1. Els territoris de muntanya han sofert un fort despoblament des de fa dècades. Expliqueu les causes i les conseqüències socioambientals d'aquest despoblament.
[1 punt]

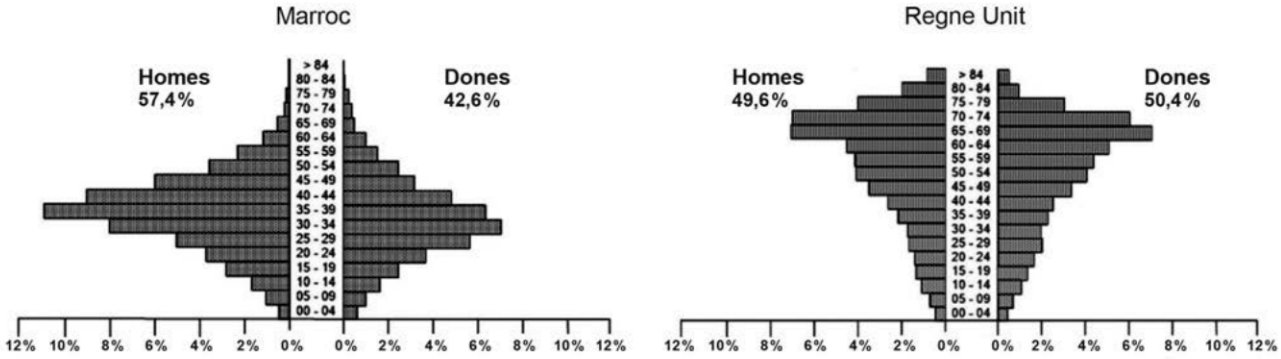
2. Des de sempre, la feina desenvolupada per les dones en el món rural ha estat menystinguda. Expliqueu quines tasques han estat tradicionalment a càrrec de les dones en el camp català.
[0,75 punts]

3. Justifiqueu fins a quin punt és vertadera o falsa l'afirmació següent: «En el món laboral, per a una mateixa feina, el salari de les dones és inferior al dels homes.»
[0,75 punts]

Exercici 1

Observeu les dues piràmides d'edats següents:

Immigrants nascuts al Marroc i al Regne Unit i empadronats a Espanya (2017)

FONT: Base de Dades de l'Instituto Nacional de Estadística (INEbase).

Des dels darrers anys del segle XX i fins a la crisi financera i econòmica del 2008, el saldo migratori a Espanya va ser positiu. Les dues piràmides d'edats de la figura representen dos perfils diferents d'immigrants arribats majoritàriament en aquell període.

1. Expliqueu les variables demogràfiques que justifiquen la forma diferent de la piràmide d'edats en cada cas.
[1 punt]

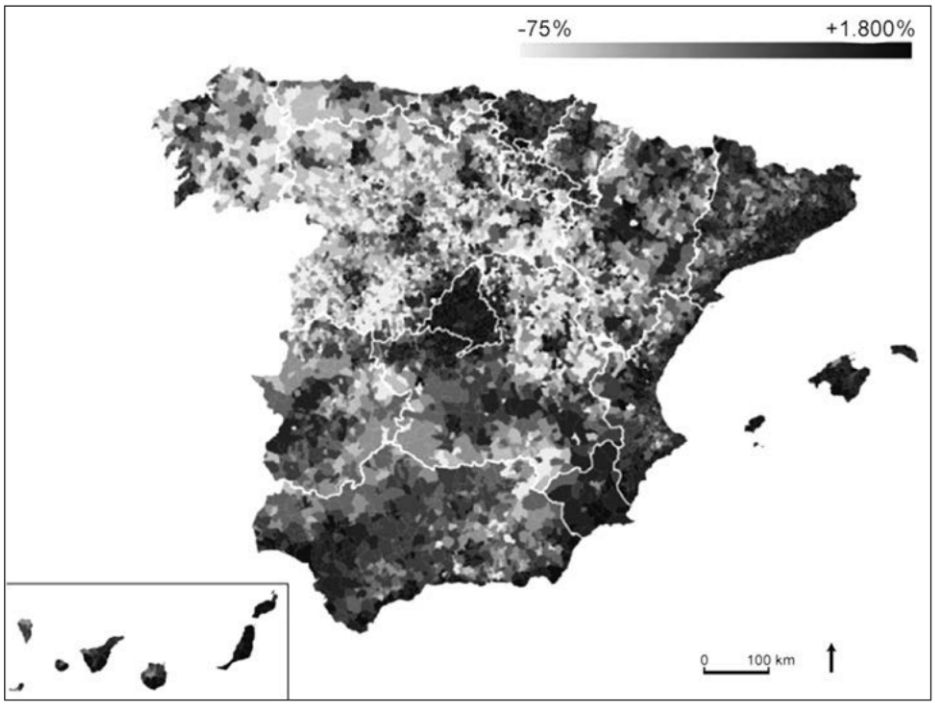
2. Exposeu les motivacions per a emigrar, el nivell socioeconòmic i les condicions actuals de vida a Espanya de cadascun dels dos perfils d'immigrants representats a les piràmides.
[1 punt]

3. Els actes de racisme i xenofòbia són soferts majoritàriament per un dels dos perfils d'immigrant. Quin perfil és i quines creieu que en són les causes?
[0,5 punts]

Exercici 1

Un dels grans problemes d'Espanya és la despoblació de les zones rurals, que contrasta amb la densitat d'habitants molt elevada de les grans ciutats. Alguns pobles de l'interior peninsular tenen unes de les densitats d'habitants més baixes de tot Europa. A continuació, podeu observar el mapa de la variació percentual de la població de cada municipi entre el 1996 i el 2016.

Variació percentual de la població per municipis a Espanya (1996-2016)

FONT: *La Vanguardia* [en línia] (16 desembre 2017).

1. Observeu el mapa i responeu a les qüestions plantejades:
[1 punt]

a) Quines àrees han tingut un creixement més important de la població entre el 1996 i el 2016?

b) Quines àrees han tingut un creixement menor?

c) Esmenteu dues províncies que quedarien incloses en cada cas.

2. Expliqueu dos factors econòmics que justifiquin les diferències entre les zones de més creixement i les més estancades.
[1,5 punts]

Exercici 4

La congestió del trànsit i els problemes de mobilitat i de contaminació de l'aire que se'n deriven són un dels reptes més importants que es plantegen a les grans ciutats. Per això n'hi ha moltes que estan desenvolupant plans de mobilitat urbana amb l'objectiu principal de reduir l'ús del transport privat.

Imatge obliqua d'un sector del nucli urbà de Barcelona (2018)

FONT: Google Maps.

1. Expliqueu el concepte *ciutat sostenible*.
[0,5 punts]

2. Exposeu dues diferències entre la ciutat compacta i la ciutat difusa que tinguin incidència sobre el medi ambient.
[1 punt]

3. Escriviu en la taula que hi ha a continuació els avantatges i els inconvenients dels sistemes de mobilitat urbana que s'hi indiquen.
[1 punt]

Sistema de mobilitat	*Avantatges*	*Inconvenients*
Cotxe privat		
Autobús		
Tren i metro		
Bicicleta		

24. PAU 2020 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1

Exercici 1

Observeu la taula següent:

Indicadors sobre l'evolució de la fecunditat a Catalunya

Indicador	*2014*	*2015*	*2016*	*2017*	*2018*
Indicador conjuntural de fecunditat	1,38	1,39	1,39	1,36	1,30
Edat mitjana de la maternitat	31,72	31,89	31,98	32,15	32,23
Edat mitjana de la maternitat en el primer fill	30,46	30,63	30,76	30,95	31,00

FONT: Dades del Padró Municipal d'Habitants del 2017 i de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat).

1. Analitzeu les dades de la taula i responeu a les qüestions següents:
[2 punts]

a) Quina tendència mostren les dades de la taula?

b) Quins factors socioeconòmics són els responsables dels valors expressats a la taula? Justifiqueu la resposta.

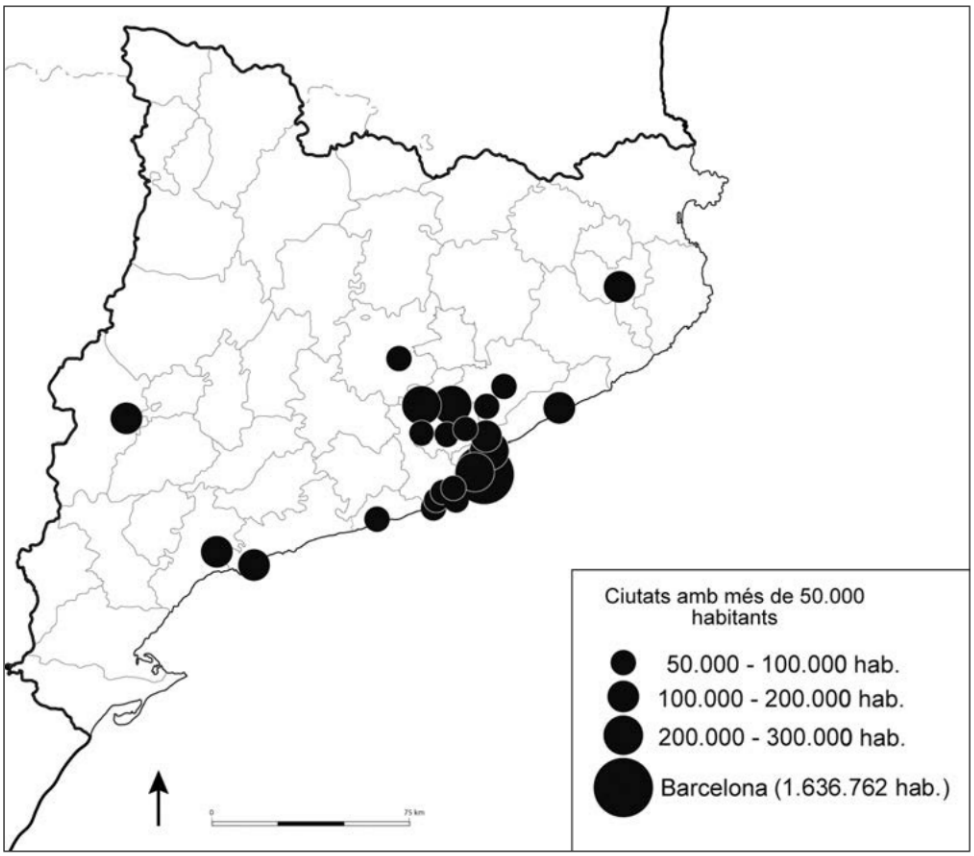
c) Quines són les conseqüències demogràfiques que es deriven d'aquests valors?

2. L'indicador conjuntural de fecunditat és un indicador diferent de la taxa de fecunditat. Expliqueu en què es diferencien.
[0,5 punts]

Exercici 4

Observeu el mapa següent:

Xarxa urbana de Catalunya (2019)

1. A partir del mapa, indiqueu les característiques de la xarxa urbana de Catalunya. Expliqueu per què es tracta d'una xarxa urbana jerarquitzada i quina és la distribució territorial de les ciutats més poblades.
[1 punt]

2. Definiu el terme següent.
[0,5 punts]

Densitat de població:

3. Indiqueu dos impactes ambientals causats per les grans aglomeracions urbanes i proposeu dues mesures que es podrien adoptar per tal de reduir-los i afavorir la sostenibilitat.
[1 punt]

26. PAU 2020 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 1

Exercici 1

Segons l'Informe de les Nacions Unides sobre les perspectives de la població mundial, s'espera que la població mundial augmenti en 2.000 milions de persones els propers trenta anys, dels 7.700 milions actuals a 9.700 milions el 2050, i que s'assoleixi un màxim de gairebé 11.000 milions al voltant del 2100.

La població mundial està envellint a causa de l'augment de l'esperança de vida en néixer i de la disminució de la fecunditat.

La migració s'ha convertit en un component important del canvi poblacional en alguns països. Alguns dels fluxos migratoris més importants estan impulsats per la demanda de mà d'obra en els països receptors o s'han produït a causa de la violència, la inseguretat o els conflictes armats en els països d'origen.

Adaptació de l'*Informe de les Nacions Unides*: *Perspectives de la Població Mundial, 2019*

1. Des de mitjans del segle xx la població mundial ha experimentat el creixement més alt mai enregistrat. Expliqueu quins han estat els factors demogràfics que han contribuït a aquest augment de la població mundial.
[1 punt]

2. L'informe de les Nacions Unides assenyala la importància dels moviments migratoris en algunes regions. Expliqueu dos impactes demogràfics o econòmics de les migracions en els països d'origen dels emigrants, i dos impactes demogràfics o econòmics en els països d'arribada.
[1,5 punts]

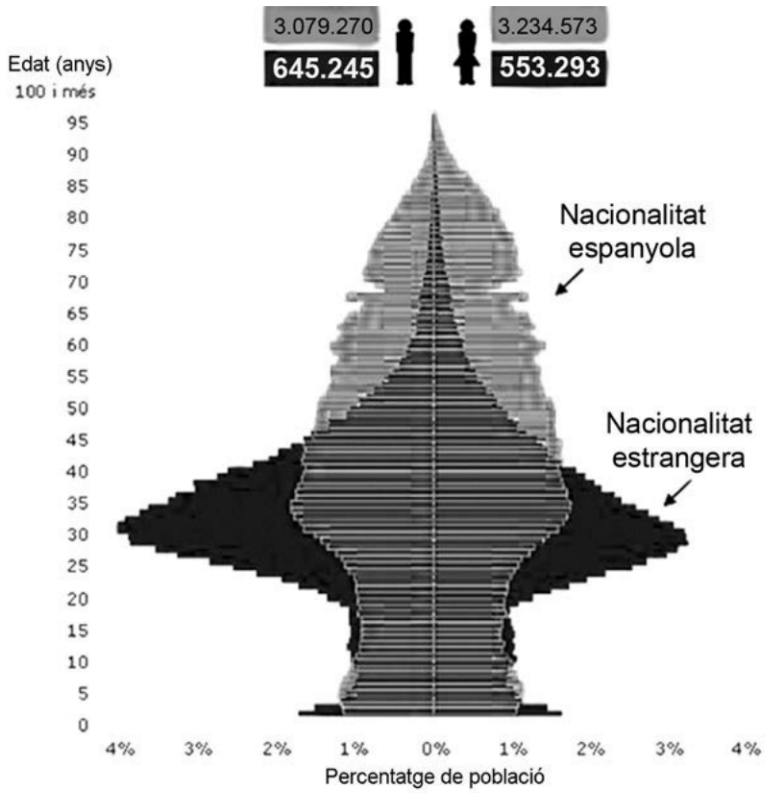
PART COMUNA

Exercici 1

[2 punts en total]

El col·lectiu estranger suposa més del 16 % de la població empadronada a Catalunya. A continuació, podem observar un gràfic de la població de Catalunya de l'any 2010 que permet comparar la piràmide d'edats de la població estrangera amb la local:

Piràmides de la població segons la nacionalitat. Catalunya (2010)

FONT: INSTITUT D'ESTADÍSTICA DE CATALUNYA (Idescat).
Padró continu de l'INE (1 de gener de 2010).

1. Quina és la franja d'edat predominant de la població estrangera? Per què és precisament aquesta franja d'edat?

[1 punt]

2. Observeu la diferència que hi ha entre sexes a la franja d'edat predominant de la població estrangera i expliqueu per què es produeix aquest desequilibri.

[1 punt]

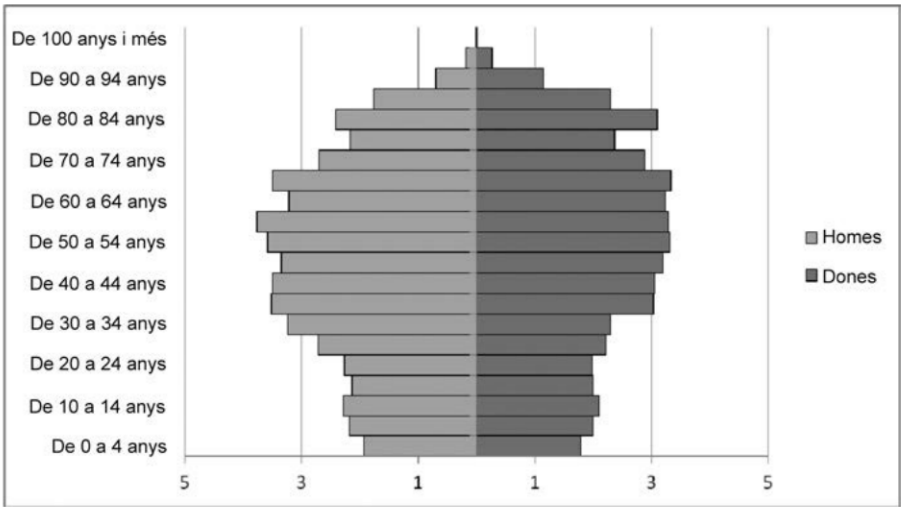
PART COMUNA

Exercici 1

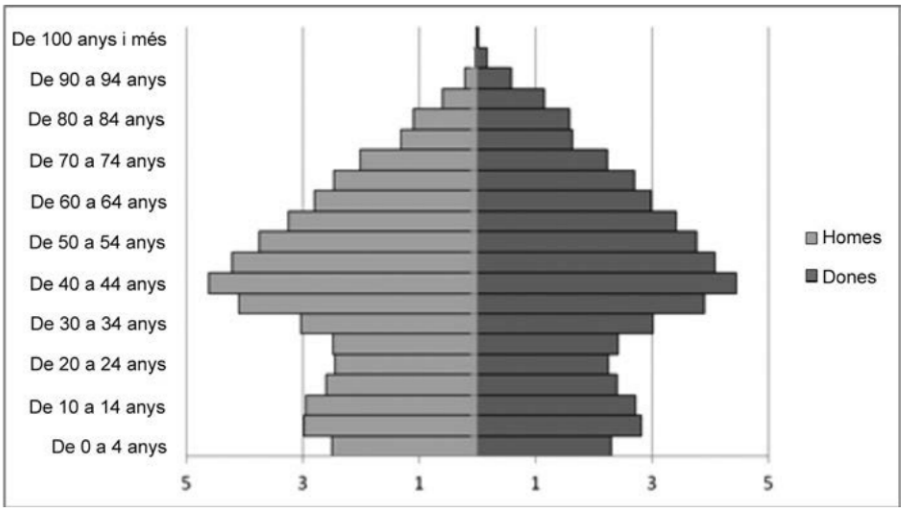
[2 punts en total]

La Terra Alta és una comarca poc poblada (11.634 habitants), on la principal activitat econòmica és l'agricultura de secà (olivera, vinya). L'economia del Maresme, en canvi, és més diversificada (serveis, indústria, agricultura intensiva) i la seva població (447.824 habitants) es localitza en ciutats mitjanes i grans. A continuació, es reprodueixen les piràmides de població de les dues comarques amb l'objectiu d'observar i comentar els canvis que s'han produït en l'estructura de les poblacions respectives al llarg del temps.

Piràmide A

Piràmide B

FONT: Elaboració pròpia a partir de dades publicades per l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat) a *Padró municipal d'habitants*, 2017.

1. A quina comarca (Maresme o Terra Alta) correspon cada piràmide? Justifiqueu la resposta.
[0,5 punts]

Piràmide A:

Piràmide B:

2. ***a)*** Digueu quin és el factor relacionat amb els processos migratoris que més ha influït en l'evolució demogràfica de les poblacions de Catalunya durant la segona meitat del segle xx i expliqueu quin efecte ha tingut sobre la forma general de les dues piràmides.
[0,75 punts]

b) Digueu quines diferències hi ha en l'estructura per edats de la població jove de les piràmides de les dues comarques, tenint en compte els processos migratoris que han tingut lloc en les darreres dècades. Justifiqueu la resposta.
[0,75 punts]

PART OPTATIVA

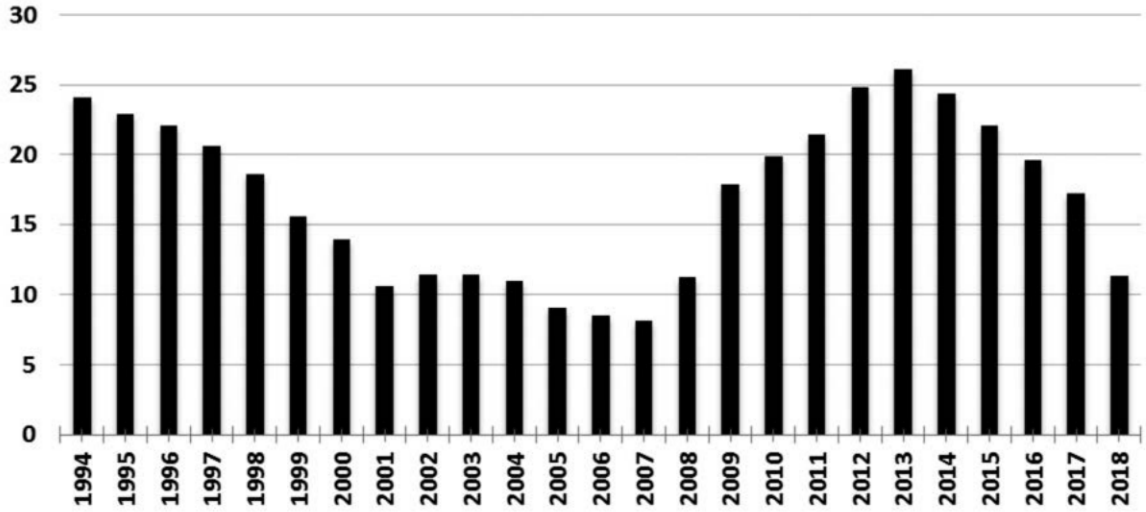
Escolliu DOS dels tres exercicis següents.

Exercici 3

[3 punts en total]

Des de fa uns quants anys, l'atur és una de les preocupacions principals de la societat, segons les enquestes dutes a terme pels centres d'investigacions sociològiques. De fet, l'atur a Espanya és un dels més elevats de tota la Unió Europea. A continuació, podeu observar el gràfic de l'evolució de la taxa d'atur a Catalunya:

Evolució de la taxa d'atur a Catalunya (1994-2018)

FONT: Elaboració pròpia a partir de dades publicades per l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat) i de la *Encuesta de la población activa* de l'Institut Nacional d'Estadística (INE).

1. Observeu la variació de la taxa d'atur i relacioneu-la amb l'evolució global de l'activitat econòmica desenvolupada al llarg del període 1994-2018.

[1 punt]

2. Indiqueu quins són els sectors econòmics i de població que han estat més afectats per l'augment de l'atur en els darrers anys i exposeu-ne les causes.

[1 punt]

3. Raoneu fins a quin punt esteu d'acord o en desacord amb les afirmacions següents:

[1 punt]

— La disminució de la taxa d'atur d'aquests darrers anys indica una recuperació econòmica.

— Les dones participen en el mercat laboral amb les mateixes condicions que els homes.

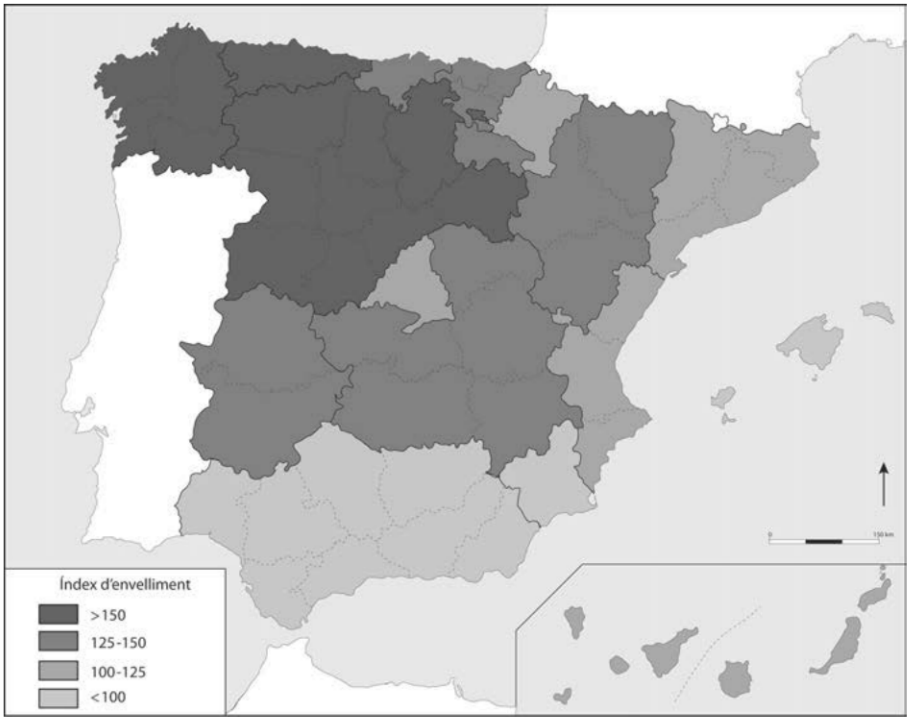
PART COMUNA

Exercici 1

[2 punts en total]

La baixa natalitat que hi ha, des de fa anys, a la majoria de països desenvolupats comporta que el percentatge de gent gran en la població sigui cada vegada més alt. L'índex d'envelliment mesura el nombre de persones més grans de seixanta-quatre anys per cada cent joves menors de setze anys. A continuació, podeu observar com es distribueixen actualment els valors d'aquest índex:

Índex d'envelliment a Espanya (2018)

FONT: Elaboració pròpia a partir de dades publicades per l'Institut Nacional d'Estadística (INE).

1. Relacioneu les regions d'Espanya que tenen un índex d'envelliment més alt amb les condicions físiques i socioeconòmiques que presenten aquests territoris.

[1 punt]

2. Expliqueu les conseqüències socioeconòmiques que es deriven del progressiu envelliment general de la població i comenteu quines alternatives hi ha per a millorar aquesta situació.

[1 punt]

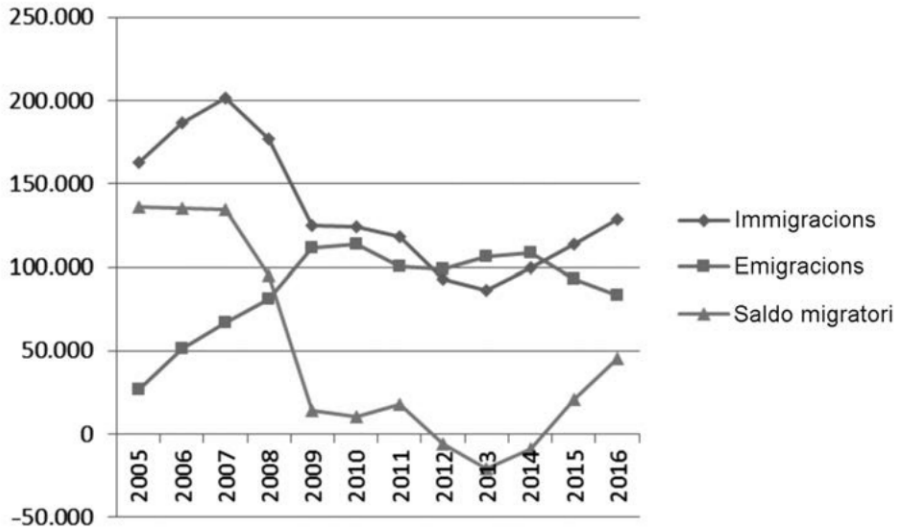
PART COMUNA

Exercici 1

[2 punts en total]

Gairebé el 14 % de la població actual de Catalunya ha nascut a l'estranger. Es tracta, en bona part, de població que hi va arribar entre els darrers anys del segle XX i els primers del segle XXI. El gràfic següent mostra l'evolució de les migracions externes a Catalunya en els últims anys:

Migracions externes a Catalunya (2005-2016)

FONT: Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat), a partir de l'estadística de variacions residencials de l'Institut Nacional d'Estadística (INE).

1. Identifiqueu els tres períodes diferenciats que s'observen en el gràfic pel que fa a l'evolució de les migracions externes a Catalunya. Comenteu quina és l'evolució de les tres variables en cada període.

[1 punt]

2. Compareu els trets principals del fenomen migratori a Catalunya durant el segle XXI amb el que va tenir lloc al llarg del segle XX.

[1 punt]

Exercici 5

[3 punts en total]

La trama urbana és el sistema de carrers i avingudes que connecten els espais d'una ciutat. És el resultat de les diferents fases de creixement i del procés d'urbanització d'aquella ciutat, i condiciona la mobilitat en el seu interior. A continuació, podeu observar, com a exemple, la trama urbana de la ciutat de Vitòria:

Plànol de la ciutat de Vitòria

FONT: <https://es.wikipedia.org>.

1. Quin tipus de trama observeu a la ciutat de Vitòria?

[0,5 punts]

2. Descriviu les característiques generals d'aquest tipus de trama i expliqueu els aspectes positius i negatius que té respecte a la mobilitat a l'interior de la ciutat.

[1,5 punts]

3. La ciutat es compon de barris que poden aplegar una o diverses funcions urbanes. Completeu el quadre següent amb les funcions urbanes que considereu més representatives de cada tipus de barri.

[1 punt]

Tipus de barri	*Funcions*
Centre històric	
Eixample	
Barri suburbial	
Barri suburbà	
Polígon industrial	

Etiqueta de l’alumne/a

Institut d’Estudis Catalans

33. PAU 2018 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2

Exercici 2

[2 punts en total]

Segons l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat), l'índex de fecunditat a Catalunya es manté estable, amb un nombre mitjà d'1,39 fills per dona. La taula següent recull les dades de les variables principals relacionades amb la fecunditat de la població catalana:

	IF	*EMM*	*TGF*
1975	2,72	28,30	79,60
1986	1,37	28,50	41,80
1990	1,24	29,10	36,80
1995	1,14	30,30	34,00
2000	1,31	30,90	40,20
2005	1,42	30,93	45,39
2010	1,46	31,10	45,91
2015	1,39	31,89	40,96

IF: Índex de fecunditat (nombre mitjà de fills per dona).
EMM: Edat mitjana de la maternitat.
TGF: Taxa general de fecunditat en ‰.
FONT: Adaptació de dades publicades per l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat), 2016.

1. La fecunditat és un dels indicadors principals de la transició demogràfica. Quin factor explica que a Catalunya hi hagués un augment de la taxa general de fecunditat (TGF) entre el 1995 i el 2010? Per què va disminuir el 2015?

[1 punt]

2. Actualment, l'indicador de fecunditat de Catalunya no arriba a 1,4. Exposeu quines causes poden explicar aquest fet i les conseqüències demogràfiques que té.

[1 punt]

Exercici 4

[3 punts en total]

Un pis de 15 m^2 per 1.000 euros al mes, sense despeses incloses. No és Manhattan, és Sant Antoni, un dels —fins fa poc— barris populars de Barcelona. L'apartament, un estudi *loft* sense divisions en què el llit està a menys d'un metre de la cuina, ha passat de ser l'excepció a ser la norma. En Jordi, el comercial d'una de les immobiliàries del barri que ensenya el pis, creu que està bastant bé «perquè tots els electrodomèstics són nous» i que si el preu és una mica alt es deu «al fet que el barri està una altra vegada de moda». Més enllà de les tendències i la llei de l'oferta i la demanda, els experts assenyalen un altre procés: el que passa a Sant Antoni o al Poble-sec, amb les seves particularitats, va passar al Raval, al Gòtic, a la Barceloneta, comença a passar al Poblenou i, més enllà de Barcelona, a altres barris com Malasaña o Lavapiés, a Madrid. Es diu *gentrificació*. El fenomen es defineix com «la substitució de la classe popular d'un barri per una de poder adquisitiu més gran», resumeix José Mansilla, antropòleg urbà i membre de l'Observatori d'Antropologia del Conflicte Urbà (OACU).

Traducció feta a partir del text
d'Esperanza Escribano. «La gentrificación arrasa los barrios de Barcelona, donde vivir es cada vez más caro». *Público* [en línia] (11 desembre 2016)

1. L'autora fa referència al terme *gentrificació* per a referir-se a un procés que es dona a molts barris de les grans ciutats. Expliqueu quines són les característiques més rellevants de la gentrificació.

[1 punt]

2. Definiu els termes següents.

[1 punt]

Especulació urbana:
Terciarització:

3. En l'actualitat, més de la meitat de la població mundial viu en zones urbanes. Expliqueu quins han estat els processos que han donat lloc a la concentració de la població a les ciutats.

[1 punt]

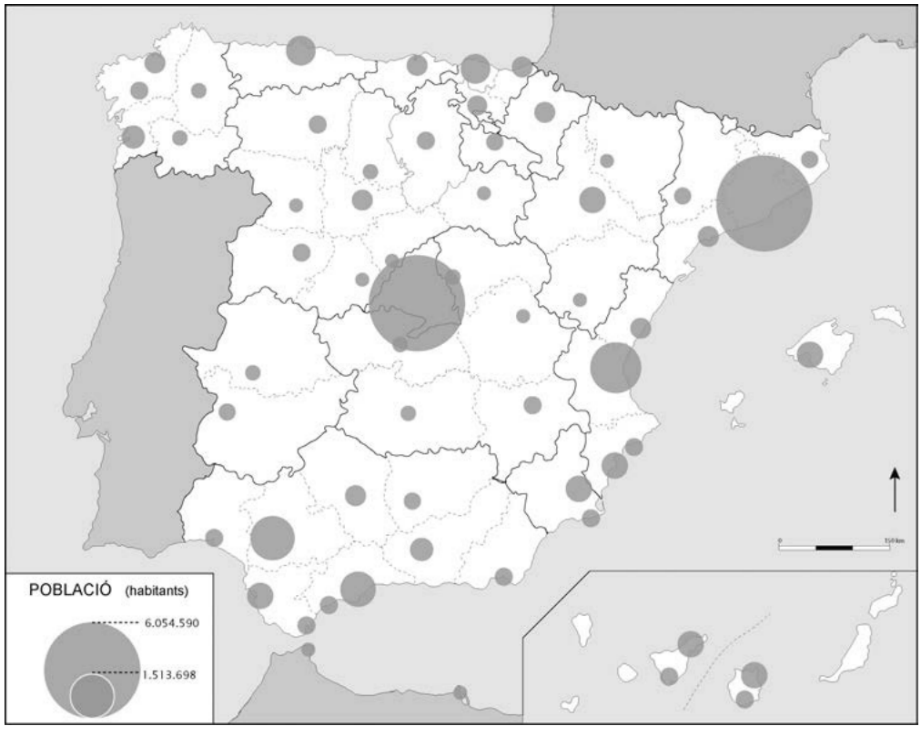
35. PAU 2018 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 5

Exercici 5

[3 punts en total]

El 2030 gairebé el 40 % de la població d'Espanya viurà en quinze grans ciutats de més de 300.000 habitants, mentre que el 1950 el percentatge era del 15,6 %. L'èxode del camp a les grans ciutats es dona en totes les parts del món. El mapa següent mostra la distribució de les principals àrees urbanes d'Espanya l'any 2012:

Població de les àrees urbanes (2012)

FONT: MINISTERIO DE FOMENTO. *Atlas digital de las áreas urbanas* [en línia].

1. Encercleu cinc àrees metropolitanes sobre el mapa.

[1 punt]

2. Escriviu en el quadre següent el nom de cadascuna de les àrees metropolitanes que heu encerclat en la qüestió anterior i esmenteu dues ciutats que formin part de cadascuna:

[1 punt]

Àrea metropolitana	*Ciutats*

3. Quines són les grans diferències territorials, econòmiques i administratives entre les àrees urbanes de Barcelona i Madrid?

[1 punt]

Etiqueta de l'alumne/a

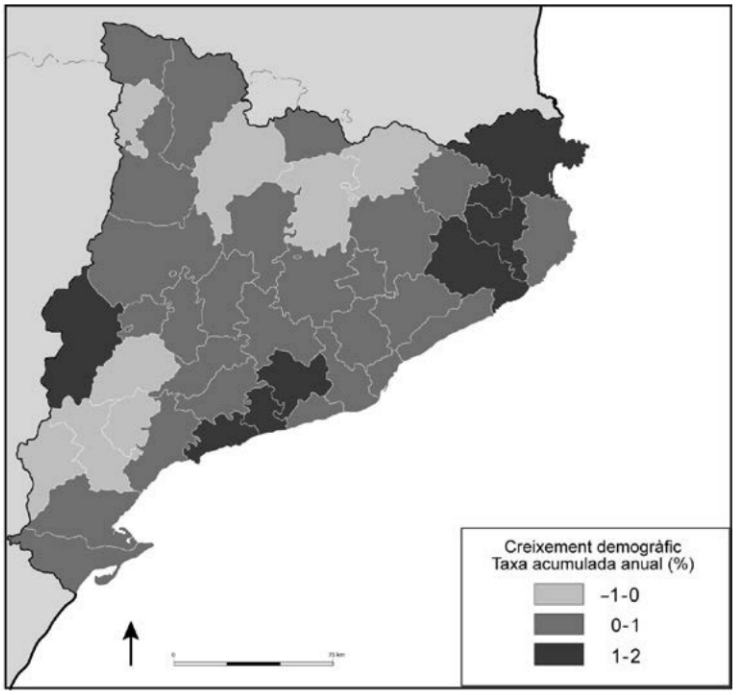
OPCIÓ A

Exercici 1

[5 punts en total]

Observeu el mapa següent i responeu a les qüestions plantejades.

Creixement de la població a Catalunya (2008-2014)

FONT: FUNDACIÓ DEL MÓN RURAL. *Atles de la nova ruralitat* [en línia], 2015.

1. Descriviu la informació representada en el mapa.

[1 punt]

2. Definiu els termes *poblament* i *creixement natural*.
[1 punt]

poblament:
creixement natural:

3. Exposeu raonadament les causes de les diferències en el creixement demogràfic que s'observen en el mapa.
[1,5 punts]

4. Expliqueu les característiques i la morfologia del poblament rural a Catalunya.
[1,5 punts]

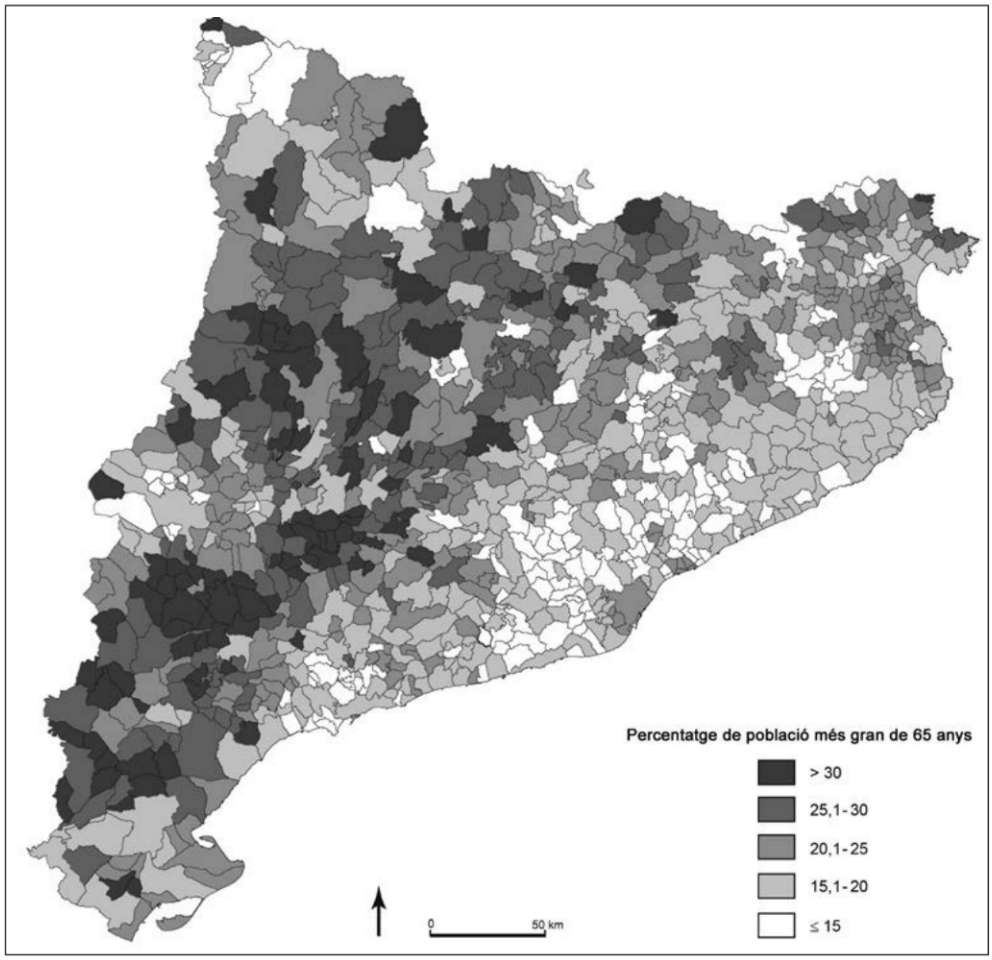
OPCIÓ B

Exercici 1

[5 punts en total]

Observeu el mapa següent i responeu a les qüestions plantejades.

Distribució de la població més gran de 65 anys a Catalunya (2015)

FONT: FUNDACIÓ DEL MÓN RURAL. *Atles de la nova ruralitat* [en línia], 2015.

1. Descriviu la informació representada en el mapa.

[1 punt]

2. Definiu els termes *padró municipal d'habitants* i *taxa de dependència*.
[1 punt]

padró municipal d'habitants:
taxa de dependència:

3. En alguns municipis i en algunes comarques hi ha un percentatge elevat de població més gran de 65 anys, superior al 30 %. Expliqueu les causes d'aquesta situació i el fenomen migratori que l'ha provocada.
[1,5 punts]

4. A curt i a mitjà termini, quines seran les conseqüències demogràfiques i territorials de l'envelliment de la població? Quines possibilitats hi ha d'invertir aquesta tendència?
[1,5 punts]

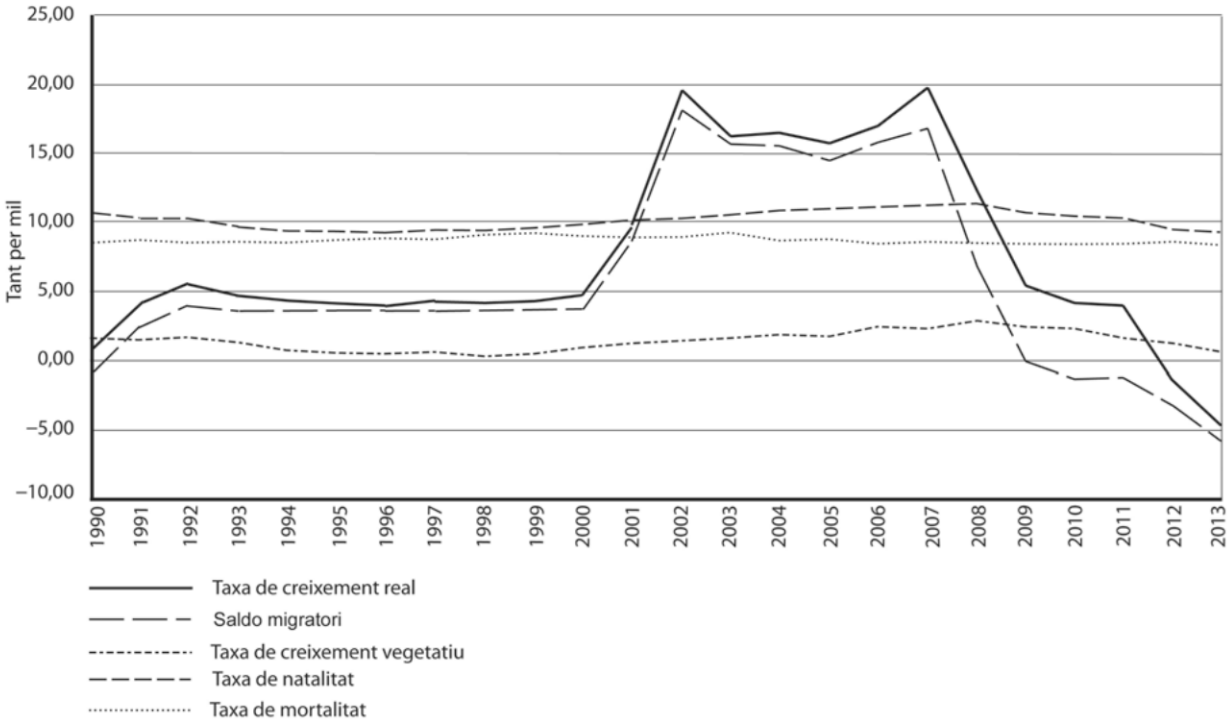
38. PAU 2017 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2

[5 punts en total]

Observeu el gràfic següent i responeu a les qüestions plantejades.

Evolució dels principals indicadors demogràfics a Espanya (1990-2013)

FONT: Adaptació de dades publicades per l'Institut Nacional d'Estadística (INE) a l'*Anuario Estadístico de España*, 2015.

1. Descriviu la informació representada en el gràfic.

[1 punt]

2. Definiu els termes *taxa de creixement natural* i *taxa de mortalitat*.

[1 punt]

taxa de creixement natural:
taxa de mortalitat:

3. Observeu el gràfic i expliqueu les causes del comportament dels indicadors següents:

[1,5 punts]

***a*)** Taxa de natalitat.

b) Taxa de mortalitat.

c) Saldo migratori.

4. Exposeu l'evolució dels principals indicadors demogràfics a Espanya al llarg del segle xx tenint en compte els aspectes següents:
— Com evolucionen la natalitat i la mortalitat?
— Com evolucionen les migracions externes?
— Quines conseqüències tenen aquests indicadors en l'evolució de la població i l'estructura per edats?

[1,5 punts]

39. PAU 2016 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció A)

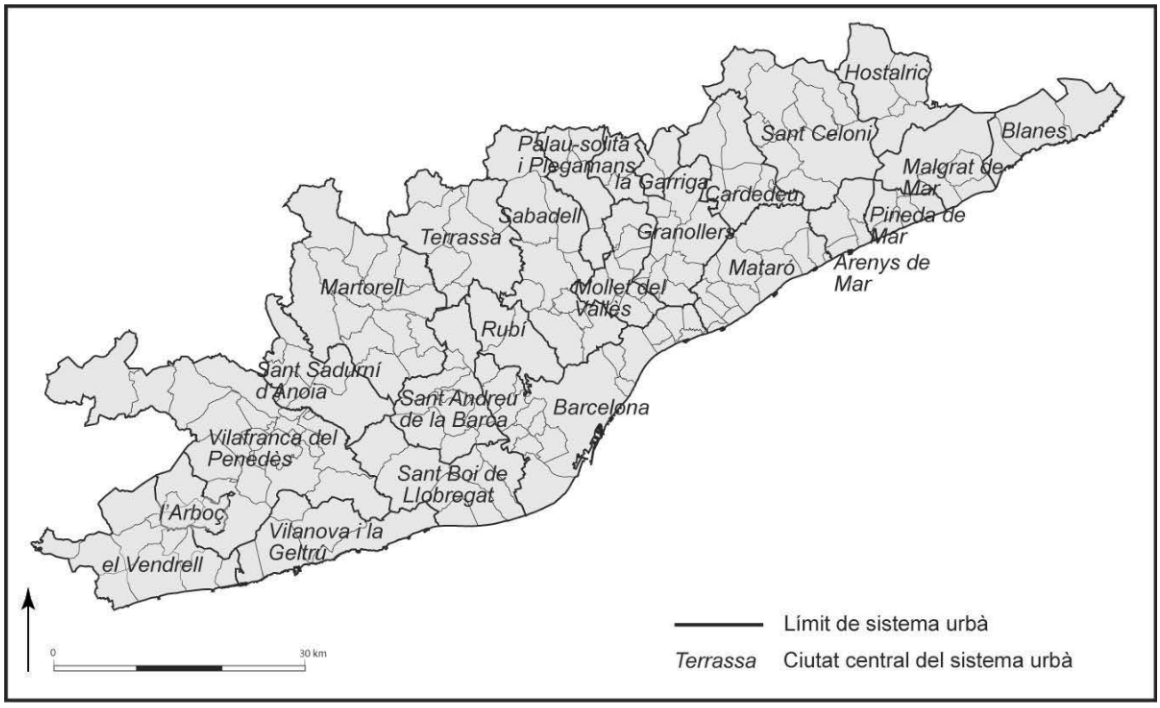
OPCIÓ A

Exercici 1

[5 punts en total]

Observeu el mapa següent i responeu a les qüestions plantejades.

Sistemes urbans en el sistema metropolità de Barcelona (2012)

Font: J. Roca, M. Moix i B. Arellano. «El sistema urbano en España». *Scripta Nova* [en línia] [Barcelona: Universitat de Barcelona], vol. xvi, núm. 396 (2012).

1. Descriviu la informació representada en el mapa i indiqueu quines divisions administratives hi són visibles.

[1 punt]

2. Definiu els termes *densitat de població* i *àrea metropolitana*.

3. Descriviu les grans regions urbanes tenint en compte els aspectes següents:
— Quins són els trets característics de les grans regions urbanes?
— En què consisteixen l'especialització i la dependència que es genera entre els nuclis urbans que formen aquestes regions?
— Quines dues àrees es poden diferenciar dins de la regió metropolitana de Barcelona?
[1,5 punts]

4. Expliqueu les característiques de la xarxa urbana espanyola tenint en compte els aspectes següents:
— Quines àrees metropolitanes encapçalen el primer nivell de la jerarquia urbana espanyola?
— Quina és la zona d'Espanya on es troba el sistema o eix urbà peninsular amb un nombre més gran d'habitants i de ciutats, i també amb una densitat de població més alta?
— Quines són les principals funcions urbanes que es desenvolupen a les ciutats?
[1,5 punts]

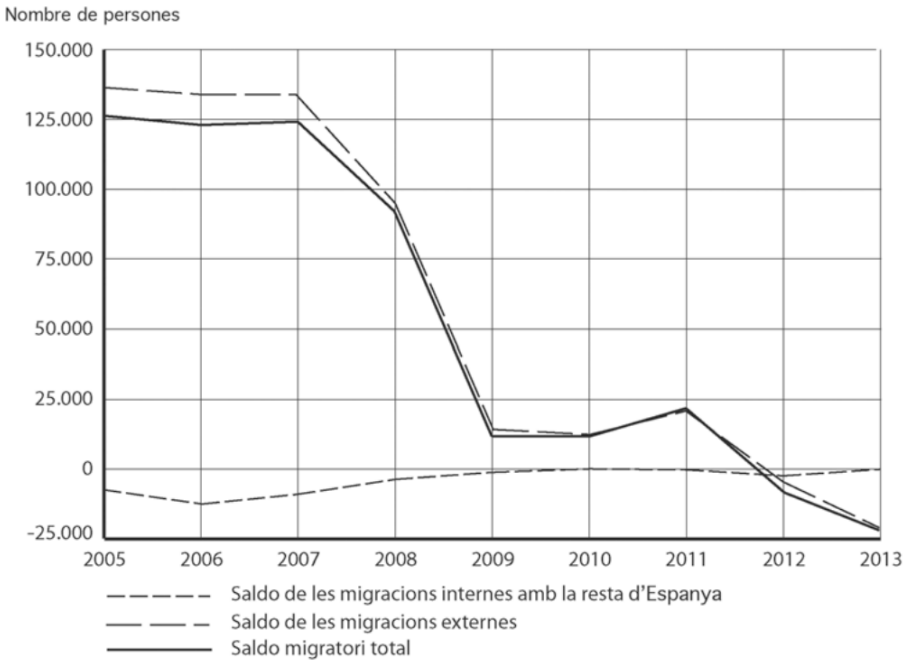
40. PAU 2016 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2

[5 punts en total]

Observeu el gràfic següent i responeu a les qüestions plantejades.

Saldos migratoris a Catalunya (2005-2013)

FONT: Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat).

1. Descriviu la informació representada en el gràfic.

[1 punt]

2. Definiu els termes *migració externa* i *saldo migratori*.

[1 punt]

3. Identifiqueu la causa del descens del saldo migratori total que mostra el gràfic i expliqueu com incideix en el fet migratori.

[1,5 punts]

4. Exposeu les característiques del darrer gran flux d'immigració a Catalunya tenint en compte els aspectes següents:

— Quines són les causes d'aquest gran flux d'immigració i quins són els països de procedència dels immigrants?

— En quins sectors econòmics i en quines comarques troben més feina els immigrants?

— Quin impacte econòmic i demogràfic té la immigració?

[1,5 punts]

Institut d'Estudis Catalans

L'Institut d'Estudis Catalans ha tingut cura de la correcció lingüística i de l'edició d'aquesta prova d'accés

Proves d'accés a la universitat

Convocatòria 2016

Geografia

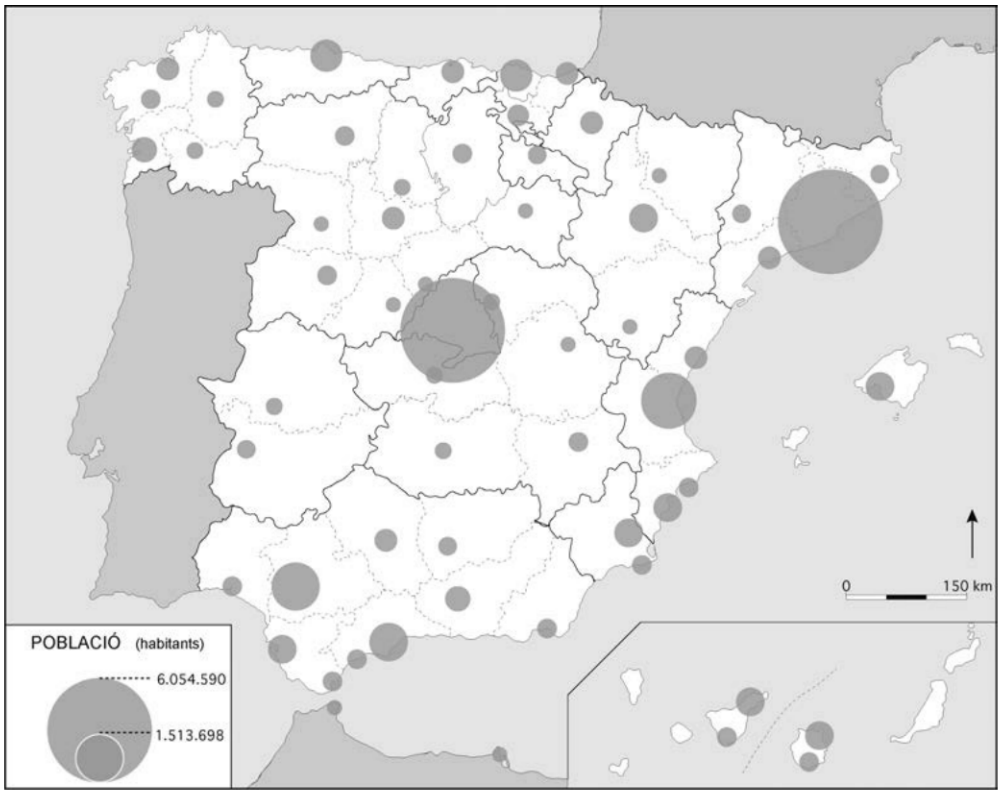
OPCIÓ B

Exercici 1

[5 punts en total]

Observeu el mapa següent i responeu a les qüestions plantejades.

Població de les àrees urbanes (2012)

FONT: Adaptació del mapa del Ministeri de Foment, *Atlas digital de las áreas urbanas* [en línia].

1. Descriviu la informació representada en el mapa.
[1 punt]

2. Definiu els termes *conurbació* i *xarxa urbana*.
[1 punt]

3. Indiqueu els grans eixos i centres del sistema urbà espanyol; esmenteu, com a mínim, dues de les ciutats més importants en cada cas, i digueu-ne la funció econòmica principal.
[1,5 punts]

4. Expliqueu com es distribueixen les funcions urbanes en les zones següents de l'interior d'una ciutat:
[1,5 punts]

a) El centre de la ciutat.
b) Els eixamples.
c) Els barris perifèrics.

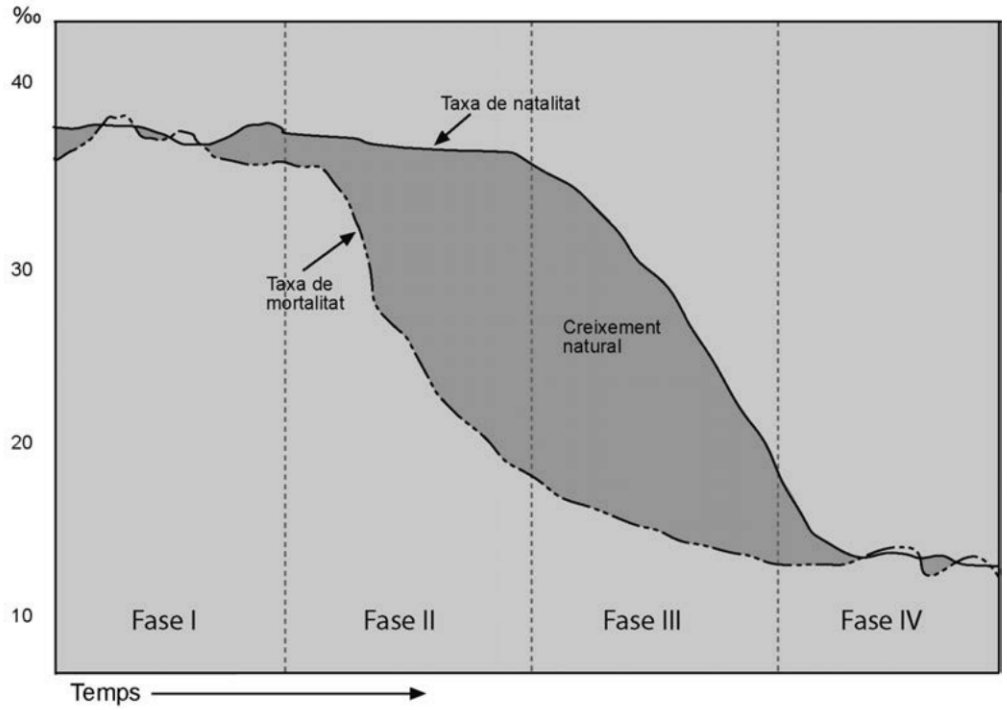
42. PAU 2016 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2

[5 punts en total]

Observeu el gràfic següent i responeu a les qüestions plantejades.

Model de transició demogràfica

FONT: Adaptació del gràfic de la revista *National Geographic*, volum 28, núm. 1 (gener 2011).

1. Descriviu la informació representada en el gràfic.
[1 punt]

2. Definiu els termes *índex de fecunditat* i *creixement vegetatiu*.
[1 punt]

3. Expliqueu les causes de l'evolució dels valors de les variables en cada fase del model de transició que apareix en el gràfic i les conseqüències demogràfiques que se'n deriven.
[1,5 punts]

4. Expliqueu la dinàmica de la població catalana tenint en compte els aspectes següents:
- En quin període es considera que s'acaba el règim demogràfic antic a Catalunya? Què en va provocar l'acabament?
- Quan s'entra en la darrera fase del model de transició demogràfica? Quins factors ho provoquen?
- Quina ha estat la influència de la immigració en l'evolució demogràfica de la població de Catalunya?

[1,5 punts]

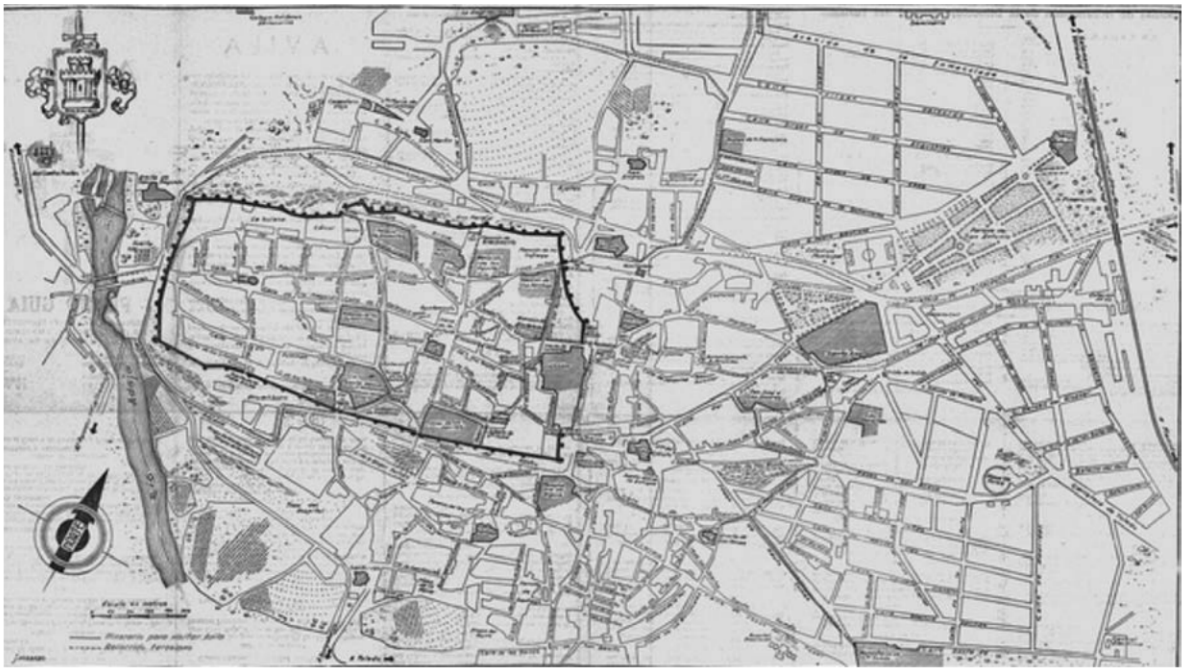
OPCIÓ A

Exercici 1

[5 punts en total]

Observeu el plànol següent i responeu a les qüestions plantejades.

Plànol de la ciutat d'Àvila

FONT: *Flickr* [en línia].

1. Descriviu la informació representada en el plànol.
[1 punt]

2. Definiu els termes *trama urbana* i *ciutat jardí*.
[1 punt]

3. Expliqueu les característiques de la trama urbana de les ciutats preindustrials d'acord amb l'esquema següent:
— Trets morfològics propis de les ciutats preindustrials.
— Objectius que persegueix la remodelació dels nuclis antics de les ciutats.
— Esmenteu dues ciutats espanyoles que conservin barris històrics d'origen medieval, a part de la ciutat representada en el plànol.
[1,5 punts]

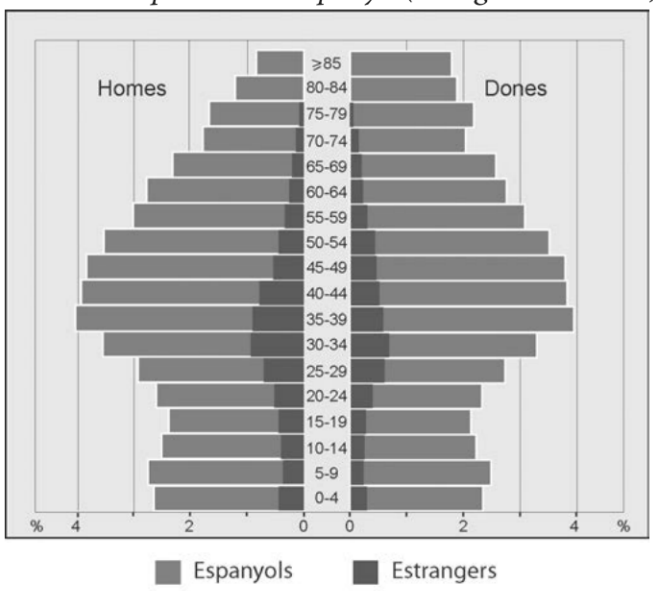
4. Compareu la trama irregular dels nuclis antics de les ciutats amb la trama ortogonal dels eixamples, d'acord amb l'esquema següent:
— Morfologia de la trama ortogonal.
— Conseqüències de l'existència d'aquests dos tipus de trama urbana en la mobilitat.
— Evolució de les funcions urbanes dels eixamples des del seu origen fins a l'actualitat.
[1,5 punts]

Exercici 2

[5 punts en total]

Observeu el gràfic següent i responeu a les qüestions plantejades.

Piràmide de població d'Espanya (1 de gener de 2013)

FONT: Institut Nacional d'Estadística (INE). *España en cifras 2014*.

1. Descriviu la informació representada en el gràfic.
[1 punt]

2. Definiu els termes *índex de masculinitat* i *taxa de dependència*.
[1 punt]

3. Expliqueu les causes possibles de les diferències que observem a la piràmide respecte a la proporció entre la població masculina i la femenina en els grups d'edat següents:
a) De 0 a 4 anys.
b) La població estrangera de 20 a 45 anys.
c) Més de 65 anys.
[1,5 punts]

4. Exposeu les característiques actuals del model demogràfic propi d'un país desenvolupat com Espanya en relació amb els indicadors següents:
— Natalitat, fecunditat i mortalitat.
— Efectes demogràfics i socioeconòmics dels fluxos d'immigrants que han arribat en els darrers anys.
— Conseqüències socioeconòmiques de la tendència a l'envelliment actual de la població d'Espanya.
[1,5 punts]

45. PAU 2015 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2

[5 punts en total]

Llegiu el text següent i responeu a les qüestions plantejades.

De la urbanització dispersa a la ciutat de baixa densitat

Una de les característiques més rellevants del procés d'urbanització contemporani a Catalunya i al conjunt de l'Europa meridional és, sens dubte, la dispersió d'activitats i de poblament sobre el territori. En les darreres dècades el fenomen ha crescut tant que alguns autors han pogut parlar de «ciutat estesa», de l'«explosió de la ciutat» o de la «fi de la ciutat». Aquesta dispersió comporta, certament, uns quants avantatges importants per al benestar de la població, com ara la reducció de les desigualtats territorials a l'interior de cada regió, la difusió de les formes de vida urbana i l'accessibilitat als serveis des de qualsevol punt del territori. A més, com ha explicat Francesco Indovina, avui el desenvolupament tecnològic permet l'existència de la «condició urbana», és a dir, de la qualitat de vida, el nivell d'informació i l'accés als serveis, que tradicionalment s'ha associat a la ciutat independentment de la «forma urbana».

Ara bé, el fet que la dispersió de la urbanització comporti avantatges i no sempre impedeixi l'existència de condicions de vida urbana no implica, de cap manera, que aquesta sigui la forma d'ús i l'ocupació del territori més sostenible, eficient i equitativa. Ans al contrari, la dispersió planteja problemes ambientals, funcionals, econòmics, socials i polítics de gran pes […].

Adaptació feta a partir del text
d'Oriol Nello. «De la urbanització dispersa a la ciutat de baixa densitat».
Blog Oriol Nello [en línia] (24 juliol 2011)

1. Resumiu les idees principals del text.

[1 punt]

2. Definiu els termes *qualificació del sòl* i *edificabilitat*.

[1 punt]

3. Compareu la morfologia de les ciutats compactes amb la de les ciutats de baixa densitat d'acord amb l'esquema següent:

— El consum de sòl.
— La mobilitat de la població.

[1,5 punts]

4. Identifiqueu els principals tipus d'agents socials urbans i comenteu la influència que tenen en la creació de l'espai urbà.

[1,5 punts]

Proves d'accés a la universitat

Convocatòria 2015

Geografia

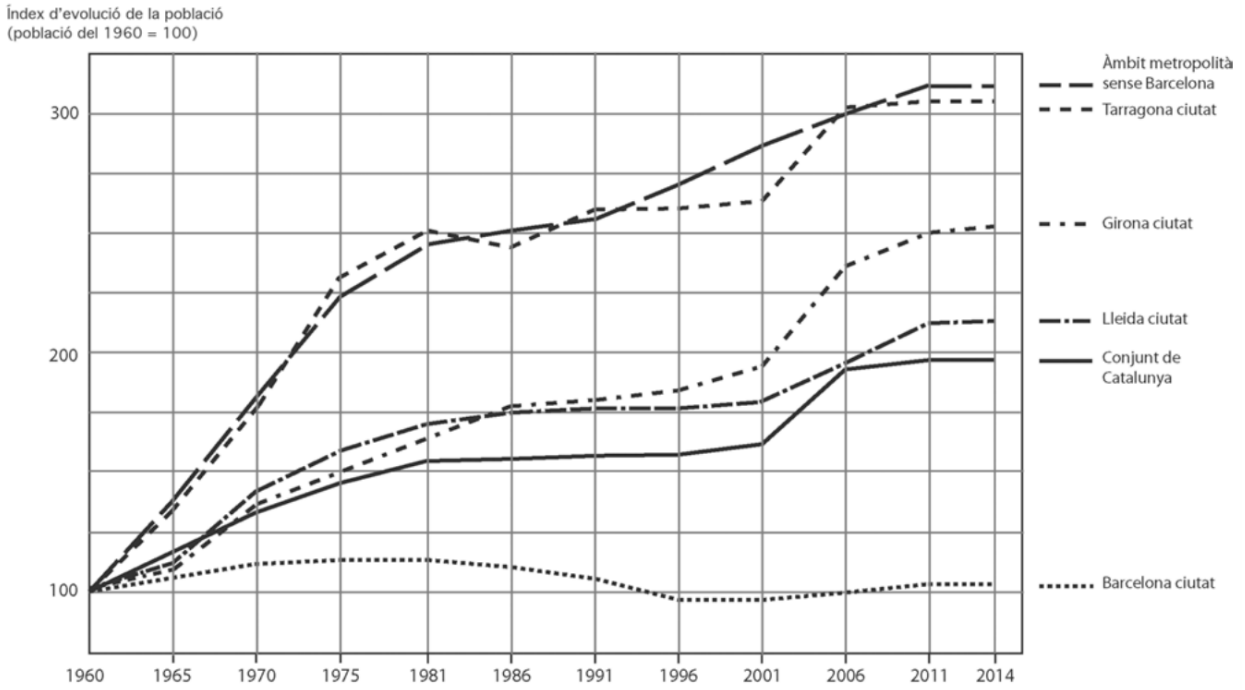
46. PAU 2015 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2

[5 punts en total]

Observeu el gràfic següent i responeu a les qüestions plantejades.

Evolució de la població (1960-2014)

FONT: Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat) i Institut Nacional d'Estadística (INE).

1. Descriviu la informació representada en el gràfic.

[1 punt]

2. Definiu els termes *àrea metropolitana* i *rururbanització*.

[1 punt]

3. Observeu el gràfic i exposeu les causes que justifiquen l'evolució de la població d'acord amb l'esquema següent:

— Gran increment de població entre el 1960 i el 1975 i increment de població entre el 2001 i el 2006.
— Estabilització dels valors de la població a la major part de ciutats entre el 2011 i el 2014.
— Estancament de la població de Barcelona ciutat al llarg de tot el període.
— Creixement de Tarragona i de l'àmbit metropolità de Barcelona en un percentatge molt superior a la resta de ciutats.

[1,5 punts]

4. Expliqueu l'estructura de la xarxa urbana de Catalunya d'acord amb l'esquema següent:

— Esmenteu, com a mínim, quatre de les àrees urbanes principals de Catalunya.
— Escriviu el nom de dues ciutats i dues comarques per a cadascuna de les àrees que heu esmentat.
— Justifiqueu la importància d'aquestes àrees dins la xarxa urbana de Catalunya tenint en compte les activitats econòmiques principals que s'hi desenvolupen.

[1,5 punts]

Exercici 2

[5 punts en total]

Observeu la taula següent i responeu a les qüestions plantejades.

Evolució de la població mundial

Any	*Població (en milions de persones)*	*Taxa de creixement anual (%)*	*Anys necessaris per a la duplicació*
–2.000.000	—	—	—
–8.000	8	0,00076	91.204
0	300	0,0453	1.530
1750	800	0,056	1.238
1800	1.000	0,446	155
1850	1.300	0,525	132
1900	1.700	0,535	129
1950	2.500	0,771	90
1975	4.100	1,979	35
2000	6.000	1,523	46

FONT: Juan ROMERO (ed.). *Geografía humana*. Barcelona: Ariel, 2004, p. 57.

1. Descriviu la informació representada en la taula.
[1 punt]

2. Definiu els termes *creixement natural* i *taxa de creixement real de la població.*
[1 punt]

3. Expliqueu les causes del gran creixement de la població mundial entre 1950-1975 i de la desacceleració posterior en el darrer període.
[1,5 punts]

4. Exposeu les diferents fases o règims de l'evolució demogràfica per les quals ha passat la població mundial al llarg de la història, d'acord amb l'esquema següent:

a) Identifiqueu les etapes cronològiques de predomini del règim demogràfic antic i de predomini del règim demogràfic modern.

b) Expliqueu les característiques demogràfiques definidores de cadascuna d'aquestes dues etapes.

[1,5 punts]

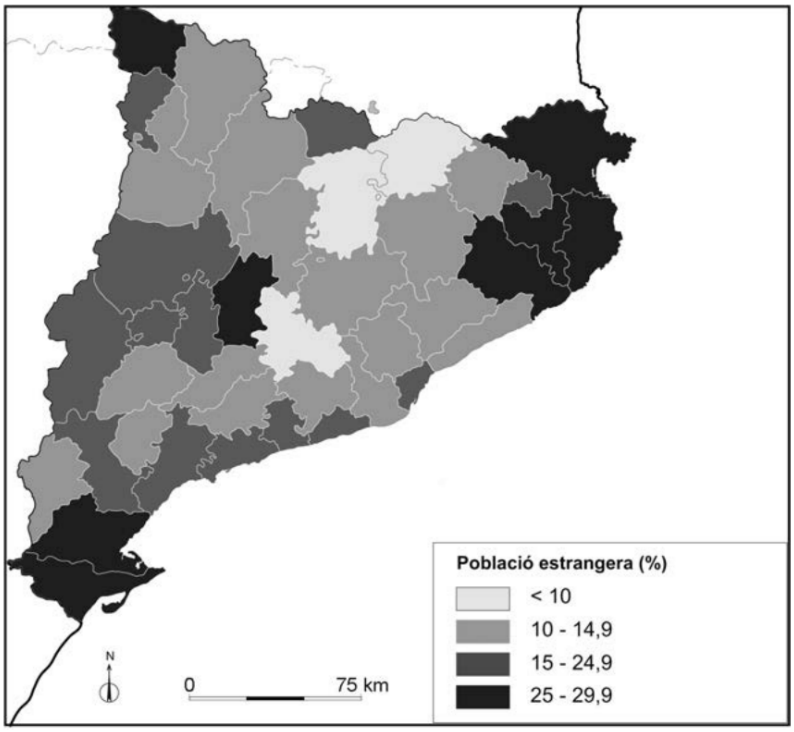
OPCIÓ B

Exercici 1

[5 punts en total]

Observeu el mapa següent i responeu a les qüestions plantejades.

Proporció de població estrangera per comarques (2007)

FONT: Institut d'Estadística de Catalunya [en línia].

1. Descriviu la informació representada en el mapa.
[1 punt]

2. Definiu els termes *saldo migratori* i *xenofòbia*.
[1 punt]

3. Responeu a les qüestions següents relacionades amb la població estrangera a Catalunya:
a) Relacioneu la distribució de la població estrangera que s'observa en el mapa amb les activitats econòmiques en les quals la immigració troba més ocupació.
b) Exposeu les diferències en la distribució territorial entre l'onada immigratòria més recent i la immigració interior espanyola de les dècades dels anys 1950-1970.
c) Quins són els principals països d'origen de la immigració més recent a Catalunya? Relacioneu la resposta amb les condicions socioeconòmiques que tenen aquestes persones en els països d'origen.
[1,5 punts]

4. Responeu a les qüestions següents relacionades amb les característiques i els efectes de la immigració en la dinàmica demogràfica de la població catalana:
a) Expliqueu les característiques principals (procedència, dimensió, contextualització econòmica) de les dues grans onades d'immigrants que van arribar a Catalunya al llarg del segle XX.
b) Valoreu la incidència de la immigració en la dinàmica demogràfica de la població de Catalunya.
[1,5 punts]

49. PAU 2014 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2

[5 punts en total]

Observeu la imatge següent i responeu a les qüestions plantejades.

Barcelona: el Quadrat d'Or

FONT: Google maps. Imatge obliqua d'un sector del nucli urbà de Barcelona, 2014.

1. Descriviu els elements principals que apareixen en la imatge.
[1 punt]

2. Definiu els termes *sòl urbanitzable* i *centre de negocis* o *central business district (CBD)*.
[1 punt]

3. Responeu a les qüestions següents relacionades amb la morfologia urbana de les ciutats:
a) Com s'anomena el tipus de plànol urbà visible en la fotografia?
b) Expliqueu en quin moment històric es va desenvolupar aquest tipus de trama urbana, amb quin nom es coneixen aquests barris i amb quina finalitat es van crear.
c) Valoreu els avantatges i els inconvenients d'aquest tipus de teixit urbà.
[1,5 punts]

4. Expliqueu la funció residencial de les ciutats d'acord amb l'esquema següent:
a) Zones de la ciutat que fan aquesta funció i evolució que han tingut.
b) Problema de la segregació social de l'espai a les ciutats.
[1,5 punts]

Generalitat de Catalunya
Consell Interuniversitari de Catalunya
Oficina d'Accés a la Universitat

Proves d'accés a la universitat

Convocatòria 2014

Geografia

50. PAU 2014 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2

[5 punts en total]

Observeu la taula següent i responeu a les qüestions plantejades.

Saldo migratori exterior a Espanya per comunitats i ciutats autònomes (2010-2012)

	2010	*2011*	*2012*
Andalusia	19.301	5.699	–7.601
Aragó	4.508	1.827	–564
Astúries, Principat d'	2.334	1.374	–124
Balears, Illes	5.565	403	–2.298
Canàries	11.215	10.490	3.351
Cantàbria	277	–12	–1.340
Castella i Lleó	2.474	2.214	–2.693
Castella - la Manxa	2.297	63	–4.953
Catalunya	9.791	–36.313	–65.485
Comunitat Valenciana	1.252	511	–22.934
Extremadura	886	1.129	–237
Galícia	4.321	522	–2.703
Madrid, Comunitat de	965	–21.952	–46.024
Múrcia, Regió de	–656	1.095	–4.440
Navarra, Comunitat Foral de	–227	–80	–2.546
País Basc	–1.352	–17.261	–18.127
Rioja, La	–1.077	–720	–2.578
Ceuta	472	435	169
Melilla	–189	486	–350
Total	62.157	–50.090	–181.477

FONT: Instituto Nacional de Estadística. Nota de premsa (19 novembre 2012).

1. Descriviu la informació representada en la taula.
[1 punt]

2. Definiu els termes *saldo migratori exterior* i *reagrupament familiar*.
[1 punt]

3. Quines són les causes dels canvis en els valors del saldo migratori exterior que apareixen en la taula entre el 2010 i el 2012? Argumenteu la resposta.
[1,5 punts]

4. Quins efectes demogràfics, socials i econòmics tindrà el canvi de tendència del saldo migratori a curt i a mitjà termini?
[1,5 punts]

OPCIÓ B

Exercici 1

[5 punts]

Observeu el mapa següent i responeu a les qüestions plantejades.

La població urbana al món (2012)

FONT: Banc Mundial [en línia].

1. Descriviu la informació representada en el mapa.
[1 punt]

2. Definiu els termes *procés d'urbanització* i *segregació espacial a les ciutats*.
[1 punt]

3. Expliqueu les diferències principals relacionades amb la intensitat del fenomen urbanitzador entre els països desenvolupats i els països en via de desenvolupament.
[1,5 punts]

4. Compareu els problemes de segregació i polarització social que existeixen en els dos tipus de ciutat següents:
a) Ciutats dels països desenvolupats.
b) Ciutats dels països en via de desenvolupament.
[1,5 punts]

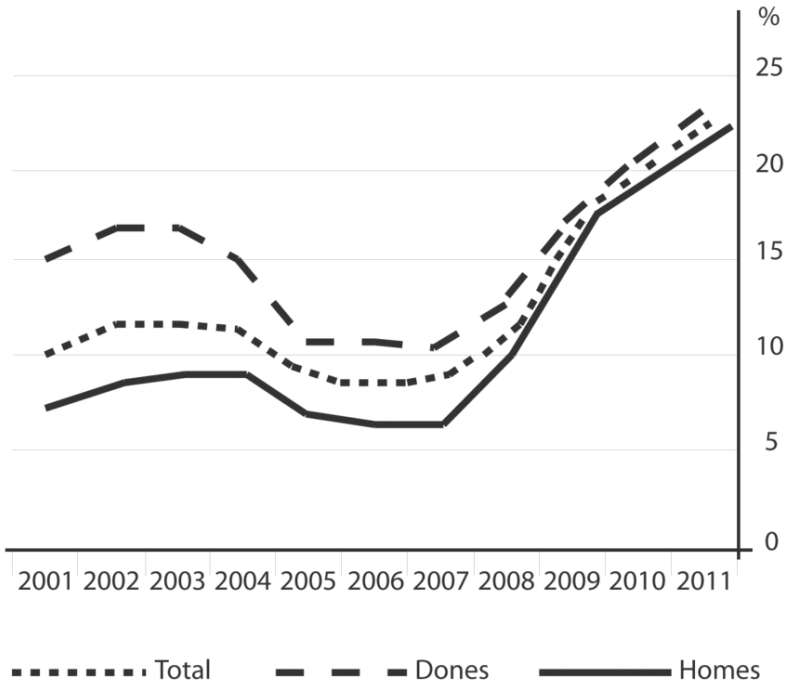
52. PAU 2013 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2

[5 punts]

Observeu el gràfic següent i responeu a les qüestions plantejades.

Evolució de la taxa d'atur a Espanya, 2001-2011 (% de la població activa)

FONT: Instituto Nacional de Estadística (INE), 2012.

1. Descriviu la informació representada en el gràfic.

[1 punt]

2. Definiu els termes *taxa d'atur* i *economia submergida*.

[1 punt]

3. L'atur i la població activa:

a) Per què augmenta la taxa d'atur a partir del 2007?

b) Quina ha estat la dinàmica de la població activa per sectors productius en els darrers anys?

c) De quins factors depèn el percentatge de població activa d'un país? Quina influència té l'envelliment de la població sobre el percentatge de població activa?

[1,5 punts]

4. El problema de l'atur a Espanya:

a) Relacioneu el problema de l'atur amb l'evolució dels sectors econòmics en els darrers anys.

b) Indiqueu quins col·lectius són els més perjudicats per l'atur i quines posicions defensen els agents socials i econòmics per reduir-lo.

[1,5 punts]

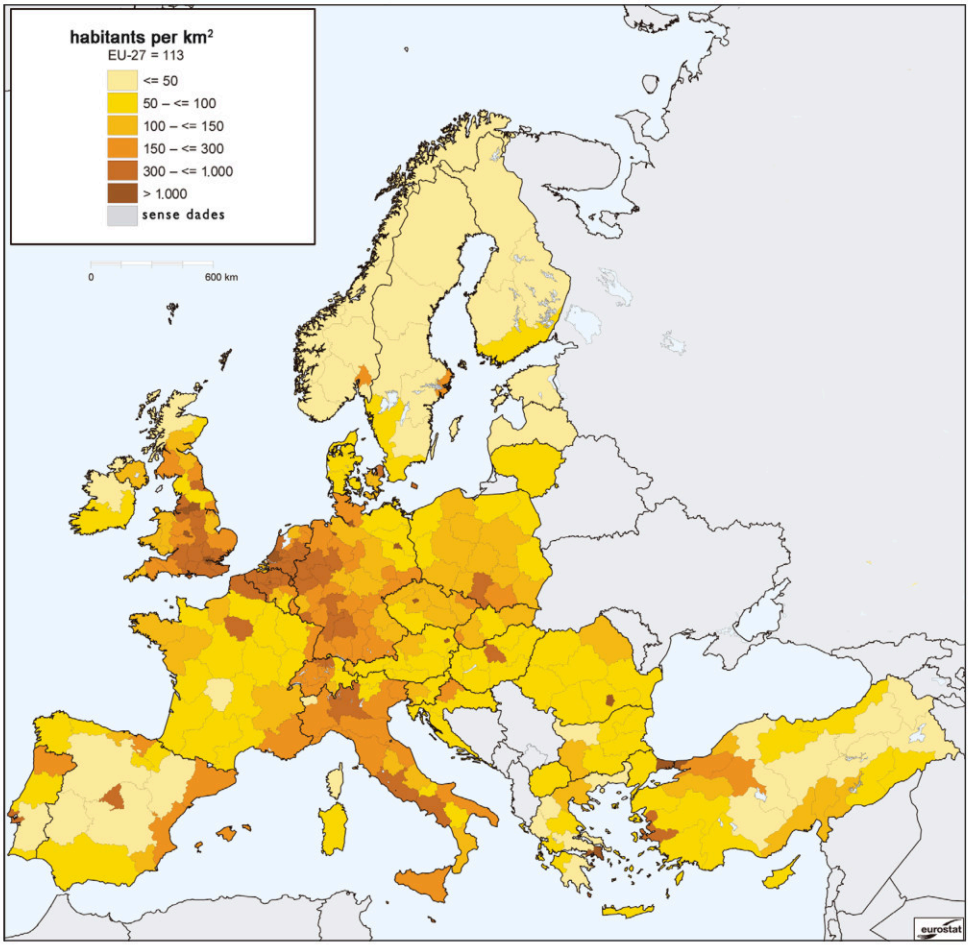
OPCIÓ A

Exercici 1

[5 punts]

Observeu el mapa següent i responeu a les preguntes plantejades.

Densitat de població a la Unió Europea per regions NUT2 (2008)

FONT: Eurostat [en línia].

1. Descriviu la informació representada en el mapa.
[1 punt]

2. Definiu els termes *xarxa urbana* i *jerarquia urbana*.
[1 punt]

3. ***a***) Quines infraestructures uneixen i articulen les principals regions urbanes europees?
b) Quins avantatges i quins inconvenients té viure en una gran àrea urbana?
[1,5 punts]

4. ***a***) Descriviu algun model aplicat a l'organització i la disposició de l'espai de les xarxes urbanes.
b) Esmenteu algun exemple.
[1,5 punts]

54. PAU 2013 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2

[5 punts]

Observeu la taula següent i responeu a les qüestions plantejades.

Població de Catalunya (1976-2005)

Any	*Població*	*Naixements*	*Defuncions*	*Creixement natural*	*Saldo migratori*
1976	5.533.568	108.903	45.725	63.178	35.510
1977	5.632.256	106.404	44.740	61.664	34.645
1978	5.728.565	100.929	45.074	55.855	31.859
1979	5.816.279	91.713	44.318	47.395	21.592
1980	5.885.266	82.545	46.153	36.392	26.519
1981	5.948.177	75.247	46.604	28.643	–9.415
1982	5.967.405	72.967	45.317	27.650	–12.391
1983	5.982.664	66.533	47.297	19.236	–9.827
1984	5.992.073	64.684	46.460	18.224	–6.900
1985	6.003.397	64.433	47.009	17.424	–6.107
1986	6.014.714	60.409	46.510	13.899	–6.703
1987	6.021.910	58.120	46.977	11.143	–1.770
1988	6.031.283	57.842	48.571	9.271	2.479
1989	6.043.033	56.849	50.159	6.690	4.659
1990	6.054.382	56.464	51.700	4.764	1.071
1991	6.060.217	56.162	52.110	4.052	9.759
1992	6.074.028	57.178	51.701	5.477	9.290
1993	6.088.795	55.745	52.575	3.170	7.306
1994	6.099.271	54.424	52.194	2.230	4.875
1995	6.106.376	53.809	53.650	159	11.449
1996	6.117.984	54.602	53.433	1.169	16.252
1997	6.135.405	56.701	54.688	2.013	10.192
1998	6.147.610	56.572	55.469	1.103	60.100
1999	6.208.813	59.359	57.712	1.647	51.539
2000	6.261.999	63.489	55.342	8.147	91.219
2001	6.361.365	64.722	55.792	8.930	136.145
2002	6.506.440	68.315	57.278	11.037	186.669
2003	6.704.146	72.980	60.076	12.904	96.269
2004	6.813.319	76.687	57.096	19.591	162.296
2005	6.995.206	79.742	62.483	17.259	71.153
2006	7.083.618				

FONT: Centre d'Estudis Demogràfics, 2010.

1. Descriviu la informació que apareix en la taula.

[1 punt]

2. Definiu els termes *padró municipal* i *cens de població*.

[1 punt]

3. ***a***) Quins són els dos períodes de gran arribada d'immigrants? Expliqueu-ne les causes.
b) Quins són els motius del baix creixement vegetatiu de la població de Catalunya, principalment durant els anys vuitanta i noranta del segle xx?

[1,5 punts]

4. ***a***) Quines fases del model de transició demogràfica es poden reconèixer en l'evolució de la població catalana durant el període 1976-2005? Expliqueu-ne les característiques.
b) Comenteu l'evolució de la natalitat i de la mortalitat durant aquest període.

[1,5 punts]

INSTITVT D'ESTVDIS CATALANS
MCMVII

Proves d'Accés a la Universitat. Curs 2012-2013

Geografia

55. PAU 2012 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 1 (Opció A)

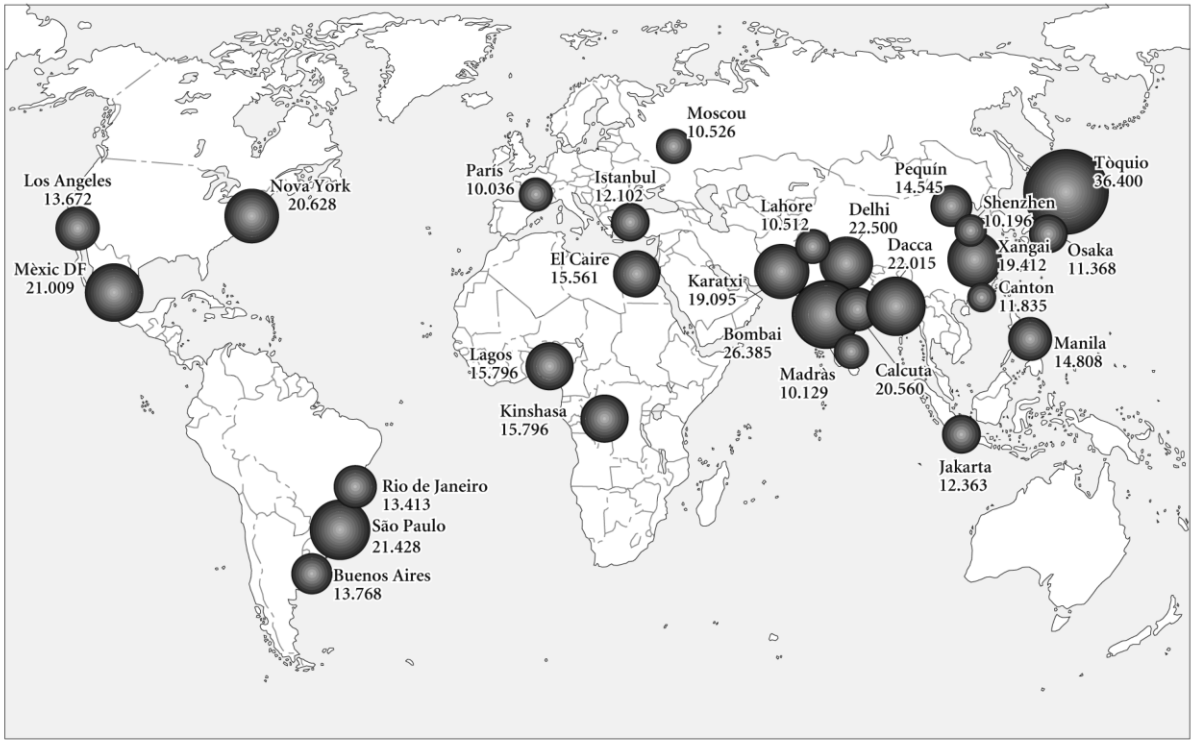
OPCIÓ A

Exercici 1

[5 punts]

Observeu el mapa següent i responeu a les qüestions plantejades.

Ciutats més poblades del món

En milers d'habitants

FONT: Le Monde Diplomatique. *Atlas de las migraciones*, 2010.

1. Descriviu la informació representada en el mapa.

[1 punt]

2. Definiu els termes *conurbació* i *àrea metropolitana*.
[1 punt]

3. ***a***) Indiqueu si la major part de les ciutats que apareixen en el mapa pertanyen a països desenvolupats o a països en via de desenvolupament i esmenteu tres ciutats corresponents a cada tipus de país.
b) Exposeu les causes principals del creixement urbà en els països en via de desenvolupament i expliqueu quines conseqüències urbanístiques comporta.
[1,5 punts]

4. Expliqueu les característiques principals dels dos models urbanístics que predominen actualment: la *ciutat compacta* i la *ciutat difusa*.
[1,5 punts]

56. PAU 2012 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2

[5 punts]

Observeu la figura següent i responeu a les qüestions plantejades.

Perfil d'una ciutat

FONT: Laboratori d'Anàlisi i Gestió del Paisatge (LAGP), 2010.

1. Descriviu la informació representada en la figura.
[1 punt]

2. Definiu els termes *eixample* i *àrea suburbana*.
[1 punt]

3. ***a***) El paisatge urbà representat en la figura és més propi d'una ciutat europea tradicional o d'una ciutat dels Estats Units d'Amèrica? Per què?
b) Quina zona ocupa el centre geogràfic de la ciutat representada en el perfil? Esmenteu-ne les característiques.
c) Quins altres barris o zones componen una ciutat d'aquest tipus?
[1,5 punts]

4. ***a***) Expliqueu les funcions bàsiques d'una ciutat.
b) Indiqueu a quines zones de la ciutat es desenvolupen les funcions que heu esmentat i expliqueu-ne el perquè.
[1,5 punts]

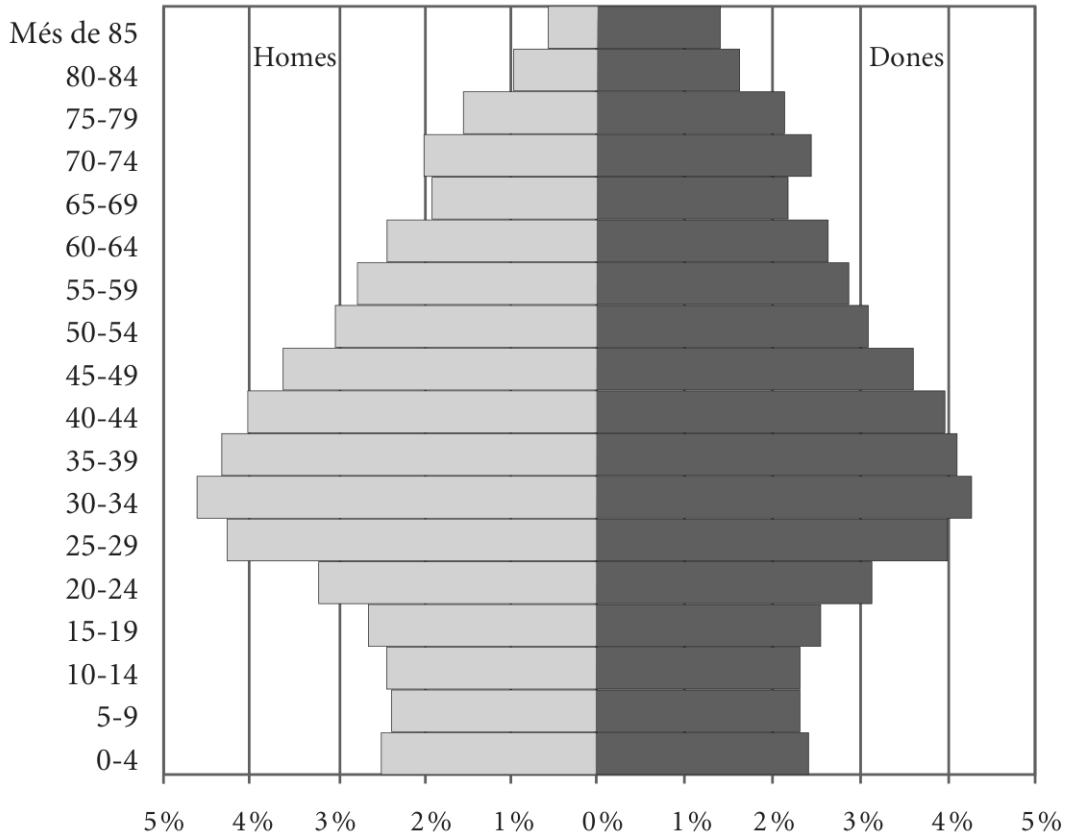
57. PAU 2011 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2

[5 punts]

Observeu el gràfic següent i responeu a les qüestions plantejades.

Piràmide de població d'Espanya (2007)

FONT: Instituto Nacional de Estadística (INE). Cens de població de l'1 de gener de 2007.

1. Descriviu la informació representada en el gràfic.

[1 punt]

2. Definiu els conceptes *estructura de la població* i *esperança de vida*.
[1 punt]

3. Expliqueu les causes de les diferències que s'observen entre les dones i els homes en els grups d'edat següents:
a) De 0 a 4 anys.
b) De 20 a 40 anys.
c) Més de 65 anys.
[1,5 punts]

4. Exposeu les característiques actuals de la natalitat, la fecunditat i la mortalitat en la població espanyola. Valoreu les conseqüències socioeconòmiques de l'evolució demogràfica actual de la població d'Espanya.
[1,5 punts]

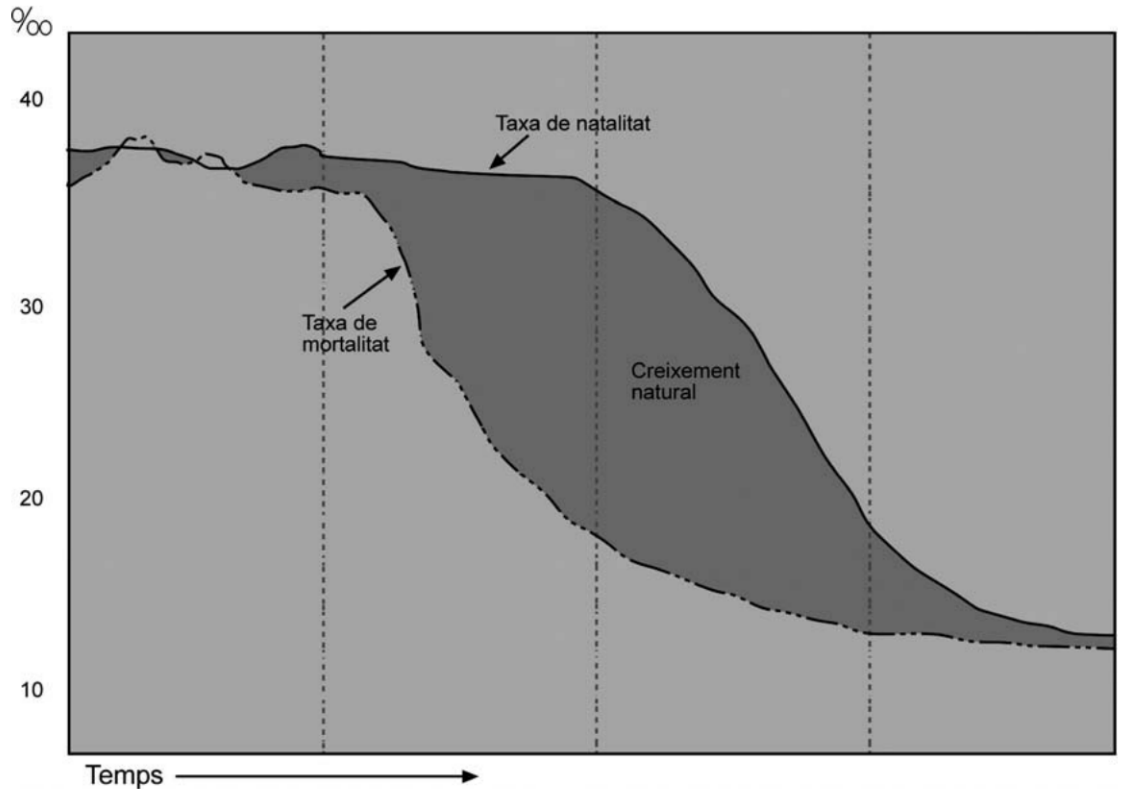
58. PAU 2011 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2

[5 punts]

Observeu el gràfic següent i responeu a les qüestions plantejades.

Model de transició demogràfica

FONT: *National Geographic*, vol. 28, núm. 1 (gener 2011)

1. Descriviu la informació representada en el gràfic.
[1 punt]

2. Definiu els conceptes *taxa de natalitat* i *saldo migratori*.
[1 punt]

3. Identifiqueu les quatre etapes de la teoria de la transició demogràfica. Expliqueu les característiques demogràfiques principals associades a cadascuna de les etapes.
[1,5 punts]

4. Expliqueu les tendències actuals dels paràmetres demogràfics principals relatius a la població espanyola, d'acord amb l'esquema següent:
a) Natalitat, mortalitat i esperança de vida.
b) Influència de la immigració en els valors d'alguns paràmetres demogràfics.
[1,5 punts]

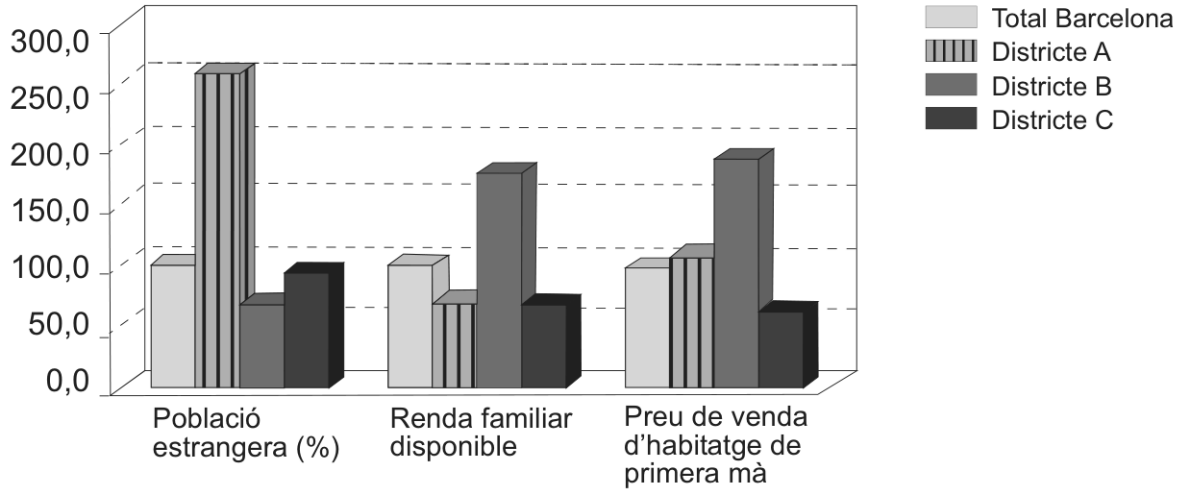
59. PAU 2010 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2

[5 punts]

Observeu el gràfic següent i responeu a les qüestions plantejades.

Indicadors socials en els districtes de Barcelona (2008)

FONT: *Anuari Estadístic Municipal de Barcelona*, 2008.

1. Descriviu la informació representada en el gràfic.

[1 punt]

2. Definiu els conceptes *segregació espacial de la població* i *rehabilitació urbana*.

[1 punt]

3. Observeu el gràfic i determineu quin dels tres districtes representats (A, B o C) correspon a un barri benestant (Sarrià - Sant Gervasi), quin a un barri de treballadors (Nou Barris) i quin a un centre històric degradat (Ciutat Vella). Raoneu la resposta.

[1,5 punts]

4. Expliqueu els diferents tipus de segregació espacial de la població que sovint es produeixen a les ciutats i indiqueu-ne les causes.

[1,5 punts]

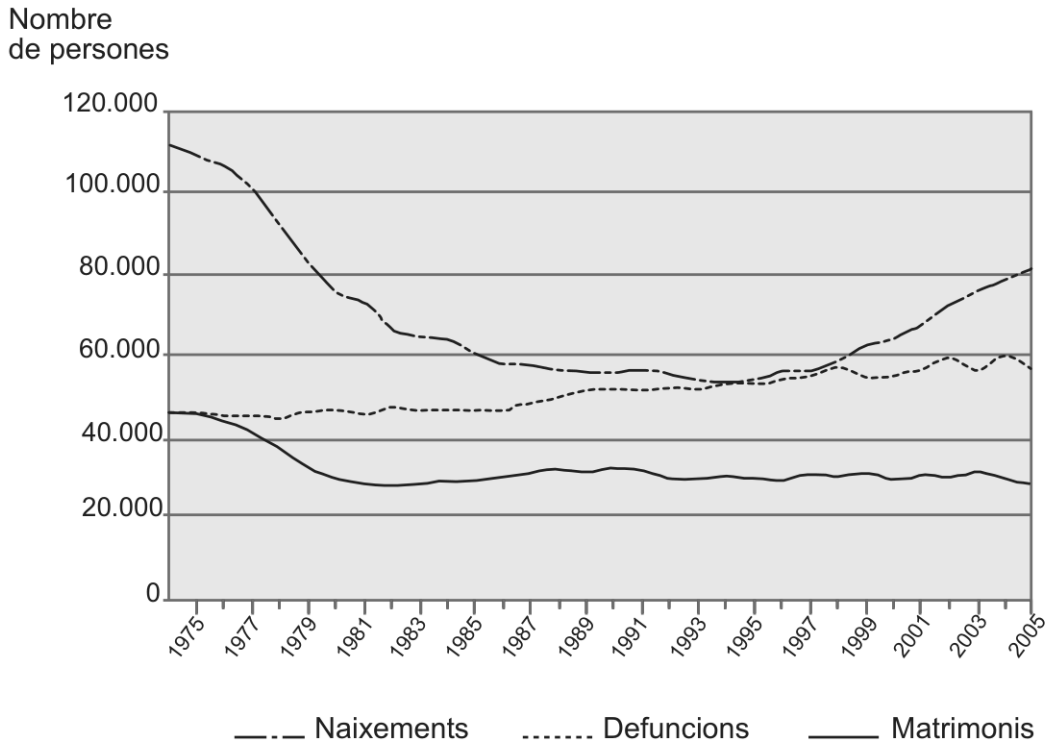
60. PAU 2010 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2

[5 punts]

Observeu el gràfic següent i responeu a les qüestions plantejades.

Moviment natural de la població

FONT: Institut Cartogràfic de Catalunya. *Atles Nacional de Catalunya*. Barcelona, 2009.

1. Descriviu la informació que proporciona el gràfic.

[1 punt]

2. Definiu els conceptes *fecunditat* i *creixement vegetatiu*.

[1 punt]

3. Observeu el gràfic i expliqueu quines són les causes del comportament que mostren les tres variables representades.
[1,5 punts]

4. Quines són les causes i les conseqüències demogràfiques d'un creixement vegetatiu molt baix o negatiu? Quins fenòmens demogràfics podrien modificar aquesta tendència negativa i com ho podrien aconseguir?
[1,5 punts]

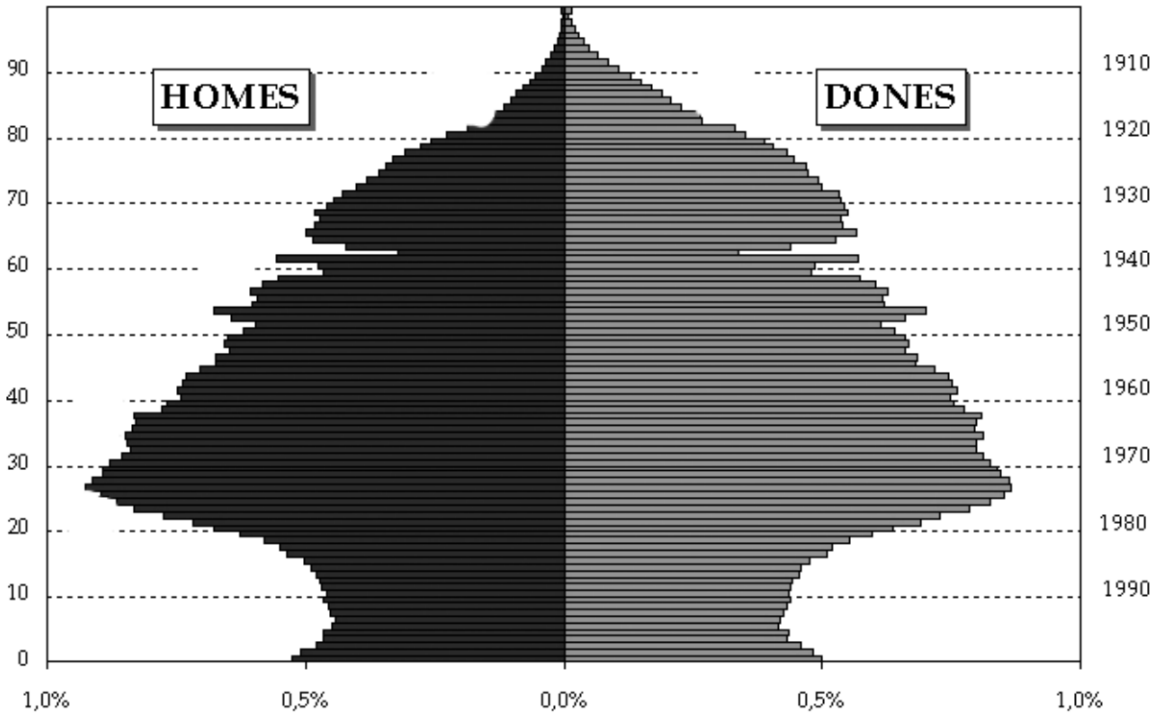
61. PAU 2010 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2

[5 punts]

Observeu el gràfic següent i responeu a les qüestions plantejades.

Piràmide de població de Catalunya (2001)

FONT: Instituto Nacional de Estadística. Censo de población, 2001.

1. Resumiu la informació que proporciona el gràfic.
[1 punt]

2. Definiu els conceptes *taxa de natalitat* i *creixement natural de la població*.
[1 punt]

3. ***a***) Quina és la causa de la disminució d'efectius que s'observa en el grup de 60 a 64 anys?
b) Quin és el motiu de la recuperació demogràfica que s'aprecia en el grup de 0 a 4 anys?
c) Per què les dones són majoria en els grups d'edat de més de 65 anys?
[1,5 punts]

4. Expliqueu la procedència de la població immigrant, la distribució territorial que presenta i el pes demogràfic que té en el conjunt de la població catalana.
[1,5 punts]

Proves d'Accés a la Universitat. Curs 2009-2010

Geografia

62. PAU 2010 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2

[5 punts]

Observeu la taula següent i responeu a les qüestions plantejades.

Evolució de la població a Espanya per grups d'edat (%)

	1900	*1960*	*1980*	*1995*	*2008*
0-19 anys	42	35	34	24	19
20-64 anys	53	57	55	60	64
65 o més	5	8	11	16	17

FONT: Instituto Nacional de Estadística, 2009.

1. Descriviu la informació representada en la taula.
[1 punt]

2. Definiu els conceptes *índex de fecunditat* i *esperança de vida*.
[1 punt]

3. Expliqueu les causes del descens dels efectius que pertanyen al grup d'edat de 0 a 19 anys. Exposeu també les raons de l'envelliment de la població que mostren les dades.
[1,5 punts]

4. Exposeu els avantatges i els desafiaments que comporta l'envelliment de la població. Indiqueu altres països que es trobin en la mateixa situació que Espanya.
[1,5 punts]

Proves d'Accés a la Universitat. Curs 2009-2010

Geografia

63. PAU 2010 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 1 (Opció B)

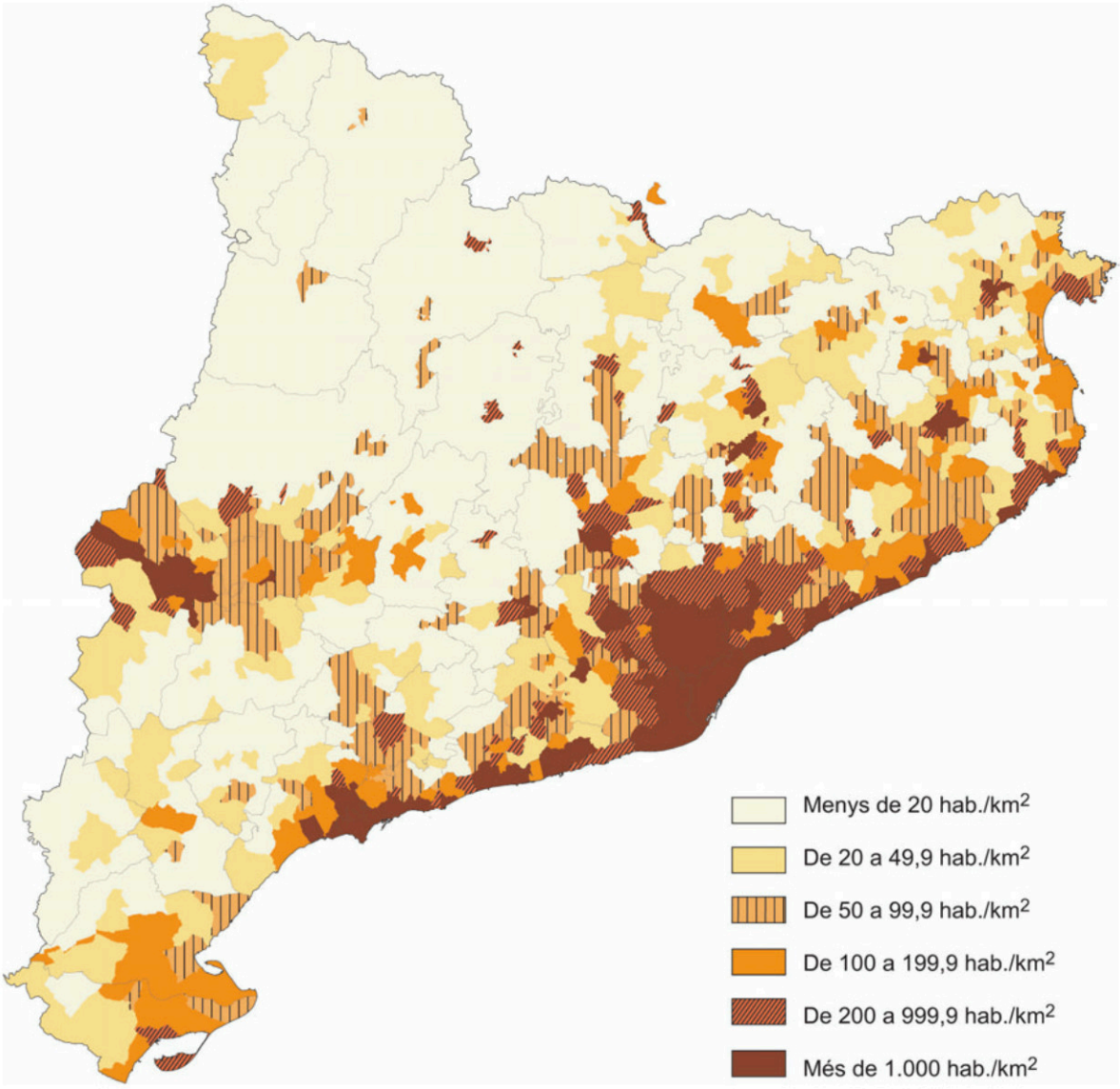
OPCIÓ B

Exercici 1

[5 punts]

Observeu el mapa següent i responeu a les qüestions plantejades.

Mapa de la densitat de població a Catalunya per municipis (2005)

1. Descriviu la informació representada en el mapa.
[1 punt]

2. Definiu els conceptes *poblament* i *densitat de població*.
[1 punt]

3. Descriviu i expliqueu el patró de distribució de la població que s'observa en el mapa d'acord amb l'esquema següent:

a) Quins són els eixos i les àrees més poblades? Per què?

b) Quines són les àrees amb una densitat de població més baixa? Per què?

[1,5 punts]

4. Expliqueu les característiques del poblament rural a Catalunya.

[1,5 punts]

64. PAU 2009 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció A)

OPCIÓ A

Exercici 1

[5 punts]

Llegiu el text següent i responeu a les qüestions plantejades.

Més setmanes de permís de maternitat, més protecció jurídica per a les mares treballadores i més flexibilitat per a conciliar vida professional i familiar.

Són les receptes de Brussel·les —dirigides a elles, les mares, no als pares— per a animar els europeus a tenir més fills, una necessitat imperiosa en vista de les últimes projeccions demogràfiques per a la UE. Només en set anys, la població europea deixarà de créixer de manera natural. El nombre de morts superarà el de naixements i dependrà de la immigració per a mantenir els seus sistemes de protecció social destinats a una població cada cop més envellida.

La Comissió Europea va presentar ahir diverses propostes legals per ajudar els europeus a combinar millor la vida professional i la familiar i evitar que sis milions de dones abandonin cada any el seu lloc de treball després de ser mares.

Més que mai en temps de crisi, Europa necessita més treballadors, però també més nens que evitin l'envelliment excessiu del seu mercat laboral.

[…] Però en la seva aposta per modernitzar las polítiques de treball, la Comissió Europea s'ha oblidat del paper dels homes en la conciliació. Nou de cada deu treballen després de ser pares, una proporció que en el cas de la dona es redueix a sis de cada deu. Les propostes no preveuen que el permís de maternitat es pugui intercanviar amb la parella. Ni tan sols la recomanació que les empreses hagin de valorar les demandes de més flexibilitat es considera per als homes.

Traducció feta a partir del text de
Beatriz NAVARRO. «Bruselas anima a los europeos a tener más hijos con medidas de conciliación». *La Vanguardia* (4 octubre 2008)

1. Resumiu les idees principals del text.
[1 punt]

2. Definiu els conceptes *natalitat* i *fecunditat*. Expliqueu què és una *projecció demogràfica* i quines variables es tenen en compte per a elaborar-la.
[1,5 punts]

3. Descriviu la dinàmica de la població a la Unió Europea actualment, d'acord amb el guió següent:
a) Anàlisi dels valors actuals de natalitat, fecunditat, mortalitat i creixement de la població.
b) Causes del comportament dels factors esmentats.
c) Polítiques demogràfiques que es proposen per a corregir la dinàmica actual.
[2,5 punts]

65. PAU 2009 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓN B

Ejercicio 1
[5 puntos]

Lea el siguiente texto y responda a las cuestiones planteadas.

La disminución del uso del coche que requiere una ciudad sostenible no es una decisión gratuita. El uso masivo del automóvil privado es la causa principal de las disfunciones de la ciudad actual. Las congestiones de tráfico, el ruido y la contaminación figuran entre las razones, a pesar de que hay otras razones sociales y económicas de peso, que llevan a los ciudadanos a vivir fuera de la ciudad. Pero no se trata, en ningún caso, de pasar de la tiranía del coche a la tiranía del peatón. La apuesta es por una ciudad flexible. Si pensamos en la vivienda, los servicios, el comercio y la industria desde una perspectiva integrada, diversa, combinada, entonces la necesidad del coche se reducirá substancialmente.

[...] Es necesario tener movilidad sin coche. Actualmente la ciudad está muy fragmentada: aquí vivo, allí trabajo, allí me divierto, más allá compro. Por tanto, necesitamos movilidad. La cuestión clave es que los servicios y las funciones de la vida cotidiana sean fácilmente accesibles, ya sea por la proximidad o, si no, por la existencia de una red de transporte público eficiente que pueda competir con ventaja frente al vehículo privado.

Albert Garcia [*et al.*]. *La ciudad sostenible.* Barcelona: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB), 1999

1. Resuma las principales ideas del texto.
[1 punto]

2. Defina el concepto *ciudad sostenible*. Exponga brevemente dos diferencias entre la ciudad compacta y la ciudad dispersa que tengan incidencia sobre el medio ambiente.
[1,5 puntos]

3. Exponga las relaciones que existen entre el funcionamiento de la ciudad y los problemas medioambientales, de acuerdo con el siguiente esquema:

***a*)** Indique los tipos de recursos que consume la ciudad.

***b*)** Señale los principales problemas medioambientales de les ciudades.

***c*)** Cite algunas de las reuniones internacionales que han tratado el tema de les ciudades sostenibles.

[2,5 puntos]

OPCIÓ B

Exercici 1

[5 punts]

Llegiu el text següent i responeu a les qüestions plantejades.

Els immigrants se senten més inclinats avui que en el passat a mantenir llaços estrets amb la família i la societat del seu lloc de naixement i més capaços de fer-ho. Aquests llaços no són nous, però la influència sobre el comportament social, econòmic i polític és diferent, gràcies a la facilitat de la comunicació i el transport moderns. Els immigrants volen mantenir un peu a cada món: l'un al seu lloc de naixement, i l'altre al seu país d'adopció.

El multiculturalisme s'ha convertit recentment en un mètode per a incorporar els immigrants, un mètode que reconeix el valor de la diversitat i accepta identitats múltiples. Va començar al Canadà al principi de la dècada dels anys seixanta, quan el primer ministre Pierre Trudeau va articular la idea en resposta als reptes d'una població indígena diversa, de pobladors francesos i anglesos i d'immigrants recents, amb grans divisions i desigualtats entre ells. Austràlia va introduir una política semblant en la dècada dels anys noranta, després d'arribar a la conclusió que era l'única manera de fomentar la cohesió enmig de la diversitat.

El multiculturalisme no és tan sols reconèixer diferents sistemes de valors i costums culturals dins de la societat, sinó també fomentar un compromís comú amb valors essencials i innegociables, com ara els drets humans, l'estat de dret, la igualtat de gènere, la diversitat i la tolerància.

Informe sobre el desenvolupament humà 2004.
Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD)

1. Resumiu les idees principals del text.
[1 punt]

2. Anomeneu els factors que faciliten actualment als immigrants el manteniment del contacte amb el seu lloc d'origen. Definiu els termes següents: *discriminació* i *xenofòbia*.
[1,5 punts]

3. Expliqueu les causes més importants de la immigració a Europa i les dificultats que troba la població immigrant per a integrar-se al país d'acollida. Digueu quatre països o regions de procedència de la immigració a Europa.
[2,5 punts]

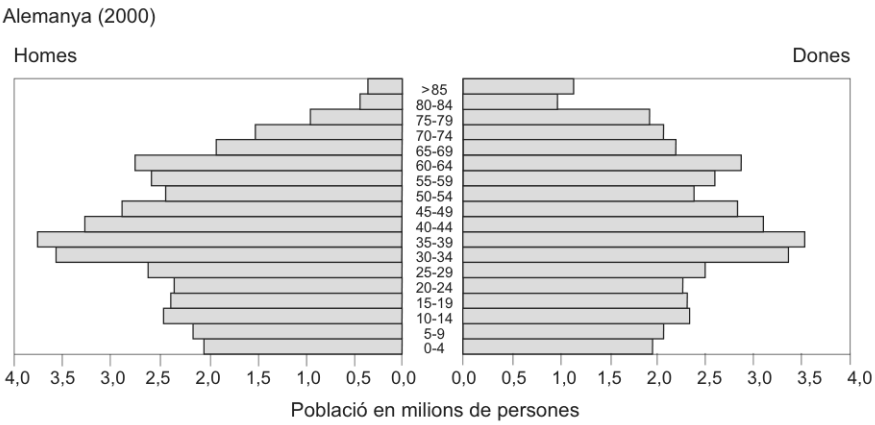
67. PAU 2008 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2

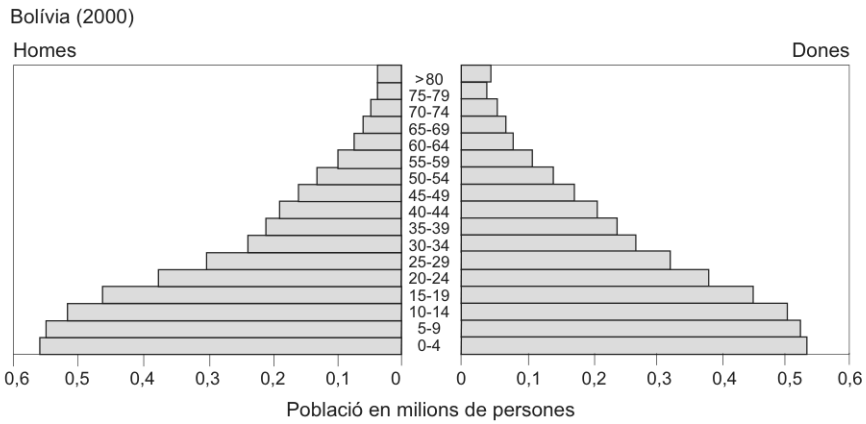
[5 punts]

Observeu els gràfics següents i responeu a les qüestions plantejades.

Piràmides de població d'Alemanya i Bolívia

FONT: US CENSUS BUREAU. «Population Pyramid Summary for Germany». A: *International Data Base* [en línia]. [S. ll.]: US Census Bureau, març 2008. <http://www.census.gov/cgi-bin/ipc/idbpyrs.pl?cty=GM&out=s&ymax=250&submit=Envia+la+consulta> [Consulta: 9 maig 2008].

FONT: US CENSUS BUREAU. «Population Pyramid Summary for Bolivia». A: *International Data Base* [en línia]. [S. ll.]: US Census Bureau, març 2008. <http://www.census.gov/cgi-bin/ipc/idbpyrs.pl?cty=BL&out=s&ymax=250&submit=Envia+la+consulta> [Consulta: 9 maig 2008].

1. Descriviu la informació que es proporciona en els gràfics. Indiqueu les variables representades i a quin tipus de classificació genèrica pertany cada piràmide.
[1 punt]

2. Expliqueu les diferències principals entre l'estructura per edats de la població en els països desenvolupats i en els països en via de desenvolupament. Exposeu com es distribueix la població mundial: esmenteu les zones on es concentra la població i les zones de buit demogràfic.
[1,5 punts]

3. Exposeu les característiques del model de transició demogràfica a partir de l'explicació de l'evolució de la natalitat i de la mortalitat al llarg del temps i les conseqüències sobre el creixement de la població. En quina fase del model es troben Alemanya i Bolívia?
[2,5 punts]

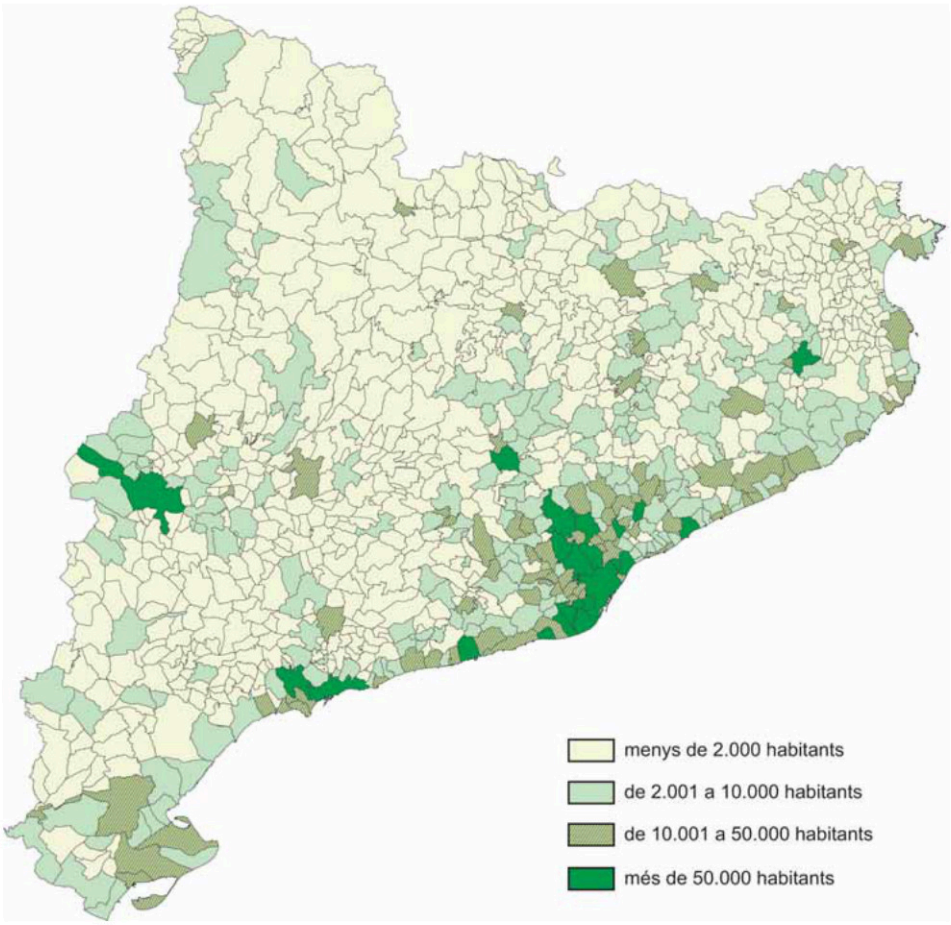
68. PAU 2008 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2

[5 punts]

Observeu el mapa següent i responeu a les qüestions plantejades.

Mapa de la població de Catalunya per municipis (2005)

FONT: Institut d'Estadística de Catalunya, 2006.

1. Descriviu la informació que es proporciona en el mapa i digueu el nom de quatre municipis de més de 50.000 habitants.

[1 punt]

2

2. Expliqueu com es classifiquen els municipis segons el nombre d'habitants que tenen. Definiu també els tipus de poblament rural que hi ha a Catalunya i poseu-ne algun exemple.

[1,5 punts]

3. Identifiqueu i expliqueu els quatre o cinc nivells que es poden reconèixer en la jerarquia urbana de Catalunya, d'acord amb l'esquema següent:

a) Nivell jeràrquic.

b) Ciutats que el formen.

c) Funcions que efectuen les ciutats de cada nivell jeràrquic.

[2,5 punts]

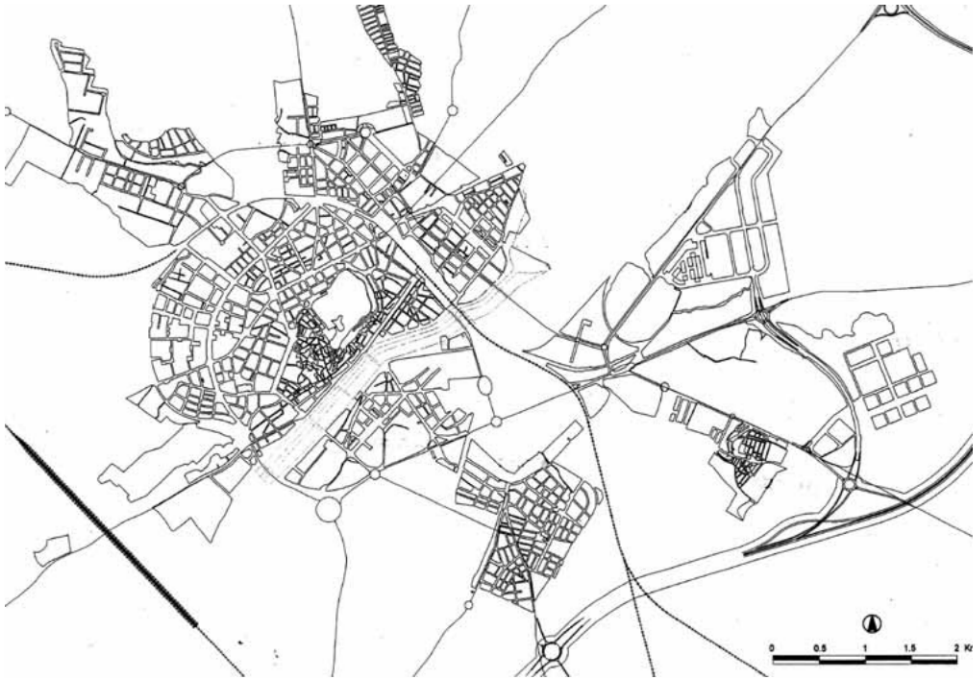
69. PAU 2008 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2

[5 punts]

Observeu el plànol següent i responeu a les qüestions plantejades.

Plànol de la ciutat de Lleida

FONT: Laboratori de Cartografia. Universitat de Lleida, 2005.

1. Descriviu la informació bàsica representada en el plànol i anomeneu les diferents zones urbanes que s'hi poden observar.

[1 punt]

2. Exposeu els criteris que s'utilitzen per a definir el concepte *ciutat*. Enumereu i definiu les categories bàsiques de la classificació del sòl a les ciutats.

[1,5 punts]

2

3. Exposeu quines són les diferents funcions que acompleixen les ciutats i relacioneu-les amb les zones de la ciutat on es desenvolupen.

[2,5 punts]

70. PAU 2008 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2

[5 punts]

Observeu la taula següent i responeu a les qüestions plantejades.

Creixement de la població a Catalunya (taxes per mil habitants)

Any	*Creixement total*	*Creixement natural*	*Saldo migratori*
2006	21,1	3,54	17,57
2005	21,09	2,68	18,41
2004	22,23	2,92	19,31
2003	18,63	1,96	16,67
2002	26,68	1,71	18,92
2001	16,43	1,42	15,01
2000	12,67	1,31	11,36
1999	4,35	0,27	4,09
1998	3,65	0,18	3,47
1997	2,51	0,33	2,18
1996	0,86	0,19	0,67
1995	0,61	0,03	0,59
1994	0,09	0,37	–0,28
1993	0,58	0,52	0,06
1992	1,57	0,90	0,67
1991	1,08	0,67	0,42
1990	3,04	0,78	2,26
1989	3,44	1,11	2,33
1988	3,36	1,54	1,82
1987	3,64	1,85	1,79
1986	3,55	2,32	1,23

FONT: «Banc d'estadístiques de municipis i comarques». A: *Institut d'Estadística de Catalunya* [en línia]. <http://www.idescat.net/territ/BasicTerr?TC=5&V0=3&V1=3&V3=914&V4=921&ALLINFO=TRUE&PARENT=1&CTX=> [Consulta: 29 febrer 2008].

4

1. Descriviu les variables i el tipus d'informació representats en la taula.
[1 punt]

2. Definiu els conceptes següents: *creixement natural* i *saldo migratori*. Expliqueu l'evolució de les xifres del creixement natural a Catalunya que es mostren en la taula, en relació amb els valors del creixement migratori.
[1,5 punts]

3. Exposeu les característiques principals de la immigració estrangera a Catalunya, d'acord amb l'esquema següent:
a) Causes de la immigració.
b) Conseqüències demogràfiques de la immigració per als països d'origen.
c) Sectors econòmics on sol treballar la població immigrant.
d) Regions principals o països d'origen de la immigració.
[2,5 punts]

5

6

7

L'Institut d'Estudis Catalans ha tingut cura de la correcció lingüística i de l'edició d'aquesta prova d'accés

71. PAU 2007 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2

[5 punts]

Observeu la taula següent i contesteu les qüestions.

	Índex sintètic de fecunditat	*Mortalitat infantil (tant per mil)*	*Esperança de vida (anys)*
Món	2,65	57,0	65,4
Àfrica	4,97	94,2	49,1
Amèrica Llatina	2,55	26,0	71,5
Amèrica del Nord	1,99	6,8	77,6
Àsia	2,47	53,7	67,3
Europa	1,40	9,2	73,7
Oceania	2,41	28,7	74,0
Països industrialitzats	1,56	7,7	75,6
Països en via de desenvolupament	2,90	62,4	63,4

FONT: *El estado del mundo.* Akal, 2005.

1. Descriviu la informació que proporciona la taula.

[1 punt]

2. Definiu els termes següents: *índex de fecunditat*, *mortalitat infantil* i *esperança de vida*.

[1,5 punts]

3. Expliqueu les causes principals de la situació diferent de la fecunditat i de la mortalitat infantil als països desenvolupats i als països en via de desenvolupament. Digueu tres països, situats en continents diferents, on la taxa de natalitat sigui molt alta i tres més, també en continents diferents, on la taxa sigui molt baixa.

[2,5 punts]

OPCIÓ B

Exercici 1

[5 punts]

Llegiu el text següent i responeu a les qüestions.

Els moviments migratoris més rellevants en els darrers anys són els que es deriven de la creixent immigració exterior. A Catalunya, els fluxos que en dècades anteriors estaven protagonitzats per immigrants procedents d'altres regions espanyoles han estat substituïts per les migracions de persones procedents tant de la resta d'Europa com d'altres continents. Per això es pot afirmar que Catalunya es troba inserida en el context de la globalització i la intensificació de fluxos que caracteritzen les migracions internacionals en les darreres dècades del segle XX.

[…] Tal com s'ha assenyalat anteriorment, la immigració estrangera a Catalunya es nodreix d'un doble flux. D'una banda, l'arribada d'europeus —en part persones procedents de països de la Unió Europea— que s'estableixen en territori català; de l'altra, una creixent immigració procedent de països extraeuropeus que prové especialment d'Àfrica i Amèrica Llatina, encara que tendeix a diversificar-se a conseqüència de la incorporació de noves àrees emissores.

[…] En conjunt, els estrangers que resideixen en el territori català són, la majoria, persones en edat laboral i, per tant, tenen molt pes els grups d'edat compresos entre 25 i 49 anys. De tota manera, els diferents col·lectius es distingeixen perquè presenten perfils sociodemogràfics diferenciats. Així, entre els africans predomina la immigració masculina, mentre que són les dones les que protagonitzen les migracions d'origen llatinoamericà (peruanes, dominicanes, colombianes) i d'algunes de les comunitats asiàtiques (filipines).

Traducció feta a partir del text de
R. MAJORAL, F. LÓPEZ PALOMEQUE, J. FONT i D. SÁNCHEZ AGUILERA.
Cataluña: Un análisis territorial. Barcelona: Ariel, 2002

1. Resumiu les idees principals del text.

[1 punt]

2. Definiu els conceptes *creixement vegetatiu* i *balanç migratori*. Indiqueu quines conseqüències pot tenir sobre la natalitat l'arribada de població immigrant jove.

[1,5 punts]

3. Expliqueu els aspectes següents de la dinàmica demogràfica actual de Catalunya: causes i conseqüències de la baixa natalitat, i causes i conseqüències de l'envelliment de la població. Finalment, anomeneu les àrees territorials on es concentra majoritàriament la població de Catalunya.

[2,5 punts]

3

OPCIÓ B

Exercici 1

[5 punts]

Llegiu el text següent i responeu a les qüestions.

La ciutat de baixa densitat, també anomenada *ciutat difusa* en els estudis italians, és un model d'ús i ocupació del territori que s'ha estès a Catalunya durant els darrers quaranta anys i que afecta tant els creixements residencials, com els comercials i industrials. Aquest model es caracteritza per un creixement extensiu, dispers i de baixa densitat d'edificació, per la segregació d'usos i per un elevat consum de territori.

La ciutat de baixa densitat residencial està formada per habitatges unifamiliars amb jardí i s'oposa al model de ciutat compacta típicament mediterrani, amb mescla d'activitats en l'espai i amb densitats moderades. […] La major part de professionals vinculats a l'ordenació del territori alerten dels diversos riscos associats a la ciutat de baixa densitat: un major consum de sòl, d'energia i d'aigua; l'encariment dels serveis públics (com ara l'enllumenat, l'abastament d'aigua o la recollida d'escombraries); la transformació del paisatge amb elements aliens al model mediterrani; la segregació social, i l'augment de la mobilitat basada en el transport privat.

[…] Les urbanitzacions es caracteritzaven pel fet d'organitzar-se d'acord amb la forma del terreny del promotor, perquè es localitzaven d'una manera que les feia estar desconnectades del nucli urbà i perquè estaven formades per vials mínims, sense reserves per a espai públic, i amb parcel·les per a cases unifamiliars amb jardí que s'anaren construint progressivament.

[…] D'altra banda, a partir dels anys vuitanta es va iniciar la construcció de cases adossades i en filera, en aquest cas en continuïtat amb les trames urbanes existents, dins d'un procés de planejament municipal i amb unes densitats més moderades, tot i que amb una important tendència a ocupar importants proporcions de territori.

M. Jordi. «Urbanització de baixa densitat a Catalunya. Debat».
A: *Anuari territorial de Catalunya 2004*. Barcelona, p. 406-408

1. Resumiu les idees principals del text.

[1 punt]

2. Definiu els termes *segregació d'usos* i *segregació social*. Per què la *ciutat difusa* comporta un augment de la mobilitat basada en el transport privat?, quin tipus de mobilitat és la que es produeix?

[1,5 punts]

3. Exposeu breument quines són les funcions de la ciutat i on es localitzen en el conjunt de l'espai urbà.

[2,5 punts]

3

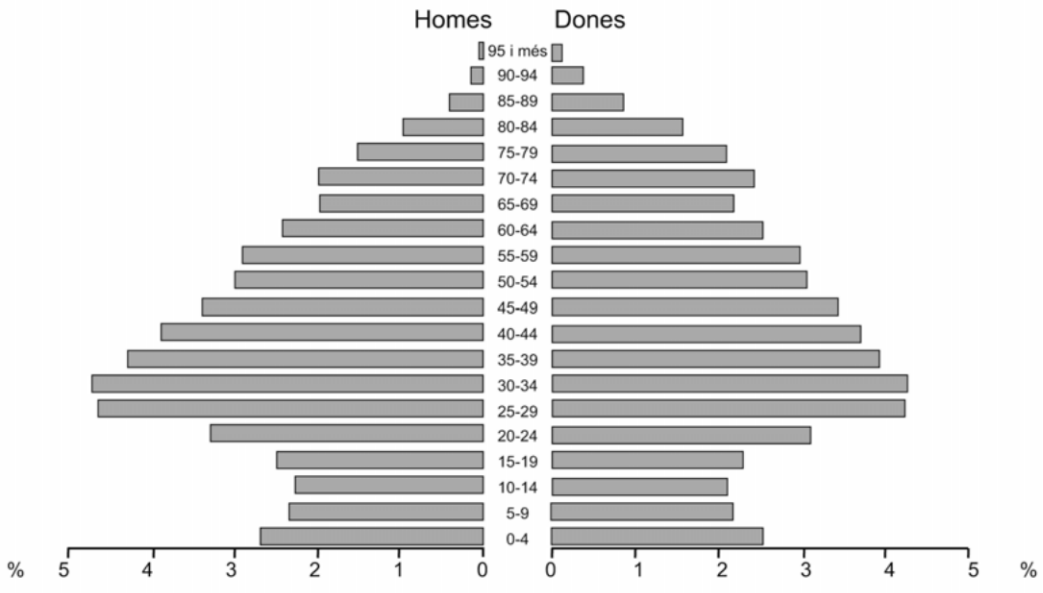
74. PAU 2007 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2

[5 punts]

Observeu el gràfic següent i responeu a les qüestions.

Piràmide de població de Catalunya

FONT: *Anuari Estadístic de Catalunya*, 2006.

1. Descriviu la informació que proporciona el gràfic.

[1 punt]

2. Definiu el terme *estructura de la població*. Indiqueu a quin tipus pertany aquesta piràmide i quina evolució de la natalitat es mostra actualment.

[1,5 punts]

3. Exposeu l'evolució de la població a Catalunya en el segle XX a partir de l'anàlisi del gràfic. Relacioneu-la amb els factors culturals, socials i econòmics.

[2,5 punts]

2

75. PAU 2006 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2 [total: 5 punts]

Llegiu les dades de la taula següent i responeu les qüestions.

Percentatge de població de Catalunya el 2004 per àmbits territorials.

Àmbit	Població rural	Població semiurbana	Població urbana
Àrea metropolitana	0,80	6,90	92,3
Comarques gironines	13,8	30,6	55,6
Camp de Tarragona	11,9	17,3	70,8
Terres de l'Ebre	15,7	40,8	43,5
Àmbit de ponent	24,5	25,3	50,0
Comarques centrals	12,9	41,1	46,0
Alt Pirineu i Aran	44,6	38,0	17,4
Catalunya	**5,5**	**14,1**	**80,4**

Adaptació del Padró Municipal d'Habitants, Institut d'Estadística de Catalunya (2005).

1. Descriviu la informació que proporciona aquesta taula. [1 punt]

2. Quin criteri s'utilitza a l'Estat espanyol per establir si la població és rural, semiurbana o urbana? Expliqueu les diferències que s'observen a la taula entre el poblament de les comarques del Camp de Tarragona i el poblament de les comarques centrals. [1,5 punts]

3. Exposeu les principals causes de la desigual distribució espacial de la població a Catalunya. [2,5 punts]

Geografia

sèrie 4

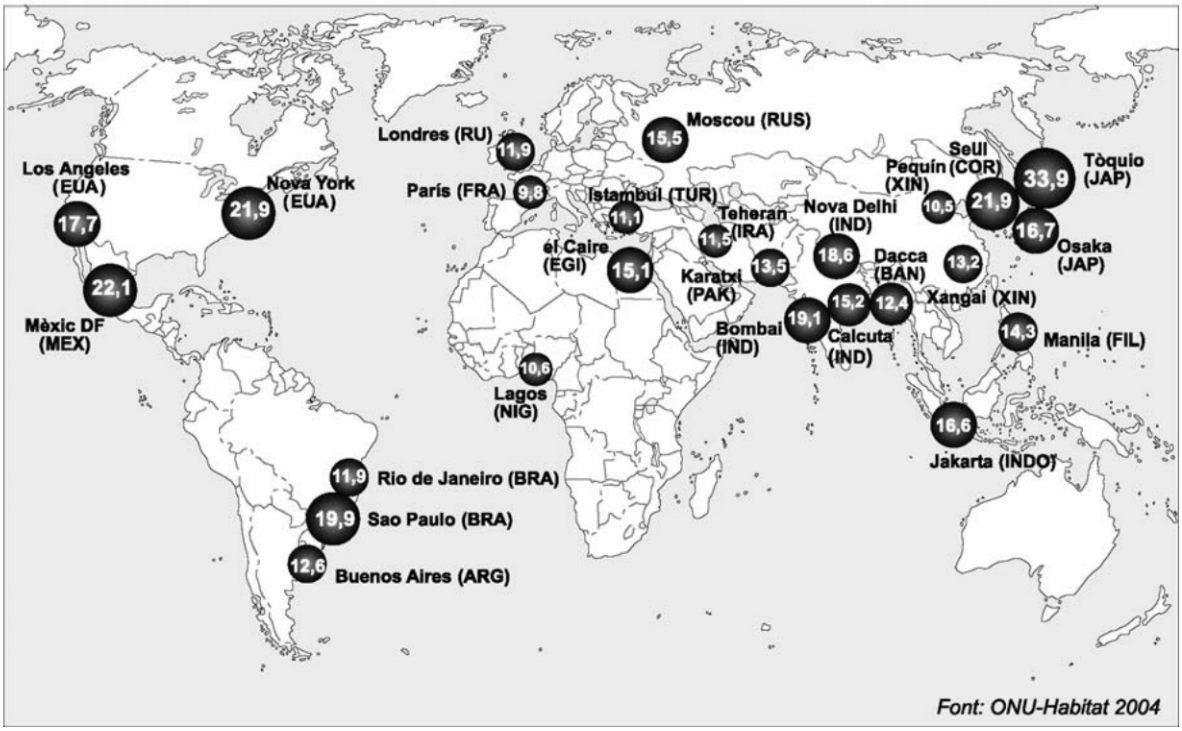
Escolliu una de les dues opcions (A o B)

76. PAU 2006 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2 [total: 5 punts]

Observeu el mapa següent i responeu les qüestions.

Les ciutats més poblades del planeta.
En milions de persones. Les xifres corresponen a les ciutats i la seva àrea d'influència

1. Descriviu la informació que proporciona el mapa tot indicant clarament la distribució del fenomen per continents. [1 punt]

2. Expliqueu les causes que justifiquen les diferències en el creixement urbà entre els països desenvolupats i els països en vies de desenvolupament. A continuació, indiqueu la denominació que reben els principals tipus d'aglomeracions urbanes. [1,5 punts]

3. Exposeu els principals problemes que han d'afrontar quotidianament totes les grans ciutats. A continuació, indiqueu si hi ha diferències, pel que fa a algun d'aquests problemes, entre les ciutats dels països desenvolupats i les dels països en vies de desenvolupament. [2,5 punts]

77. PAU 2006 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2 [total: 5 punts]

Llegiu les taules següents i responeu les qüestions.

Creixement de la població a Catalunya (taxes en ‰)

Any	Taxa bruta de creixement total	Taxa bruta de creixement natural	Taxa bruta de creixement migratori
2004	22,22	2,91	19,31
2003	18,63	1,96	16,67
2002	26,68	1,71	18,92
2001	16,43	1,42	15,01
2000	12,67	1,31	11,36
1999	4,35	0,27	4,09
1998	3,65	0,18	3,47
1997	2,51	0,33	2,18
1996	0,86	0,19	0,67
1995	0,61	0,03	0,59
1994	0,09	0,37	-0,28
1993	0,58	0,52	0,06
1992	1,57	0,90	0,67
1991	1,08	0,67	0,42
1990	3,04	0,78	2,26
1989	3,44	1,11	2,33
1988	3,36	1,54	1,82
1987	3,64	1,85	1,79
1986	3,55	2,32	1,23

Creixement de la població a Catalunya. Mitjana anual 1996-2001. (Taxa per mil habitants)

Anys	Naixements	Defuncions	Creixement natural	Saldo migratori	Creixement total
1996-2001	9,55	8,87	0,68	6,72	7,4

Font: Idescat, 2004

1. Descriviu la informació que proporcionen els quadres estadístics, i expliqueu quina conclusió s'extreu sobre el creixement de la població a Catalunya i quin factor hi té més incidència. [1 punt]

2. Definiu els conceptes de *creixement natural*, *saldo migratori* i *creixement total*. Expliqueu si existeix la possibilitat en aquestes formulacions que el resultat pugui ser negatiu. [1,5 punts]

3. Feu una breu exposició dels trets principals de l'evolució de la població a Catalunya durant el segle XX, analitzeu l'impacte que hi han tingut les migracions i descriviu les tendències demogràfiques en l'actualitat. [2,5 punts]

78. PAU 2005 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

EXERCICI 1 [5 punts]

Llegiu el text següent i responeu a les qüestions.

Hi ha un conjunt d'actituds segregacionistes o discriminatòries que es practiquen de forma quotidiana i en molts àmbits de la societat: la discriminació a l'entrada de certs locals, la segregació de nens i nenes en certes escoles, les dificultats per als immigrants de trobar un pis de lloguer o la diferència en els salaris que cobra la població immigrada amb relació a l'autòctona. La majoria de vegades es tracta d'un racisme subtil, que no es manifesta clarament com a tal, ja que qui el practica no es reconeix com a racista, però que per les conseqüències de segregació, exclusió o explotació que té vinculades al color de la pell o a l'origen de les persones és, sens dubte, racisme.

Cada vegada s'escau menys parlar de racisme latent, perquè cada vegada està menys amagat i es manifesta de forma clara en fets concrets. Aquests fets no són aliens a les opinions que la societat expressa a través de les enquestes. Les més recents mostren algunes millores pel que fa a opinions racistes, però perdura la idea de culpabilitzar la població immigrant de l'atur o de la delinqüència.

A les societats occidentals actuals hi ha diversos factors que afavoreixen l'augment de discursos excloents i racistes. Per exemple, les dificultats econòmiques o la velocitat dels canvis tecnològics i socials que empenyen una part de la població a la desorientació i la sensació de perdre els punts de referència. Aquesta part de la població sol coincidir precisament amb els sectors més desfavorits de la població autòctona.

El racisme social, SOS Racisme, 1998

1. Resumiu les idees principals del text. [1 punt]

2. Definiu els conceptes de racisme i xenofòbia. Indiqueu quins són, segons el text, els factors que afavoreixen l'augment del racisme. [1,5 punts]

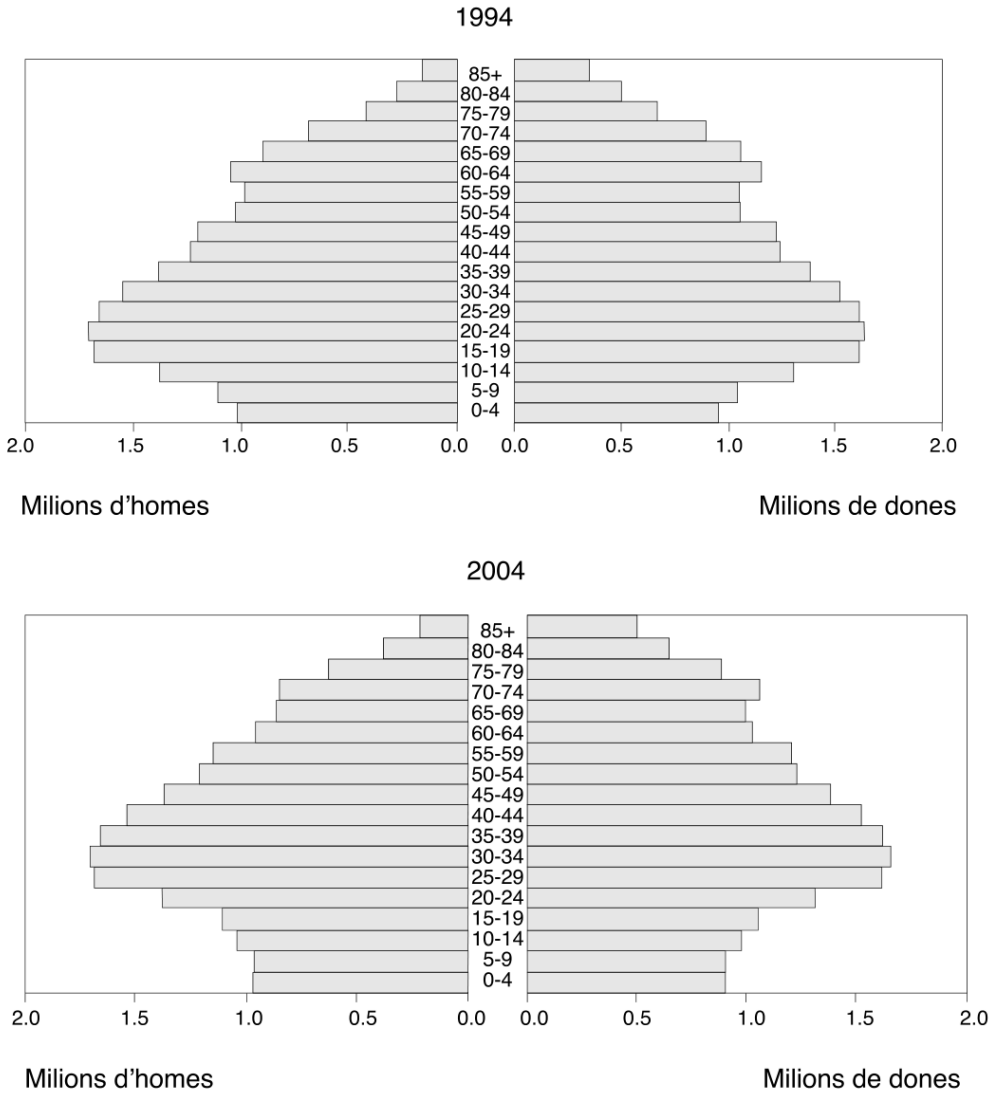
3. Expliqueu les característiques principals de la immigració que es produeix actualment a Europa occidental d'acord amb l'esquema següent: factors que atrauen la població immigrant, principals països o regions d'origen d'aquesta població i principals dificultats que troba per integrar-se dins la societat d'acollida. [2,5 punts]

79. PAU 2005 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció A)

EXERCICI 2 [5 punts]

Observeu els gràfics següents i responeu a les qüestions.

PIRÀMIDES DE POBLACIÓ A L'ESTAT ESPANYOL, 1994-2004

Font: U.S. Census Bureau, International Data Base

1. Descriviu els gràfics, indiqueu totes les variables que hi són representades i definiu a quin tipus de classificació genèrica pertanyen. [1 punt]

2. Definiu els conceptes de taxa (global) de fecunditat, creixement vegetatiu i taxa de dependència. Indiqueu i comenteu el nom amb què es coneix un gran creixement de la població com el de la generació nascuda a la dècada de 1970. [1,5 punts]

3. Exposeu les tendències actuals de l'estructura de la població als països desenvolupats i analitzeu les causes i les conseqüències a curt i a llarg termini de la dinàmica de la població. Relacioneu les variables demogràfiques amb les culturals, socials i econòmiques. [2,5 punts]

80. PAU 2005 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció B)

EXERCICI 2 [5 punts]

Observeu els mapes següents i responeu a les qüestions.

EL CREIXEMENT URBÀ A LA REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA

1972

2004

Font: www.pangea.org

1. Descriviu la informació que proporcionen els dos mapes. [1 punt]

2. Indiqueu i comenteu diferents factors demogràfics, econòmics i polítics que expliquin el creixement de la regió metropolitana de Barcelona. [1,5 punts]

3. Analitzeu el sistema urbà de Catalunya i comenteu-ne les característiques més importants. [2,5 punts]

81. PAU 2005 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció A)

EXERCICI 2 [5 punts]

Observeu la taula següent i responeu a les qüestions.

LES 10 CIUTATS MÉS POBLADES DEL MÓN

	1950	Població en milions	1980	Població en milions	2010	Població en milions
1	Nova York	12,3	Tòquio	21,9	Tòquio	28,7
2	Londres	8,7	Nova York	15,6	Bombai	27,4
3	Tòquio	6,9	Ciutat de Mèxic	13,9	Lagos	24,4
4	París	5,4	Sao Paulo	12,1	Xangai	23,4
5	Moscou	5,3	Xangai	11,7	Ciutat de Mèxic	21,7
6	Xangai	5,3	Osaka	10,0	Sao Paulo	21,2
7	Essen (Alemanya)	5,0	Buenos Aires	9,9	Djakarta	20,8
8	Buenos Aires	4,9	Los Angeles	9,5	Karachi	20,6
9	Chicago	4,4	Calcuta	9,0	Pequín	19,4
10	Calcuta	4,1	París	8,7	Dhaka (Bangla Desh)	19,0

Font: ONU, 1998

1. Descriviu la informació que proporciona la taula i indiqueu quina és l'evolució de la presència de ciutats europees, africanes i asiàtiques al llarg dels anys. [1 punt]

2. Enumereu les causes principals que expliquen l'evolució reflectida per les dades de la taula. [1,5 punts]

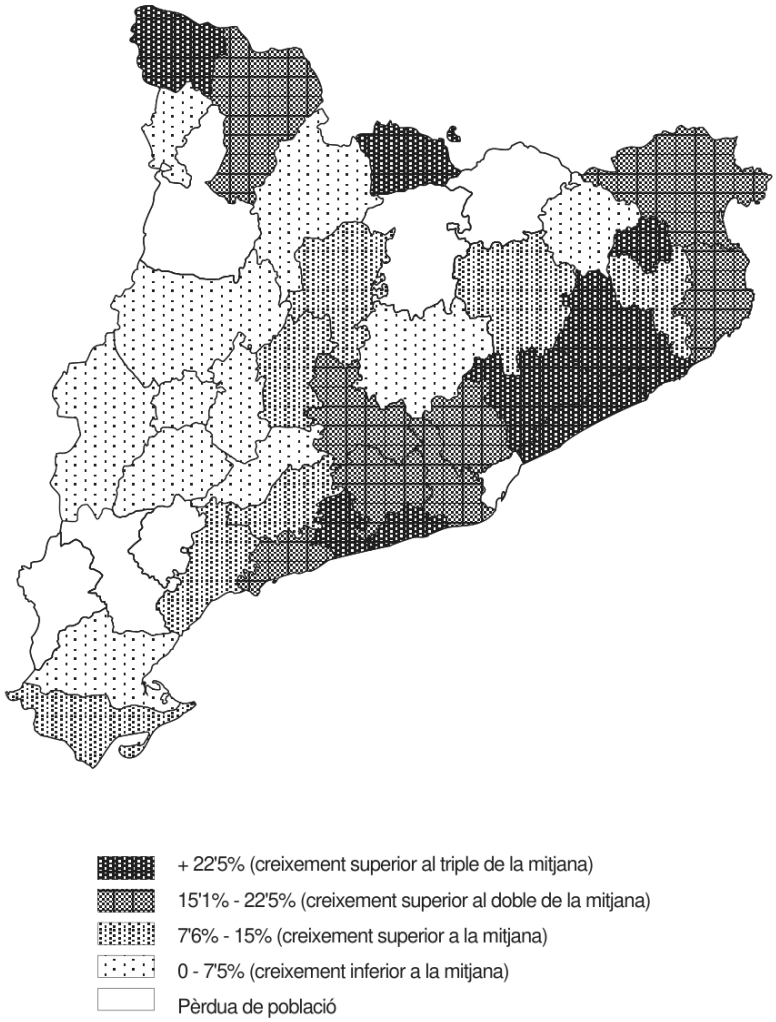
3. Expliqueu les característiques més rellevants de les principals zones urbanes que es poden distingir en la majoria de ciutats fent especial èmfasi en les funcions que s'hi desenvolupen. [2,5 punts]

82. PAU 2005 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció B)

EXERCICI 2 [5 punts]

Observeu el mapa següent i responeu a les qüestions.

MAPA D'AUGMENT DE POBLACIÓ DE CATALUNYA, 1991-2002

1. Identifiqueu les grans àrees geogràfiques en què podem dividir Catalunya segons l'evolució de la seva població i assenyaleu les característiques bàsiques de cada una d'elles. [1 punt]

2. Observeu les comarques que han tingut un màxim augment de població i les que n'han perdut i indiqueu les causes que han provocat aquestes variacions. [1,5 punts]

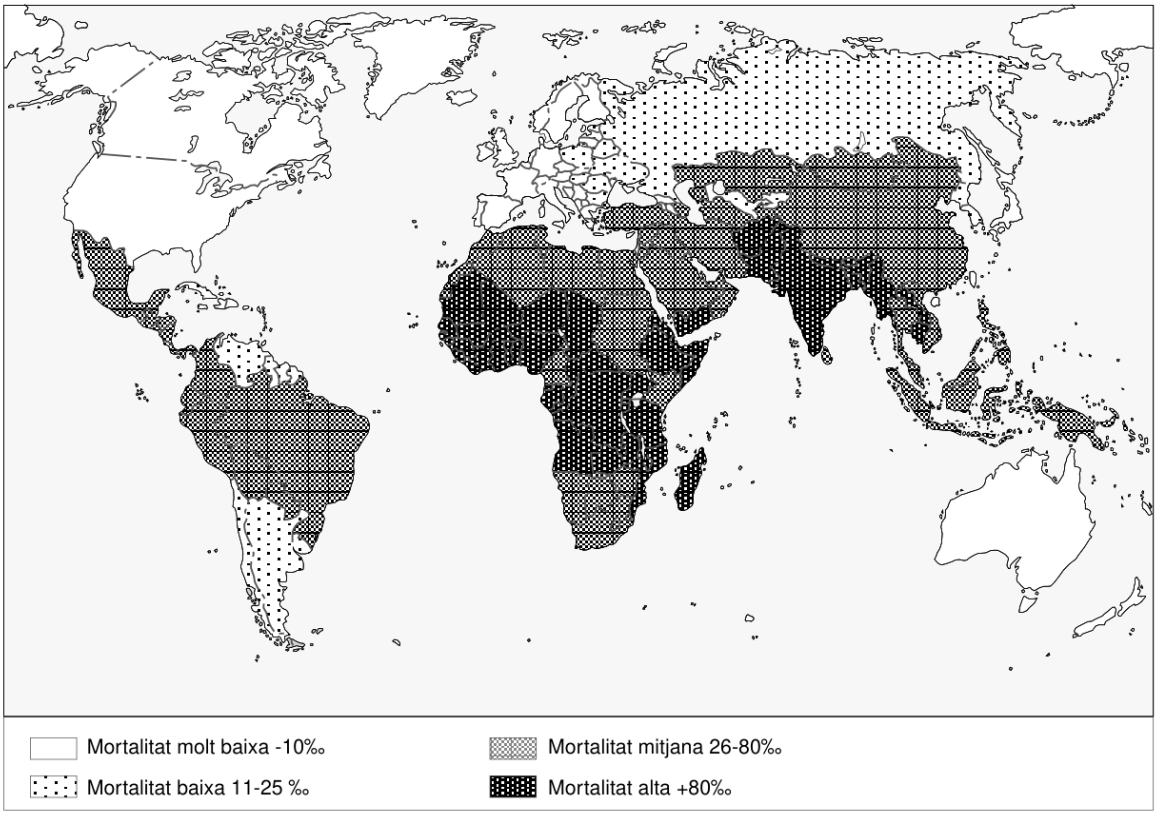
3. Exposeu les característiques actuals de la dinàmica i l'estructura de població de Catalunya i les causes demogràfiques que en els darrers 20 o 25 anys han portat a la situació actual. [2,5 punts]

83. PAU 2004 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció B)

EXERCICI 2 [5 punts]

Observeu el mapa següent i responeu a les qüestions.

LA MORTALITAT INFANTIL AL MÓN, 1998

1. Descriviu la informació que proporciona el mapa. [1 punt]

2. Definiu els conceptes de *mortalitat infantil* i *esperança de vida*. A continuació, enumereu els principals factors que influeixen en la mortalitat infantil. [1,5 punts]

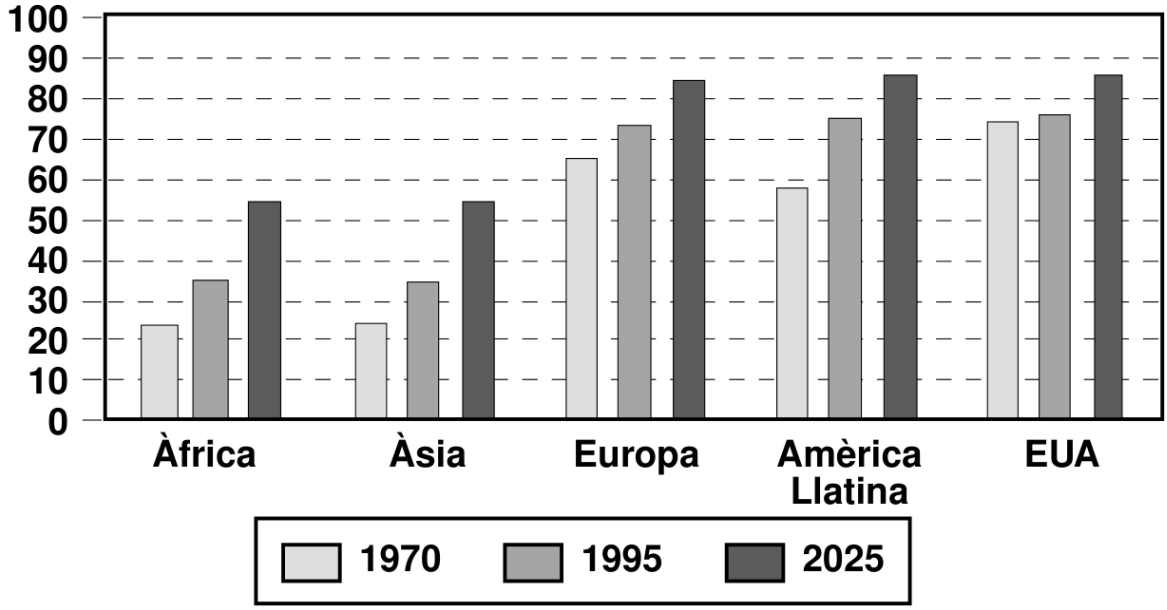
3. Expliqueu les principals diferències entre els països desenvolupats i els països en via de desenvolupament pel que fa a fecunditat, mortalitat infantil, esperança de vida i creixement natural de la població, com també les causes que justifiquen aquestes dife-rències. Citeu alguns països com a exemples de les diferències comentades.
   [2,5 punts]

84. PAU 2004 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció A)

EXERCICI 2 [5 punts]

Observeu el gràfic següent i responeu a les qüestions.

POBLACIÓ RESIDENT EN ÀREES URBANES (en %)

Dades per a la Conferència Hàbitat II, ONU, Nova York, 1995

1. Descriviu el tipus de gràfic i resumiu la informació que proporciona. [1 punt]

2. Exposeu les diferències més destacables entre les ciutats dels països desenvolupats i les dels països en via de desenvolupament pel que fa al creixement de la població urbana i a les causes que expliquen aquest creixement. Citeu tres ciutats amb un creixement de la població elevat i tres amb un creixement baix o nul. [1,5 punts]

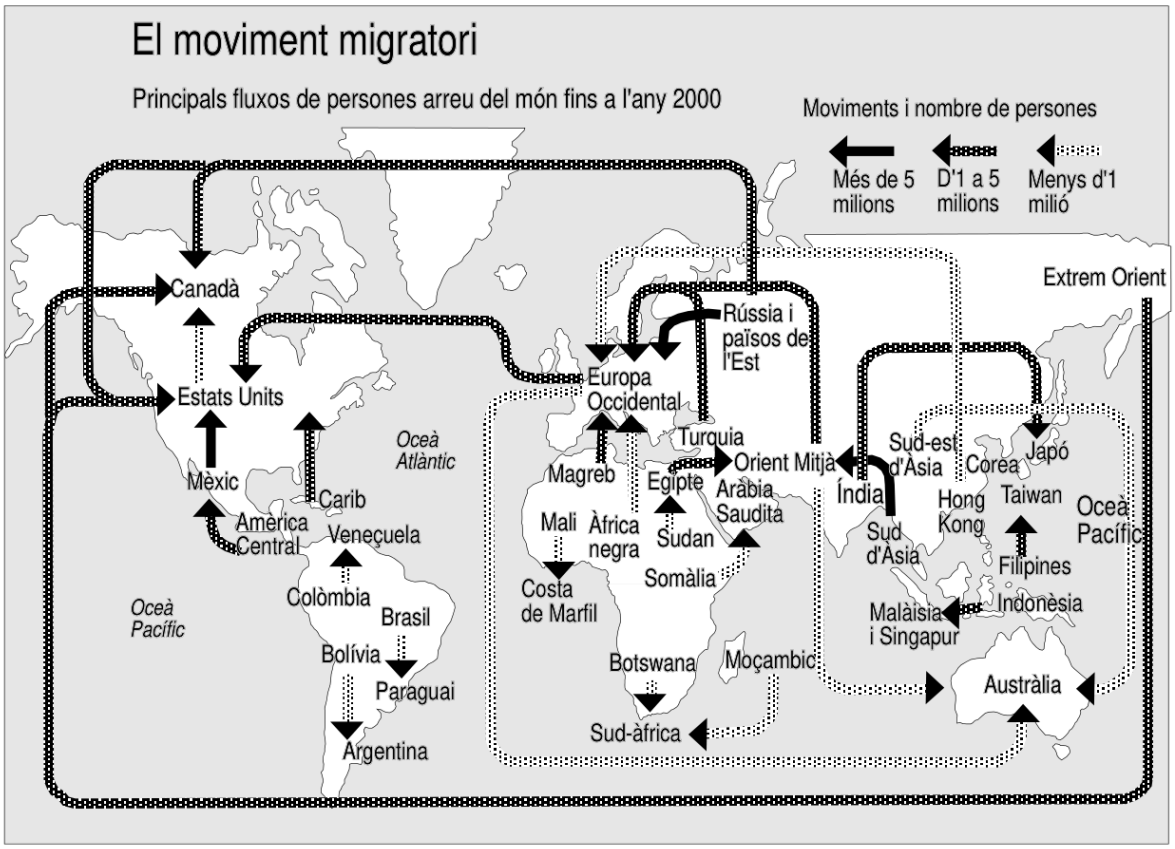
3. Resumiu els principals problemes que ha d'afrontar quotidianament una gran ciutat. [2,5 punts]

85. PAU 2004 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció B)

EXERCICI 2 [5 punts]

Observeu el mapa següent i responeu a les qüestions.

EL MOVIMENT MIGRATORI, 1990-2000

1. Descriviu la informació que proporciona aquest mapa. [1 punt]

2. Expliqueu tres tipus de causes dels fenòmens migratoris a escala mundial i esmenteu-ne exemples concrets. [1,5 punts]

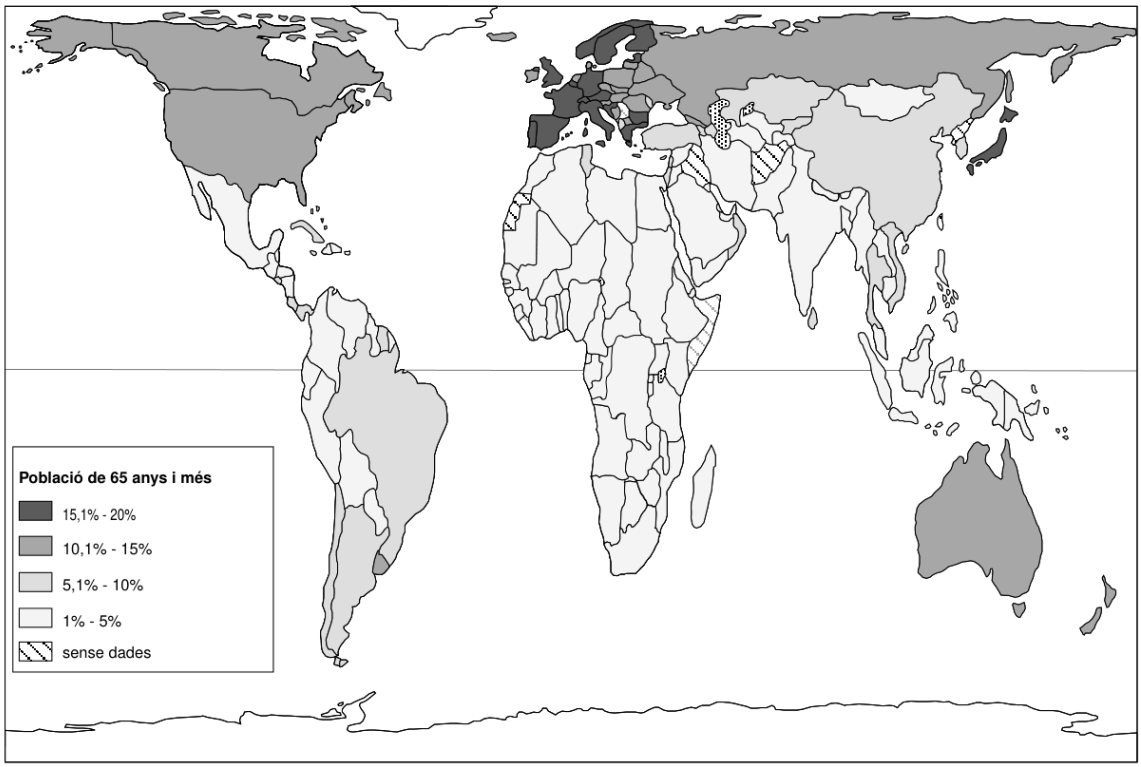
3. Exposeu les conseqüències dels fenòmens migratoris actuals fent un esment especial dels possibles resultats del contacte entre cultures diferents. [2,5 punts]

86. PAU 2004 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció A)

EXERCICI 2 [5 punts]

Observeu el mapa següent i responeu a les qüestions.

L'ENVELLIMENT DE LA POBLACIÓ

Informe sobre el desarrollo humano 2003, PNUD

1. Descriviu la informació que proporciona el mapa. [1 punt]

2. Exposeu, fent referència al contingut del mapa, les causes que provoquen l'actual distribució de l'envelliment de la població a escala mundial. [1,5 punts]

3. Analitzeu l'envelliment de les estructures demogràfiques i indiqueu d'una manera especial les seves conseqüències demogràfiques, socials i econòmiques. [2,5 punts]

87. PAU 2004 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció B)

EXERCICI 2 [5 punts]

Observeu la taula següent i responeu a les qüestions.

ÍNDEX SINTÈTIC DE FECUNDITAT (ISF) EN RELACIÓ AMB ALTRES ÍNDEXS, 2000-2005

Índex de desenvolupament humà (IDH) alt	1,8	ingressos alts	1,7
IDH mitjà	2,4	ingressos mitjans	2,1
IDH baix	5,6	ingressos baixos	5,7
TOTAL MUNDIAL	2,7		

Informe sobre el desarrollo humano 2003, PNUD

1. Descriviu la informació que proporciona el quadre estadístic i definiu els conceptes de *fecunditat* i *desenvolupament humà*. [1 punt]

2. Expliqueu què són i què mesuren l'índex sintètic de fecunditat (ISF) i l'índex de desenvolupament humà. Enumereu cinc indicadors socioeconòmics més. [1,5 punts]

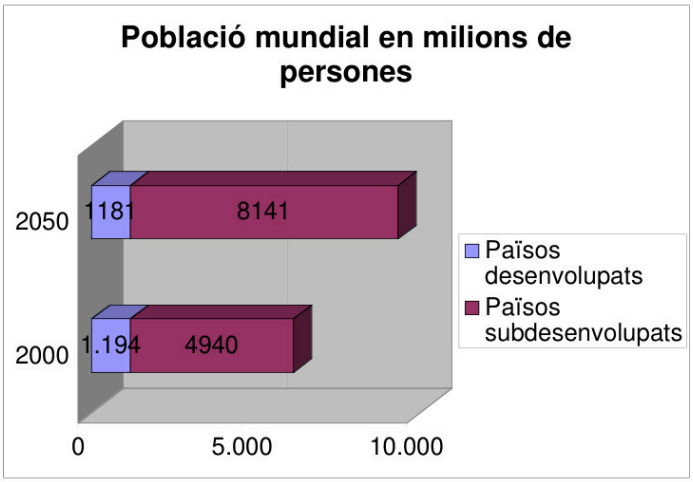
3. Analitzeu les relacions entre desenvolupament humà, nivell d'ingressos i ISF. [2,5 punts]

88. PAU 2003 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció A)

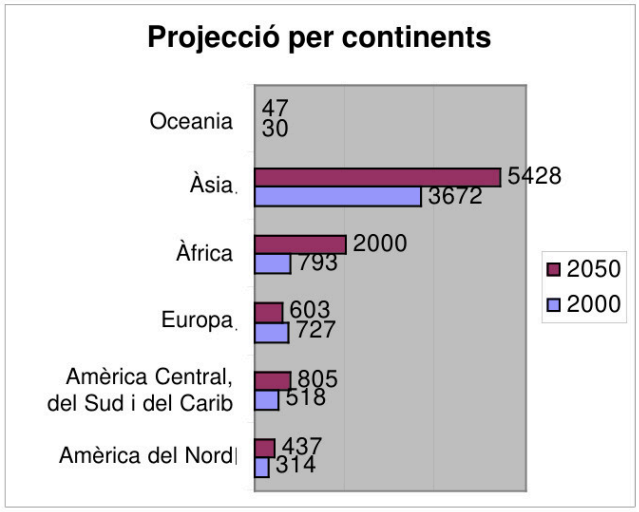
EXERCICI 2 [5 punts]

Observeu els gràfics següents i responeu a les qüestions.

PROJECCIÓ DEL CREIXEMENT DE LA POBLACIÓ MUNDIAL

Total de la població l'any 2000: 6.134 milions

Total de la població l'any 2050: 9.322 milions

Font: Nacions Unides, 2001

1. Descriviu les informacions que proporcionen aquests gràfics i indiqueu quin serà el continent amb més creixement demogràfic en el futur i quin presentarà un creixement negatiu. [1 punt]

2. Expliqueu què s'entén per projecció demogràfica, quins elements s'han de tenir en compte per realitzar-la, i quina utilitat pot tenir fer una projecció d'aquest tipus. [1,5 punts]

3. Exposeu les diferents fases del que s'ha anomenat *model de transició demogràfica*, és a dir, de l'evolució demogràfica d'Occident al llarg de la història. [2,5 punts]

89. PAU 2003 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 2 (Opció B)

EXERCICI 2 [5 punts]

Observeu la taula següent i responeu a les qüestions.

TIPUS DE POBLAMENTS. CATALUNYA

	Municipis	%	Població 2000	%
Municipis urbans	94	9,93	4.971.368	79,39
Municipis intermedis	198	20,91	896.400	14,31
Municipis rurals	655	69,17	394.231	6,30

Font: Rectificació padronal 2000, www.idescat.es

1. Descriviu la informació que proporciona el quadre estadístic i definiu les tres tipologies de poblament que s'hi esmenten. [1 punt]

2. Descriviu les principals causes que han provocat que la majoria de la població catalana es concentri en nuclis urbans, i digueu on es localitzen aquests. [1,5 punts]

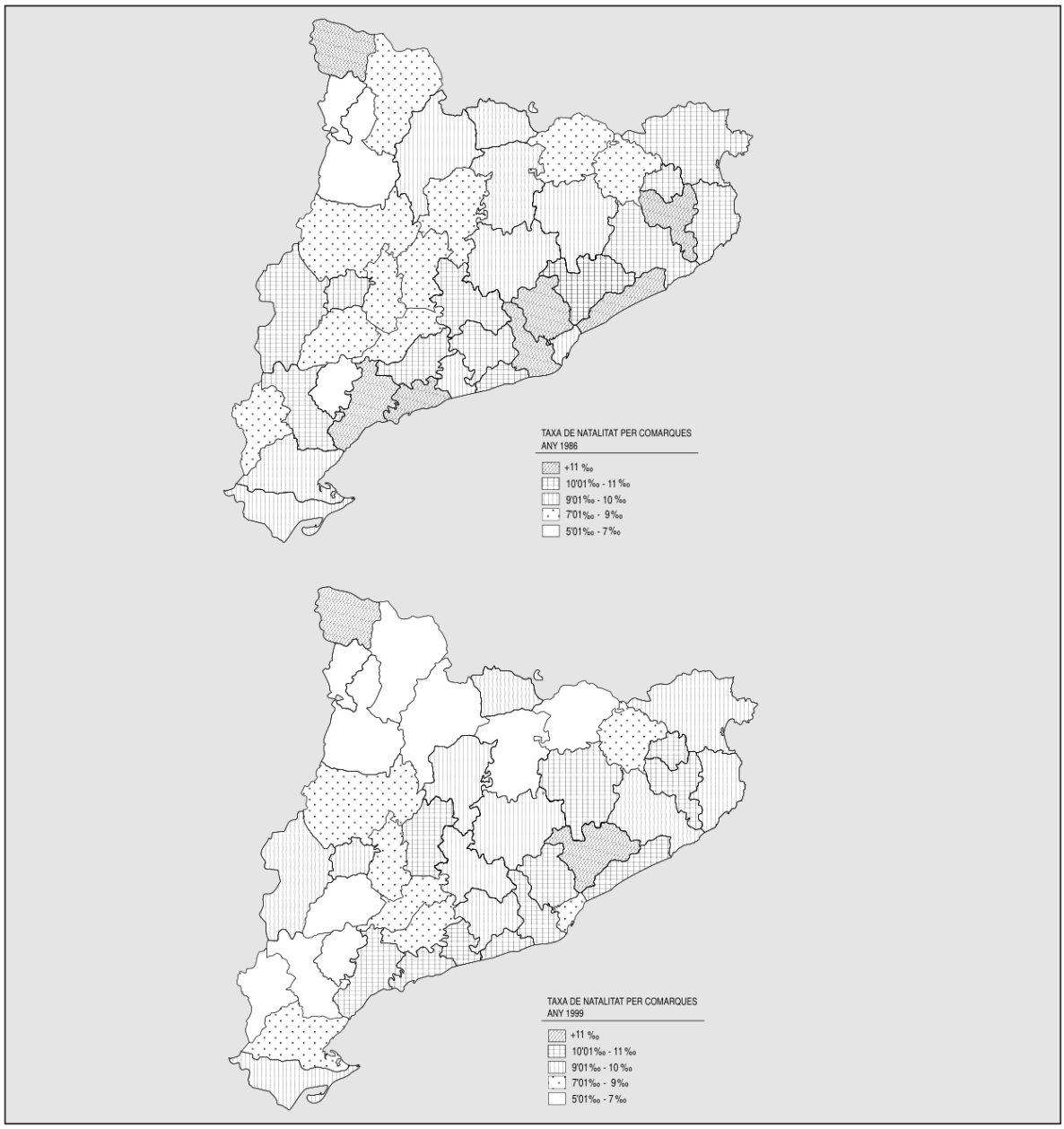
3. Enumereu les diferents zones de les ciutats europees i exposeu breument les seves característiques i funcions. [2,5 punts]

90. PAU 2003 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció A)

EXERCICI 2 [5 punts]

Analitzeu el mapa següent i responeu a les qüestions.

MAPES COMARCALS DE LA NATALITAT DE CATALUNYA EL 1986 I EL 1999

Font: *Anuari estadístic de Catalunya 2001*. Institut d'Estadística de Catalunya

1. A partir de la informació que us proporcionen els mapes, exposeu quina és la tendència general de la taxa de natalitat catalana i indiqueu si entre el 1986 i el 1999 han canviat gaire les zones amb taxa de natalitat més elevada. Justifiqueu la resposta amb exemples concrets extrets dels dos mapes. [1 punt]

2. Indiqueu quines zones de Catalunya tenien una natalitat més baixa l'any 1999 i expliqueu-ne les causes. [1,5 punts]

3. Exposeu breument les característiques generals de la dinàmica i l'estructura de la població de Catalunya en el darrer decenni del segle xx. [2,5 punts]

91. PAU 2003 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció B)

EXERCICI 2 [5 punts]

Observeu la taula següent i responeu a les qüestions.

% POBLACIÓ URBANA PER CONTINENTS

Any	1975	2000	2030 (previsió)
Amèrica del Nord	74	77	84
Amèrica llatina i Carib	61	75	83
Europa	67	75	83
Oceania	72	70	74
Àfrica	25	38	55
Àsia	25	37	53

Font: ONU. World Population Prospects

1. Resumiu la informació que ens proporciona la taula estadística i ordeneu, de més alt a més baix, els continents segons l'increment d'urbanització entre el 1975 i el 2030. [1 punt]

2. Descriviu i compareu les principals causes del procés d'urbanització als països desenvolupats i als països en vies de desenvolupament. Citeu-ne alguns exemples. [1,5 punts]

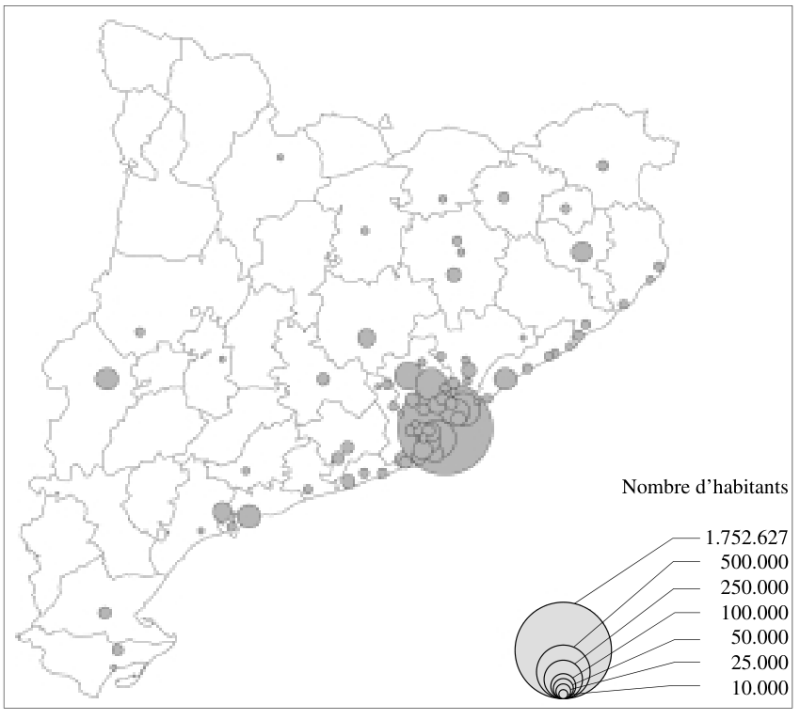
3. A escala mundial s'ha establert una jerarquia urbana. Esmenteu els tipus i les característiques de cada un dels nivells o escales d'aquesta jerarquia. [2,5 punts]

92. PAU 2001 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 2 (Opció A)

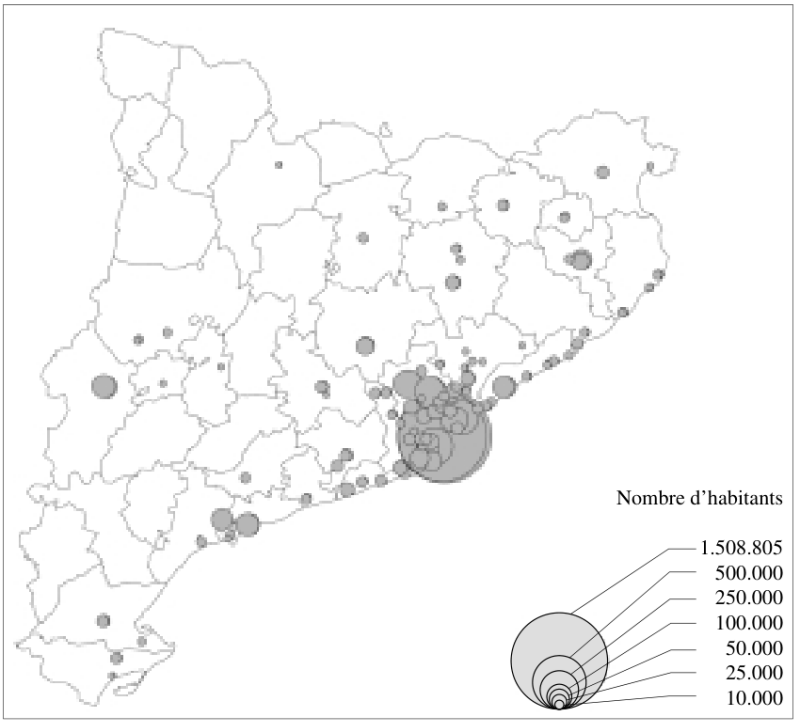
EXERCICI 2 [5 punts]

Analitzeu els mapes següents i responeu a les qüestions.

Ciutats de més de 10.000 habitants, 1981

Ciutats de més de 10.000 habitants, 1996

1. Descriviu la informació que us proporcionen els dos mapes. [1 punt]

2. Resumiu l'evolució de l'estructura urbana de Catalunya a les darreres dècades del segle XX. [1,5 punts]

3. Exposeu les causes principals del creixent procés actual d'urbanització. Poseu-ne exemples. [2,5 punts]

93. PAU 2001 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

EXERCICI 1 [5 punts]

Llegiu el text següent i responeu a les qüestions.

Un de cada tres pobladors del planeta vivia en una ciutat el 1960; avui la proporció s'eleva a la meitat i l'any 2030 augmentarà fins al 60%. Aquest salt enorme en menys d'un segle suposa una distorsió en el repartiment del sòl habitable. Les megaciutats són avui 17 i el 2015 en seran 26, 22 de les quals seran al Tercer Món i 18 d'aquestes últimes a l'Àsia.

Entre les ciutats més poblades es preveuen més incorporacions molt aviat. El cas més notori és el de Lagos, la caòtica capital de Nigèria, que el 1995 tenia 10,3 milions d'habitants, avui en té 12,8 i el 2015 pot arribar als 24,6.

Com es pot viure en ciutats com Lagos? Les previsions no són gens favorables, les migracions del camp a les ciutats es multipliquen i en col·lapsen la capacitat per facilitar serveis: uns 220 milions d'habitants de les megaciutats no tenen accés a l'aigua potable i el 90% de les aigües residuals no es depuren. És fàcil imaginar com són les condicions sanitàries.

La Vanguardia, 10 d'octubre de 1999

1. Resumiu les idees principals del text i especifiqueu a quina escala territorial es produeixen els fets que s'hi expliquen. [1 punt]

2. Enumereu les parts de la ciutat i resumiu en què consisteix la diferenciació de l'espai urbà. [1,5 punts]

3. Exposeu alguns dels problemes socials i mediambientals que es deriven del creixement de les megaciutats. Poseu-ne alguns exemples. [2,5 punts]

94. PAU 2000 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

Exercici 1 [5 punts]

Llegiu el text següent i contesteu les qüestions.

Un factor important de diferenciació de les minories és el seu origen. El cas més senzill és el del recobriment de poblacions instal·lades en un espai geogràfic per invasions d'altres pobles, les quals tenen el doble efecte de reduir el nombre dels vençuts i la superposició d'un poblament amb una estructura política, cultural, econòmica i social aliena. [...]

El segon cas és el de les poblacions sistemàticament introduïdes en una època determinada en un espai que no era originàriament el seu, amb l'objectiu d'explotar-ne els recursos locals. [...]

El tercer cas és el de la dispersió de poblacions expulsades del seu país d'origen a causa d'esdeveniments polítics o persecucions religioses, o bé per raons econòmiques, i que han creat diàspores els elements de les quals, encara que visquin molt allunyats els uns dels altres, conserven la seva cultura de manera idèntica. [...]

La forma més recent de formació de minories sorgeix dels moviments de mà d'obra engendrats per les desigualtats en el desenvolupament tècnic i econòmic. Milions d'homes han estat desplaçats, en el curs dels darrers decennis, des dels països pobres amb taxes de fecunditat elevades vers els països industrialitzats. Durant un cert temps han estat migracions temporals de treballadors aïllats, però cada vegada més s'aferma la tendència a efectuar reagrupaments familiars.

GEORGE, P., *Géopolitique des minorités*, 1984

1. Definiu, a partir de la lectura del text, què s'entén per *minoria.* Poseu-ne dos exemples concrets. [1 punt]

2. Definiu el concepte de *diàspora* i exemplifiqueu-lo amb dos exemples concrets. [1 punt]

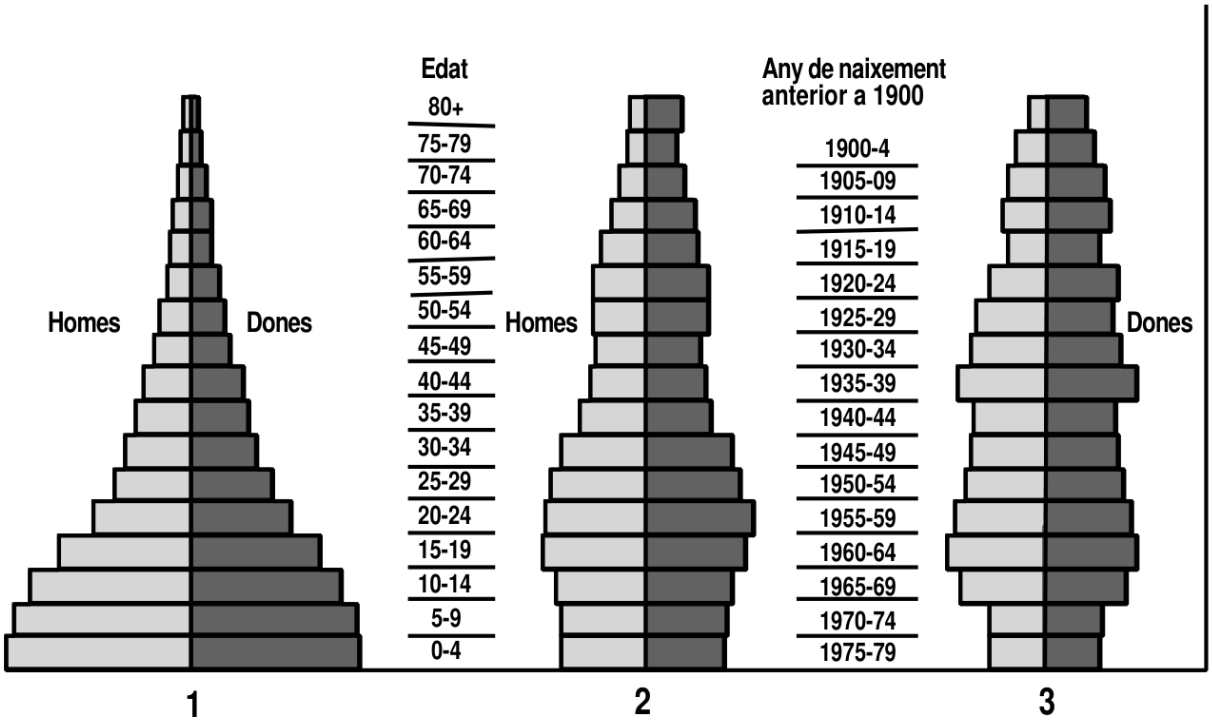
3. Raoneu, segons el que diu el text, si els desplaçaments de població originats per les guerres de Bòsnia (1992-1996) i de Kosovo (1999) poden donar lloc a algun tipus de minoria. [1 punt]

4. Argumenteu, amb exemples i a partir de la classificació del text, la importància de la formació de minories a Europa a partir dels moviments de mà d'obra. [2 punts]

95. PAU 2000 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2 [5 punts]

Observeu les piràmides d'edat següents, que corresponen a Alemanya, els Estats Units i Mèxic, i contesteu les preguntes que hi ha a continuació.

1. A quin any correspon la informació utilitzada per elaborar les piràmides? A partir de quines dades es pot deduir? [1 punt]

2. Compareu l'estructura d'edats dels tres països en relació amb el moviment demogràfic natural i el desenvolupament econòmic. [1 punt]

3. Definiu els conceptes de *taxa bruta de natalitat* i *taxa de fecunditat*. [1 punt]

4. Quin creixement demogràfic natural es pot esperar de cadascun d'aquests països segons l'estructura per edats corresponent? Quines conseqüències socials es poden preveure? [2 punts]

96. PAU 2000 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2 [5 punts]

Examineu el quadre de dades següent i contesteu les qüestions.

Percentatge de població resident a les àrees urbanes, per regions

Regió	1950	1975	1995	2015 * (previsió)
Àfrica	14,6	25,2	34,9	46,4
Àsia (1)	15,3	22,2	33,0	45,6
Amèrica Llatina	41,4	61,2	73,4	79,9
Països industrials (2)	54,9	69,9	74,9	80,0
Món	29,7	37,8	45,3	54,4

(1) Fora del Japó
(2) Europa, Japó, Austràlia, Nova Zelanda i Amèrica del Nord llevat de Mèxic.

World Urbanization Prospects, Nacions Unides, 1998

1. Ordeneu, de major a menor, les diferents regions mundials segons el seu creixement urbà entre 1950 i 1995. [1 punt]

2. Segons les previsions, quina regió experimentarà un major creixement entre el 1995 i el 2015? Argumenteu una de les raons que faran que sigui aquesta la regió d'un creixement més gran. [1 punt]

3. Comenteu les causes principals del creixement de les ciutats en les regions en procés de desenvolupament. [1 punt]

4. Expliqueu quatre funcions de la ciutat avui. [2 punts]